

TRI MANJŠINE - TRI ZAŠČITE

V italijanski državi živi več narodnih in jezikovnih manjšin, ki so oziroma niso še tako ali drugače zaščitene. Za vse bi sicer morala veljati predvsem dva člena italijanske republiške ustave. To sta člen 3, ki določa enakost vseh državljanov brez ozira na vero, jezik, spol itd., ter člen 6, ki posebej določa zaščito jezikovnih manjšin in zanje predvideva posebna določila (norme), torej posebne zaščitne zakone. Tri uradno že priznane narodne skupnosti (južnotirolska, valdostanska in slovenska) sicer že uživajo določeno stopnjo zaščite, prvi dve v celoti, tretja zaenkrat le na šolski in delno kulturni ravni. Ostale jezikovne skupnosti (od Furlanov in Okcitanecv do Sardincev idr.) imajo že svoj okvirni zaščitni zakon, ki ga je izglasovala poslanska zbornica, odobriti ga mora še senat. Za tri prej omenjene manjšine pa so bile pred leti odločilne razne mednarodne okoliščine (za Aosto zavezniška velečila Francija, za Južni Tirol pa vrsta dejavnikov, od terorizma do internacionalizacije pred OZN).

Vse to nam lahko prihaja na misel ob sedanjem parlamentarnem postopku za slovensko zaščito, ki pa se spet dolgo ne premakne z mrtve točke. Poglejmo si zato, kako so danes te tri manjšine alpskega loka zaščitene. Kako je na Južnem Tirolskem? Po zadnji vojni je leta 1946 prišlo do znanega sporazuma Gruber - De Gasperi, ki je potem botroval novemu posebnemu statusu avtonomne dežele Tridentinske - Gornje Poadižje. Par desetletij kasneje sta se Rim in Dunaj (po seriji terorističnih akcij) dogovorila o znanem "paketu", ki je rešil vsa preostala vprašanja avtonomije bocenske pokrajine. Dvojezičnost je vsekakor integralna, to se pravi, da je priznana raba nemškega (in ladinskega) jezika v vseh javnih službah pokrajine. In to od toponomastike do izvoljenih organov, itd. Obvezno je tudi znanje nemškega jezika za javne službe. Šolstvo pa je itak, kot pri nas, ločeno. Danes velja manjšinska ureditev v tej pokrajini (ki je avtonomna - kot Trident) za zgled manjšinske zaščite v Italiji oziroma Evropi sploh.

Dolina Aosta ima že od vedno svoje posebnosti. Že zgodovinsko je bila tako ali drugače vezana na današnjo francosko Savojo, kjer je vladala istoimenska dinastija (ko je bila v mestu Chambéry še frankofonska). Zato je tudi v novi zedinjeni Italiji imela francoščina v deželi pod Mont Blancom vedno neko svoje mesto, vsaj do nastopa fašizma, ki je trenutno poitalijančil krajevna imena. Danes pa so ta spet samo francoska (Saint-Vincent, Châtillon, itd.) To je sprejela tudi uradna zakonodaja Doline Aosta. Sam deželni statut (čl. 38) namreč določa, da je v deželi francoski jezik izenačen (parificiran) italijanskemu. To pomeni, da se uradno lahko enakovredno uporablja ta ali oni jezik. Samo po sebi je to gotovo še več kot dvojezičnost, le v praksi je potem drugače izpeljano.

STRAN 2

ANDREJ BRATUŽ

02 Vida Valenčič
"OČIŠČEVALNA AKCIJA" V BRUSLJU

Malo kulture lahko vodi stran od Kristusa, veliko kulture pa spet vodi k Njemu in človeka kar sili v to, da ga vnovič sprejme.

(Jean Guitton)

PO SPREJEMU POLJSKE, ČEŠKE IN MADŽARSKE

NOVO POGLAVJE V ATLANTSKI ZVEZI

DRAGO LEGIŠA

V rojstnem mestu ameriškega predsednika Harryja Trumana (Independence, v zvezni državi Missouri), kjer je 12. marca 1947 dejansko nastalo Atlantsko zavezništvo (NATO), so 12. marca letos zaplapolale zastave treh novih članic tega zavezništva. Šlo je gotovo za zgodovinski dogodek, saj se je prvič zgodilo, da so bile sprejete v Atlantsko zavezništvo tri države, ki so še pred desetimi leti bile članice Varšavskega pakta. Nove članice so Poljska, Češka in Madžarska. Slovesnost je vodila ameriška zunanja ministrica Madeleine Albright, rojena pred 61 leti v Pragi in dejansko češka Judinja. Poudarila je, da bo "Atlantska zveza tudi v prihodnosti jamčila stabilnost in mir ne samo v Evropi, ampak tudi drugod, ter bo predstavljala branik o-mike in učinkovito sredstvo v boju zoper terorizem". Poljski zunanji minister Bronislaw Geremek je na slovesnosti dejal: "Danes praznujemo konec dvopolnega sveta, ki ga je simbolizirala železna zavesa". Madžarski zunanji minister Janos Martonyi je poudaril, da se je njegova država z vstopom v Atlantsko zvezo "vrnila domov", saj ne gre samo za "varnost, temveč tudi za vrednote in konkretne cilje". Češki zunanji minister Jan Kavan pa je izjavil, kako so "Čehi zdaj gotovi, da ne bodo nikdar več nemočne žrtve tujega osvajanja". Glavni tajnik Atlantske zveze Solana pa je dejal, da se z vstopom novih članic dopolnjuje in utrjuje Evropa, ki je v tem stoletju bila torišče tolikih strahot.

Konec letošnjega aprila bodo v Washingtonu slovesno obhajali 50-letnico Atlantske-

ga zavezništva, ki z novimi tremi članicami šteje skupno 19 držav-članic. Idejni oče tega vojaškega zavezništva je Winston Churchill. Dne 5. marca 1946 je namreč imel v Fultonu v ameriški zvezni državi Missouri govor, ki je šel v zgodovino. Tedaj je namreč prvi izustil besedo "železna zavesa", o kateri je dejal, da "se razprostira od Baltskega morja do Trsta". "Komunizem - je poudaril Churchill - ogroža krščansko omiko, a nova vojna ni neizogibna: naša usoda je v naših rokah". Pojasnil je tudi, da je naloga zahodnega zavezništva preprečiti uresničenje sovjetskih ekspanzionističnih namer.

Leto dni kasneje je tedanji ameriški predsednik Truman proglasil novo strategijo v zunanji politiki, kar poznamo kot *Trumanovo doktrino*. Od ameriškega kongresa je zahteval, naj odobri 400 milijonov dolarjev pomoči Grčiji in Turčiji, kar naj hkrati omogoči boj zoper komunistično prisilo v Evropi. S tem je Truman dejansko postavil temelje hladni vojni in je izoblikoval nauk, kako se ograditi od komunizma, katerega duša je bila Sovjetska zveza. Zanimivo pa je, da Truman med tem nastopom ni niti enkrat imenoval ZSSR.

Konec prihodnjega meseca bodo v ameriški prestolnici ne le potrdili članstva treh novih držav, temveč bodo tudi začrtali novo pot Atlantske zveze. Na dnevnem redu bo najprej vprašanje novih članic. V tej zvezi se na prvem mestu omenjata Slovenija in Romunija, katerih priključitev sta Italija in Francija zahtevali že v prvi "rundi". Zatem prihajajo v poštev Bolgarija, Slovaška in tri baltske države (Letonska, Estonska in Litva). Priključitvi slednjih se odločno upira Rusija, češ da je njihova

neutrlnost nujna za strateško varnost same Rusije.

Omeniti je treba, da je Atlantska zveza šest tednov, preden je uradno povabila Poljsko, Češko in Madžarsko, naj se ji priključijo, podpisala z Rusijo t.i. sporazum o partnerstvu za mir. NATO je gotovo še vedno vojaška obrambna organizacija, vendar postaja vedno bolj organizacija za kolektivno varnost in za posege na kriznih območjih, kar je posledica dejstva, da ne obstaja več nobena konkretna grožnja, kot jo je pred padcem berlinskega zidu predstavljala Sovjetska zveza. Dober poznavalec teh razmer je pred dnevi napisal, da imamo zdaj

opravka z "odprtim kolektivom in varnostnim sistemom, ki sicer hoče še vedno braniti vse države članice pred zunanjimi grožnjami, a ki predstavlja trdno jamstvo za vsako članico v odnosih z drugimi". Med zunanjimi grožnjami je omenjeno predvsem hitro razmnoževanje jedrskega, kemičnega in biološkega orožja. V identiteti Atlantske zveze danes prevladuje - pristavlja pisec - sporazum o kolektivni varnosti in je njen obrambni značaj drugotnega pomena, čeprav slednjega ne gre zanemariti, saj je na koncu tega tisočletja še veliko neznan. Resnični zgodovinski dogodek obstaja v tem, da se ne vrača Evropa nacionalnih oziroma narodnih držav: tista Evropa, ki je v 20. stoletju globalizirala svoje vojne, a ki zdaj upa, da bo skupno z Ameriko globalizirala svoj novi mir" (Arrigo Levi, *Corriere della sera* 13. t.m.).

STRAN 2

ODLOČILNA URA ZA KOSOVO. Žrtve te krize so predvsem ljudje in ubežniki, ki jih je na Kosovu že na stotisoče. STRAN 2

03 Jurij Paljk / intervju
SAFET ZEC

04 Danijel Devetak
NEMIRNI OTROCI SAMOTE

05 Jurij Paljk
UMRL JE "BOŽJI AKADEMIK"

06 Iva Koršič
VELIKONOČNI PASTIRČEK

07 Raško Dolhar
PO ČAROBNEM KRASU

09 DRAGOCENI PUBLIKACIJI ZCPZ-TRST

12 V TRSTU O SLOVENSKEM KAZENSKEM...

13 Marjan Drobež
SELITVENA POLITIKA SLOVENIJE

15 V PLANICI SPET SLOVESNO

16 MLADI VALIŽANI NA OBISKU PRI NAS

S 1. STRANI

TRI MANJŠINE...

Naj le omenim dva primera iz mesta Aosta. Tu npr. na deželni palači stojijo le francoski napisi (*Gouvernement régional* - deželna vlada, *Conseil régional* - deželni svet idr.). Tudi oznake mestnih ulic in trgov imajo podobno lice, kot recimo znana zgodovinska ulica, imenovana po slavnem srednjeveškem filozofu in teologu sv. Anzelmu, doma iz Aoste, le s francoskim Rue Saint-Anselme. Le včasih naletimo tudi na dvojezično ali pa samo italijansko oznako. Kar pa zadeva šolstvo, je tu dvojezično, podobno kot na Koroškem osnovne šole (čeprav so primerjave lahko bolj splošne).

Kaj pa mi? V pričakovanju zakonske zaščite lahko zaenkrat le rečemo, da imamo v sklopu slovenske manjšinske stvarnosti tri stopnje "zaščite": v Trstu najboljšo, v Gorici malo manjšo, v videmski pokrajini pa skoraj nobene. Verjetno ne bomo dosegli stopnje zaščite, ki jo uživajo Južni Tirolci ali Valdostanci. Vsekakor pa pričakujemo, da bo parlament le pripravil vsaj zadovoljiv zakon.

S 1. STRANI

NOVO POGAVJE...

Za članstvo v Atlantski zvezi se zavzema, kot smo videli, tudi Slovenija. V prvem "krogu" se njena prizadevanja niso uresničila, zato se njena diplomacija zelo trudi, da bi jo vzeli v poštev že v naslednji "rundi". V ta namen je v Washington odpotoval zunanji minister Frlec, morda pa bo na povoljno rešitev za Slovenijo izredno pomembne zadeve vplival obisk, ki ga bo letos junija opravil v Sloveniji ameriški predsednik Clinton. Če so Slovenijo prehiteli Poljska, Češka in Madžarska, se končno ne moremo čuditi, kajti prva je imela Solidarnost, druga je leta 1968 bila predmet sovjetske vojaške zasedbe, tretja pa se je leta 1956 Sovjetski zvezi uprla z orožjem. Teh dogodkov seveda niso mogli prezreti.

ODLOČILNA URA ZA KOSOVO

Ko je naš časnik že na tem, da gre v tisk, je kriza na Kosovu dosegla višek in je dejansko le od vrhovnega vojaškega poveljnika sil Atlantskega zavezništva odvisno, kdaj se bo začel napad na srbske položaje na Kosovu in verjetno tudi v Južni Srbiji. Zadnji poskus ameriškega pogajalca Holbrooka, da bi od srbskega predsednika Miloševića dosegel pristonek na miroljubno rešitev kosovske krize, se je namreč ponesrečil. Holbrooke je moral v torko pozno popoldne praznih rok zapustiti Beograd, medtem ko je glavni tajnik zveze NATO Solana isti dan nekaj pred polnočjo v Bruslju pooblastil vrhovnega vojaškega poveljnika, da ustrezno ukrepa. To pomeni, da je treba vsak trenutek pričakovati začetek vojaških operacij. Te naj bi obstajale najprej v tem, da bi z vojnih ladij v Jadranskem morju z raketami napadli pomembne srbske vojaške cilje.

Prav v odločilnih urah pa se je zgodilo nekaj nepričako-

vanega in nepredvidenega. Letalo, na krovu katerega je bil predsednik ruske vlade Ivan Primakov, je sredi Atlantika nenadoma prekinilo svoj polet proti ZDA in Washingtonu ter se vrnilo v Moskvo. Primakov je namreč od ameriškega podpredsednika Gora po telefonu zvedel, da je vojaški poseg na Kosovu neizogiben, ker Milošević trmasto vztraja na svojih stališčih in nikakor noče dovoliti, da bi tuje vojaške enote nadzorovale spoštovanje mirovnega dogovora na samem ozemlju Kosova. Verjetno je prav v tej nenavadni gesti predsednika ruske vlade Primakova potrebno iskati odgovor, zakaj še ni prišlo do začetka vojaških operacij. Vsekakor je napočila odločilna ura za Kosovo in gotovo tudi za celotno Evropo ter svet. Odveč je pisanje, da so žrtve te krize predvsem ljudje in ubežniki, ki jih je na Kosovu že na stotisoče. Tudi naša dežela se pripravlja na sprejem morebitnih ubežnikov.

SREČANJE SLOVENSKE SKUPNOSTI Z LJUDSKO STRANKO

V torek, 16. marca, sta se v Trstu sestali delegaciji Slovenske skupnosti in Ljudske stranke. Predstavniki SSK so izrazili zaskrbljenost stranke zaradi zastoja razprave o zaščitnem zakonu v parlamentarni komisiji za ustavne zadeve ter pričakovanja vse slovenske javnosti, ki si želi, da bi manjšina čimprej dobila pravičen zaščitni zakon. Obenem so zastopniki SSK izrazili kritična stališča nad nekaterimi hudo vprašljivimi popravki k Maselijevemu osnutku, ki jih je predložila Ljudska

stranka. Amandmaji bi utegnili še poslabšati besedilo, ki je že itak vprašljivo. Predstavniki LS so zagotovili, da bodo pregledali svoje popravke in proučili možnost, da bi nekatere umaknili.

Na sestanku je tekla beseda tudi o reformi volilne zakonodaje v deželi FJ-k. Glede vprašanja zajamčenega zastopstva bo SSK posredovala LS predlog, ki ga je v obliki peticije novembra 1997 predložila v razpravo deželnemu svetu, LS pa se je zavzela, da ga bo podprla v pristojnih telesih. Spregovorili so še o predlogu reforme krajevnih uprav. Člani SSK so izrazili nasprotovanje predlagani ukinitvi Kraške gorske skupnosti. Izrazili so tudi globoko zaskrbljenost nad projektom t.i. "metropolitanske občine".

NEPOTIZEM IN KORUPCIJA V ZVEZNIH ORGANIH

"OČIŠČEVALNA AKCIJA" V EVROPSKI KOMISIJI

VIDA VALENCIČ

Če smo žal že navajeni na italijansko spletkarjenje in čudno obračanje javnega denarja, smo se lahko v prejšnjih dneh prepričali, da vse le ni domena mediteranske kulture. Pravzaprav, če ni mediteranska domena, je pa le latinska: francoska evropska komisarka Edith Cresson je bila namreč obtožena nezastopstva nepotizma (kot zunanji znanstvenega svetovalca komisije je imenovala upokojenega zobozdravnika-prijatelja), lažnih ali napihjenih računov in nepravilno sklenjenih pogodb. Ni pa bila sama. Vsaj dvema drugima komisarkama nepotizem ni bil tuj, ostalih evropskih komisark pa ta sramotilni ogenj ni spekel. Za "čista" sta se izkazala tudi Italijana Mario Monti in - kar je pomembno za predsedniško kandidato - Emma Bonino.

Po taki sramoti je bil seveda možen samo en korak: celotna Evropska komisija, s predsednikom Santerjem na čelu, je morala odstopiti. Hipotetično bi lahko Santer zagovarjal poštenost komisije pred Evropskim parlamentom. Tega pa ni storil predvsem zaradi enostavnih praktičnih razlogov: takšen postopek bi zaustavil pomemben proces, ki je v teku: evro bi se še bolj ošibil, reforme, ki so vključene v *Agendo 2000*, ter razširitev držav članic Evropske unije pa bi ostale v dolgotrajnem zastoju.

Nedvomno je bil odstop celotne komisije velik šok za Evropo. Prav gotovo je res, kar zatrjuje Luksemburčan Santer, in sicer, da je krivično blatiti celotno komisijo za to, kar so zakrivali le nekateri posamezniki. Ne glede na izvor finančnih malverzacij, dejstvo je, da je to prva institucionalna kriza v več kot štiridesletni zgodovini bruseljske skupnosti. Posledice so težko predvidljive. Možna je, da bo komisija dokončala (z večino sedanjih komisark) zastavljeno delo do izteka mandata, torej do konca junija; možna pa je tudi, kar si nadeja nemški kancler Schröder, čimprejšnja izvolitev vsaj predsednika komisije. Rešitev bo predvsem rezultat pogajanj in kompromisov na evropski ravni med najmočnejšimi evropskimi državami: Blair se s Schröderjem ogreva za hitro zamenjavo (ki bi jo lahko predstavljala Prodi), to pa predvsem zaradi čisto internih skrbi: Britanci so tradicionalno dokaj mrzli do svojih celinskih partnerjev; španski premier Aznar zagovarja popolnoma nasprotno stališče: dokler more, okleva, to pa v upanju, da bi na koncu, po vodenju Atlantske zveze, dobil krmilo v roke španski državljani, sicer pa Katalonec, Solana; francoski premier Jospin se še ni izrekel, povsem možno pa je, da bo tudi sam predlagal daljši premor do konca junija, ko bo izvoljen nov Evropski parlament. Kaj pa Italija? Med glavnimi favoriti za evrokrat-

ske stoličko je Romano Prodi, ki bi postal tudi nesporen favorit v primeru takojšnje izvolitve nove komisije. Sam D'Alema se ogreva za to rešitev.

Kakorkoli že, se je skupna Evropa zaradi, četudi častnega, odstopa celotne komisije znašla v hudi zagati in bolečem izpraševanju vesti. V dneh 24. in 25. marca se bo evropski vrh sestel v Berlinu. Takrat se bo tudi odločilo, kako naprej. Nedvomno pa je problem pereč. Ta evropski organ, ki se je iz nekdanjega političnega telesa danes spremenil predvsem v upravno, je nekako izgubil nadzor nad upravo, ki bi jo moral voditi. Sporna točka so tudi odpravine in pokojnine za bivše komisarje. Kako se ne bi zgražali ob vesti, da bo tudi nepoštena komisarka Cresson dobivala letno čistih 75 milijonov lir?

Komisija bo v prihodnje imela na programu vedno zahtevnejše naloge, od razširitve na Vzhod do humanitarne pomoči ter najrazličnejših projektov sodelovanja med državami. Osnova, za kar gre zasluga tudi komisiji, je trdna: skupna evropska valuta, liberalizacija tržišč, številne reforme. Učinkovito delovanje se mora nadaljevati. In Santer ima prav: treba je ločiti posamezne primere skorumpiranosti od celotnega delovanja komisije.

POVEJMO NAGLAS

JANEZ POVŠE

POMANJKANJE UČINKOVITEGA MANJŠINSKEGA ZASTOPSTVA VSE BOLJ OBČUTENO

Že zadnjič smo izrazili prepričanje, da živimo v času, ki postavlja pred nas nelahka vprašanja. Ni preprostih rešitev za velike države, ni preprostih rešitev za nastajajočo Evropo niti ne za svet v celoti. Toliko manj obstajajo preproste rešitve za mlado državo Slovenijo, kaj šele za našo manjšino. Sedanji čas zahteva veliko dinamiko in odločna stališča, seveda v pravi smeri. Za veliko dinamiko in odločna ter pravilna stališča pa je potrebna učinkovita organiziranost. In potreba po ustrežnejši in učinkovitejši organiziranosti velja dandanes za vse. Na vsak način jo potrebuje tudi naša manjšina.

Kot da je že daleč čas, ko so bila med nami živa prizadevanja za vzpostavitev povezojočega in prodornega manjšinskega zastopstva, ker pač z njim nismo vsi soglašali. Kot da bi se v povojnem času doobra navadili na svojo razdeljenost, od katere se zelo težko poslavljamo. Učinkovitega manjšinskega zastopstva nimamo, čeprav bi ga še kako potrebovali. Potrebovali za jasen in enovit nastop v odnosu na večinski narod, za jasen in enovit nastop v odnosu do matične države, v odnosu na novo Evropo in nemara v odnosu na svet v celoti. Enovit nastop pomeni, da dogovorjeno zastopstvo polnopravno izraža stališče celotne manjšine o vseh bistvenih vprašanjih. V tej točki se moramo zavdati, da je to nekaj drugega, kot so številna dragocena mnenja najrazličnejših posamez-

nikov objavljena v naših glasilih. Nobeno od teh mnenj ne more predstavljati manjšine v celoti. Manjšino v celoti lahko predstavljajo le verodostojno in od vseh priznana manjšinsko zastopstvo, katerega odsotnost je dandanes mogoče vse močnejše čutiti. Čutiti zaradi obvez, ki bi jih morali v interesu celotne manjšine čim bolj izpolniti.

Učinkovito manjšinsko zastopstvo - kot rečeno - potrebujemo zaradi iskanja plodnejše povezave z matično državo. Za iskanje odgovarjajočega prostora v večinskem narodu, da ne govorimo o iskanju prostora v novi Evropi ali v svetu. Zmotno je namreč prepričanje, da bo nova Evropa od zgoraj navzdol reševala problematiko vključenih držav in manjšin. Nastajajoča Evropa je v prvi vrsti organizem, ki zahteva uveljavitev vseh državnih, narodnostnih in tudi manjšinskih prostorov. Vsa od teh prostorov se mora sam dvigniti na isto visoko raven, kot jo bodo dosegli vsi drugi. Učinkovito manjšinsko zastopstvo potrebujemo ne nazadnje za reševanje naše lastne skupne problematike, kot so zaščitni zakon, šolstvo in preseganje notranje razdrobljenosti, ki nas bo sicer vse bolj bremenila. Kar precej razlogov je torej, da bi se pomanjkanje učinkovitega in prodornega manjšinskega zastopstva še močnejše zavdeli in da bi potrebo po njegovi uresničitvi ponovno in hrabreje postavili na dnevni red.

NOVI GLAS

UREDNIŠTVO IN UPRAVA:

34170 GORICA, RIVA PIAZZUTTA 18
TEL 0481 533177
FAX 0481 536978
E-MAIL noviglas@tmedia.it

34133 TRST, ULICA DONIZETTI 3
TEL 040 365473
FAX 040 775419
E-MAIL nglasts@tin.it

GLAVNI UREDNIK: ANDREJ BRATUŽ
ODGOVORNI UREDNIK: DRAGO LEGIŠA
IZDAJATEL: ZADRUGA GORIŠKA MOHORIEVA, PREDSEDNIK DR. DAMJAN PAULIN
REGISTRIRAN NA SODIŠČU V GORICI 28.1.1949 POD ZAPOREDNO ŠTEVILKO 5
TISK: TISKARNA BUDIN / GORICA
NOVI GLAS JE ČLAN ZDRUŽENJA PERIODIČNEGA TISKA V ITALIJI - USPI
IN ZVEZE KATOLIŠKIH TEDIKOV V ITALIJI - FISC
LETNA NAROČNINA: ITALIJA in SLOVENIJA 70.000,
INOZEMSTVO 110.000 LIR, ZRAČNA POŠTA 140.000 LIR
POŠTNI TEKOČI RAČUN: 10647493
CENA OGLASOV: PO DOGOVORU

INTERVJU / SAFET ZEC

KO ČOPIČ SLIKA ŽIVLJENJE

JURIJ PALJK

V petek, 26. marca, bodo ob 18. uri v Kulturnem centru Lojze Bratuž v Gorici odprli razstavo likovnih del bosanskega umetnika Safe-ta Zeca. Umetnik velja za izjemnega mojstra čopiča, risbe in grafike. Pred kratkim se mu je Ljubljana poklonila z dvema velikima razstavama v gradu Tivoli in Cankarjevem domu. Nasploh je Safet Zec s svojim delom že dolgo prisoten v slovenskem kulturnem prostoru. Na naše kraje pa ga veže življenjska pot, saj je v Vidmu po začetku vojne v Bosni živel dobrih šest let, prav pred kratkim pa je odšel v Benetke, kjer skuša spet začeti novo življenjsko in umetniško obdobje. Obiskali smo ga v novem domu v Benetkah, na katere je navezan že iz mladosti, saj je svojo diplomsko nalogo posvetil prav Trgu sv. Marka, blizu katerega sedaj živi.

Gospod Zec, kako se najraje predstavite?

Ne vem, kako to mislite, a mislim, da je najbolje, če povem, da sem slikar. Če me kdo vpraša, kdo sem, odgovorim, da sem slikar. Dodam še, da rad rišem, slikam, izdelujem grafike, skratka: zapisan sem slikarstvu. Rad tudi povem, da sem se slikarstvu zapisal že kot deček. Takrat sem se za vedno zavezal slikarstvu, risbi in kasneje tudi grafiki.

So vaši starši in učitelji v osnovni šoli opazili, da imate talent za slikarstvo?

Tega ne vem, še sedaj se sprašujem, kako je do tega prišlo. Ko danes skušam svojemu sinu o tem pripovedovati, se vedno spominim, da sem že od malega imel zraven sebe vedno boljše sošolce, vedno so bili ob meni taki ljudje, ki so lepše in bolj risali, slikali od mene. Prav ti tovariši so bili tudi največji izziv zame, saj sem vedno skušal doseči njihovo kakovostno raven slikanja. Še danes sem prepričan, da je to dobra pozicija za mladega človeka, namreč to, da je ob tebi kdo, ki te sili, da se izpopolnjuješ, da postajaš boljši. To je dobra šola življenja. Spominjam se nekega Željka, ki je kasneje v življenju postal inženir, a je bil v osnovni šoli vedno boljši od mene. Njegove slike so bile vedno boljše od mojih in to me je sililo k izpopolnjevanju.

Rojeni ste v Bosni, v Rogatici...

Žal sem se rodil v grdem, težkem času. To je bilo med drugo vojno, leta 1943 v Rogatici. Točnega dneva rojstva še danes ne vem, ker je bilo med vojno v Rogatici vse uničeno, tudi domači dokumenti. Mama še vedno pravi, da sem se rodil na pomlad, medtem ko mi v uradnih dokumentih piše, da sem rojen 5. decembra... Usoda moje družine je tipična vojna odiseja, saj smo pred

uničenjem in vojno takrat vedno in samo bežali, za nami je vse gorelo. Venomer so morali moji bežati, pogoreli sta jim dve hiši, v Rogatici in Foči, vedno smo bili na begu. Bili smo številna družina, saj nas je bilo sedem otrok, brat je pozneje umrl. Na begu preko planine Romanije smo izgubili sestro, šele kasneje, po več mesecih so jo starši našli v Sarajevu; strahota vojne je bilo to. Sarajevo je bilo takrat kot neka oaza miru in tu so se moji ustavili. Mama mi je pripovedovala, da me je med bežanjem hotela kot dojenčka nekje pustiti v upanju, da bi vsaj jaz preživel... Hudo je bilo, žalostno in strašno. Žal se je vse to ponovilo kasneje, še bolj kruto, še bolj strašno. Lahko rečem, da sem sicer res rojen v Rogatici, a sem se zavedel življenja šele v Sarajevu.

V šolo ste torej začeli hoditi v Sarajevu...

Da. Najprej sem odšel v osnovno šolo, trajala je osem let. Že zgodaj sem se odločil za slikarstvo, saj sem šel po osnovni šoli na srednjo umetniško šolo, vedno v Sarajevu. Hotel sem postati slikar. Šola je trajala pet let in je bila izredno dobra, zares kakovostna. Tam sem srečal odlično profesorico Mico Todorović, s katero sva pozneje postala velika prijateljica. Življenje je tako naneslo, da sem čez veliko let, ko sem se vrnil v Sarajevo, celo kupil njeno hišo. To je bila izjemna ženska in rad povem, da sem imel v življenju veliko srečo, ker sem srečal dve imenitni ženski: najprej prof. Mico Todorović in kasneje v Beogradu na akademiji še prof. Ljubico Sokić. Obe sta bili dobri slikarki in profesorici, a še bolj kot to: bili sta izjemni državljanki, izjemni osebnosti. Imeli sta veliko srce, nobene zavisti, niti poklicne ne, kar je v umetniškem poklicu redka vršina. Veliki humanistki sta bili in mene sta prav s svojo človečnostjo prepričali. Sam sem namreč zelo hitro sprejemal večino risanja in slikanja, zelo mlad sem v vajo postal izveden, naučen slikar. Kar pa sta mi dali profesorici, bi lahko strnil v besedo kultura. Tudi sam danes ne skušam nikogar učiti, kako se kaj riše, slika, ker se tega naučiš samo z vajo in z vztrajnim in garaškim delom, skušam pa prenašati svoje izkušnje in vse, kar sem si v življenju nabral, na mlajše rodove.

Mislím, da je v tem čar in tudi odgovornost vsakega profesorja. Pokazati pot mlademu človeku in ga opozoriti na napake, ki si jih sam

storil, tako da jih njemu ne bo potrebno početi!

Katerega leta ste odšli na likovno akademijo v Beograd?

To je bilo leta 1963 oziroma 1964. V Sarajevu tedaj žal še ni bilo likovne akademije. Obstajale so samo tri: v Ljubljani, Zagrebu in Beogradu. Odločil sem se za beograjsko akademijo, ker je bil Beograd prestolnica Jugoslavije. Mislil sem, da je ta akademija najbolj pomembna, ker je pač v glavnem mestu države. Prvo leto so me zavrnil, leta 1964 pa sem se lahko vpisal v prvi letnik. Kasneje sem na akademiji opravil še diplomski študij, tako da sem se praznaprav risarskih in slikarskih veščin učil dobrih dvanajst let. To je tudi za državo, v kateri sedaj živim, zelo dolga študijska pot. Danes predvsem v liberalnih deželah nimajo kolegi za seboj tako dolgega študija, kar po mojem mnenju ni dobro. Sam se imam za srečnega, ker sem lahko toliko študiral, ker je dober študij zares velik kapital, ki se v življenju vedno, tako ali drugače, še kako obrestuje. Šola je izredno važna! Tudi zame je bila včasih šola - in akademija tudi! - izredno travmatična. Težko mi je bilo, a na koncu se vse obrne na dobro. Dolgotrajno in mestoma mučno šolanje gotovo rodi svoje sadove. Vsakega mladega človeka bi jaz dobesedno obsodil, da preživi nekaj let v razredu, v skupnem delu in življenju s sošolci. Kaj to pomeni? To pomeni vse: od tega, da ti nekdo reče, da tvoje delo ne velja nič, pa vse do tega, da vidiš, kako so drugi boljši. Gre za rast in nenehno soočanje. Za pripravo na življenje gre! To je šola življenja. Imam kolege, ki niso odrasli, ker živijo v svojem malem svetu, ker ne preverjajo svojih stvari z drugimi, in to tudi zato, ker se niso šolali, ker jih šola ni prisilila v to. Med šolanjem rasteš, se pripravljáš na življenje.

V tem času ste spoznali svojo ženo Ivano, ki je tudi slikarka.

Da, prav ob koncu študija sva se spoznala. Ona je bila na koncu študija na akademiji, sam pa sem bil na specialki. To obdobje je bilo začetek nove dobe v mojem življenju. Dolgo sem sanjal, da bom postal slikar. Končno sem se lahko odločil, da to zares postanem. Moram namreč še povedati, da sem bil na akademiji zaradi mnogih stvari zelo razočaran in sem dejansko hotel opustiti slikarstvo... O tem raje ne bi govoril. Hočem pa samo povedati, da sem zelo

pozno v življenju začel delati tisto, za kar sem se zelo mlad izučil. Če je res, da sem bil že od mladih let mojstrsko izurjen v risanju in slikanju, potem je tudi res, da sem pozno začel to tudi kazati drugim s svojim delom.

Ste iz Beograda takoj po končanem študiju odšli v Sarajevo?

Ne, saj sem prav v Beogradu imel svoj prvi mali atelje, svoje prvo malo stanovanje, in sem takorekoč zakorakal v čudoviti svet likovne umetnosti. Takrat sem začel novo življenje, saj sem se poročil in tudi poklicno začel delati kot slikar. Na Beograd sem navezan tudi zato, ker sta se mi tam rodila tako hčerka Hana kot sin Gogo. Devetnajst let sem živel v Beogradu. V Sarajevo sem se vrnil, ko sem hotel kakovostno raven našega življenja nekako zvišati, jo izboljšati, ko sem ugotovil, da bi lahko imel v Sarajevu lepši in boljši atelje, boljšo hišo, in bi se spet vrnil v mesto, ki mi telesno bolj odgovarja, saj je med planinami. Zaljubljen sem v planine, v hribe. Od tod do slovitega in prekrasnega Počitelja, kjer smo pozneje leta in leta urejali hišo in atelje, pa pot ni bila dolga...

Gotovo je to vprašanje za vas najbolj mučno. Tudi sam vam ga z veliko težavo in nerad postavim: kako je bilo, ko se je v Bosni začela vojna? Takrat ste živeli že v Počitelju. Kako ste doživljali tragedijo bratomorne vojne?

Ja, v Počitelju smo bili, saj smo si tam prenovili hišo, imel sem čudovit atelje, leta in leta fizičnega garanja smo vložili v vse to... Sami poznate Počitelj in zato veste, da sem moral vse znositi na rokah, od malte do barve.

Safet Zec obmolknje in zre nekam predse, čez čas nadaljuje:

To tragedijo bomo žal nosili v sebi vse življenje... Vse to je globoko v nas in nas je za vedno zaznamovalo. Tega dejstva, teh grozot ne moremo zabrisati in niti pozabiti. Sedaj živim v drugem mestu. Začenjam znova, toda v mislih sem vedno tam, pa čeprav o tem notranjem doživljanju nikomur ne pripovedujem in nikomur niti ni potrebno tega pripovedovati. V mislih sem vedno tam, saj je ta tragedija strašna, je ne morete z razumom sprejeti in niti razumeti na noben način. Da danes, tik pred vstopom v tretje tisočletje, lahko še nekdo rešuje konflikte z vojskovanjem, terorjem in ubijanjem... Tega zares ne morete z razumom dojeti! Moji starši in naša družina z njimi so že doživeli grozoto druge svetovne vojne. Sam sem odraščal v državi, kjer smo bili vsi prepričani, da se kaj takega ne more več ponoviti. V moderni dobi, v dobi komunikacij in tehnološkega napredka, smo bili prepričani, da je samo misel o vojni nekaj nenaravnega in zato zmotna. Zame je bilo porazno predvsem to, da vse tisto, v kar sem verjel, ni bilo resnica. Vse se je ponovno zgodilo in tega kot človek ne razumem. Vedno se vračam k temu... in žal ugotavljam, da se človek iz zgodovine ni ničesar naučil. V človeku obstaja neka živalska sila, neka strašna živalska stran... To je najbrž v nas... Med

to vojno sem ugotovil, da obstaja določena kategorija ljudi, ki so v normalni družbi izjemno anonimni, nikjer jih ni. Živijo v zaporih, nekje na robu družbe. Enostavno jih ni. Niti ne vemo, da obstajajo, ker so nekvalitetni: ne delajo, ne ustvarjajo... Jih ni, ker jih nikjer ne vidite. A to ni res! Potem pa pride čas, ko se enostavno prebudijo, v družbi se pojavijo novi elementi, nove okoliščine, ki jim omogočijo, da pridejo na dan. In zgodi se pir, ki potem traja leta in leta in oni postanejo glavni: oni si nagrabijo denarja, pobijajo, odločajo... Vem, da se bo to obdobje končalo, a vseeno... dejstvo je, da obstajajo, da so med nami. Mislím, da so v Bosni prav ti ljudje imeli vse pogoje in razmere so jim bile na voljo, da so se lahko razvili in... vemo, kako je šlo, kako gre...

Pred vojno ste bežali tudi preko Slovenije. Zanima nas prav odnos, ki ga imate do Slovencev in ga imajo Slovenci do vas in vašega dela, ker vemo, da vas imajo v Sloveniji radi.

Med mano in Slovenci traja ljubezen že dolgo, zares zelo dolgo. Mislím, da ta ljubezen - kajti za ljubezen gre! - ni samo posledica razstav, ki sem jih imel v Sloveniji. Med mano in Slovenci, med mojim delom in slovensko dušo, obstaja prav poseben "feeling", poseben odnos. V sedemdesetih letih sem imel t.i. zeleno obdobje, ko sem delal neke čudne, samosvoje zelene grafike, tudi slike, na katerih sem slikal in risal drevesa in hribe. Slovenci so se takrat zaljubili v moje delo in to obdobje in te slike imajo še danes zelo radi. To še danes vidim: zeleno barvo in zelene gozdove, krošnje dreves, pokrajine in bele hiše in vse tisto, kar sem takrat slikal, so Slovenci zares vzljubili. Morda gre za vašo navezanost na hribe in planine, ki je tudi moja... ne vem. Morda je za to kriva moja zaljubljenost v divje kovanje, veličastne krošnje divjih kostanjev, ki jih imate tudi vi radi... Leta 1975 sem razstavljal v Mali galeriji v Ljubljani. Takrat sem prejel več kot deset pisem, ki so mi jih pisali Slovenci, navdušeni nad mojim zelenjem. Še danes hranim ta pisma. Seveda sem potem sodeloval tudi na ljubljanskem grafičnem bienalu, ki je za vse nas in ne samo za nas veljal za prireditev svetovnega pomena, pa čeprav sem se začel z grafiko ukvarjati razmeroma pozno. V čast mi je bilo sodelovati na ljubljanskem bienalu. Zame je to imelo isti pomen kot sodelovati na beneškem bienalu. Živel sem med Beogradom, Dubrovnikom in Sarajevom in sem premalo zahajal v Slovenijo. Danes mi je žal, ker bi lahko bil tu v nekem obdobju veliko bolj prisoten. Gotovo pa je odločitev za Videm, kamor sem prišel živet v času vojne, bila tudi v tem, da sem ostal povezan s slovenskim kulturnim prostorom, saj je Videm blizu Slovenije in sem tako lahko nadaljeval sodelovanje s slovenskimi galerijami. Mislím, da je to sodelovanje imelo svoj vrh v lanskoletnih razstavah v Ljubljani. Prav ti dve odmevni razstavi v decembru lani sam imenujem začetek nekega novega življenjskega dela, začetek novih umetniških poti, za kar sem zares hvaležen Ljubljani. Hvaležen sem Sloveniji, ki mi je dala to možnost. Ti dve razstavi v uglednih slovenskih ustanovah sta bili zame in za mojo družino resnično nov začetek novega življenja.

BIBLIČNA RAZMIŠLJANJA
OB BOGOSLUŽNIH BERILIH
V LITURGIČNEM LETU AZLAHTEN IZBOR BOŽJE BESEDE,
NEDELJO ZA NEDELJO

ZVONE ŠTRUBELJ

CVETNA ALI OLJČNA
NEDELJA

"Čeprav je bil Jezus Kristus v podobi Boga, se ni ljubo-
sumno oklepal svoje enakosti z Bogom, ampak je sam
sebe izpraznil tako, da je prevzel podobo služabnika in
postal podoben ljudem. Po zunanosti je bil kakor človek
in je sam sebe ponižal tako, da je postal pokoren vse do
smrti, in sicer smrti na križu." (Pavel Filipljanom 2, 6-8)

"Jezus je spet zakričal z močnim glasom in izročil duha.
In glej, zagrinjalo v templju se je pretrgalo na dvoje od
vrha do tal. Zemlja se je stresla in skale so se razpočile.
(...) Ko so stotnik in ti, ki so z njim stražili Jezusa, videli
potres in, kar se je zgodilo, so se silno prestrašili in go-
vorili: Resnično, ta je bil Božji Sin!" (Iz pasijona po Ma-
teju 27, 50-54)

4 PASIJON PO MATEJU - KRISTJANOV VODIČ
V VELIKEM TEDNU

Na oljčno ali cvetno nedeljo smo kristjani povabljeni
k premišljevanju Jezusovega trpljenja in smrti. Kot vse
vzhodne Cerkve rečemo tudi Slovenci tednu, ki nas loči
od Velike noči, "veliki teden", medtem ko se v zahodni
cerkveni tradiciji imenuje "sveti teden". V tem posebnem
tednu naj bi kristjan od blizu hodil za Jezusom in
se duhovno krepčal na postajah njegovega križevega pota.

Pasijon po Mateju, ki ga letos beremo pri evangeliju,
je razdeljen v šest enot; vsaka od njih nam približa en
vidik Jezusove duhovne drže na poti v smrt.

V zapisu o zadnji večerji je podčrtana misel, da je
Kristus za vedno navzoč sredi svojega ljudstva. Skriv-
nost Jezusove navzočnosti v podobah kruha in vina bo v
ospredju na veliki četrtek. V poročilu o Jezusovem po-
stanku v vrtu Getsemani srečamo popolnega molilca,
ki doživlja agonijo zapušenosti od ljudi in celo od Boga.
Tako kot v puščavi, Jezus premaga skušnjavo obupa in
se izroči v roke Boga Očeta. V tretjem razdelku Mate-
jevega pasijona beremo zgodbo o Jezusovi aretaciji, kjer
Jezus izpriča svojo ljubezen do odpuščanja in trdo od-
ločitev proti vsakemu nasilju. "Blagor tistim, ki delajo
za mir, kajti imenovani bodo Božji sinovi." Sledi poročilo
o judovskem procesu, kjer evangelist Matej podčrta Jezu-
sovo zadnje mesijansko razodetje: "Poslej boste videli
Sina človekovega sedeti na desnici Moči in priti na ob-
lakih neba." V petem delu pasijona se znajdemo na rim-
skem procesu, kjer je prikazana dokončna odločitev jeru-
zalemske množice proti Jezusu in kjer evangelist Matej
testira usmeritev poganov. Pri Pilatu ugotavlja brez-
brižnost do obsojenega, pri njegovi ženi pa simpatijo
zanj. V zadnjem, šestem prizoru, sta k stvari pritegnje-
na ne le judovsko ljudstvo in rimski imperij, ampak
celotno stvarstvo: nenadna tema in potres, kot da zem-
lja in vse veselje občutita tragični dogodek smrti Božje-
ga sina.

Zasnova Matejevega pasijona postavlja kristjanu šest
vprašanj, na katera naj bi ob vstopu v veliki teden skrb-
no odgovoril. Kako doživljamo Jezusovo živo navzočnost
v euharistiji, v moji skupnosti in v Cerkvi? Do kod seže
moja molitev; sem podoben Jezusu, ki moli v vrtu Get-
semani in se popolnoma izroči v Božje roke? Ali me ho-
ja za Jezusom osvobajata nasilja, notranje in zunanje a-
gresije in me uči zares odpuščati? Ali je moje upanje
usmerjeno v pričakovanje Kristusovega drugega in do-
končnega prihoda, ko bo Sin človekov prišel kot sodnik
živih in mrtvih? Ali je moja odločitev za Kristusa tako
trdna, da premaguje formalizem in omejenost cerkvenih
in družbenih struktur in kljubuje poganskim tež-
njam, ki jih reklamira konsumistična družba? Ali veru-
jem in konkretno doživljam, da je, kot zatrjuje evange-
list Janez, po "Besedi" nastalo vse, kar obstaja, in da je
Jezusa "Bog povzdignil nad vse in mu podaril ime, ki je
nad vsakim imenom, da se v njegovem imenu pripogne
vsako koleno bitij v nebesih, na zemlji in pod zemljo in
da vsak jezik izpove, da je Jezus Kristus Gospod v slavi
Boga Očeta" (Flp 2, 9-11)?

Oljčna ali cvetna nedelja je kakor portal, skozi ka-
terega vstopimo v doživljanje skrivnosti Kristusovega
trpljenja in vstajenja. Po pravici rečemo tednu, ki je
pred nami, "veliki teden". V antičnem ambrozijanskem
obredju ga imenujejo "aventični teden", teden torej, ki
bo preizkusil aventičnost naše vere, celostne odločit-
ve za Kristusa.

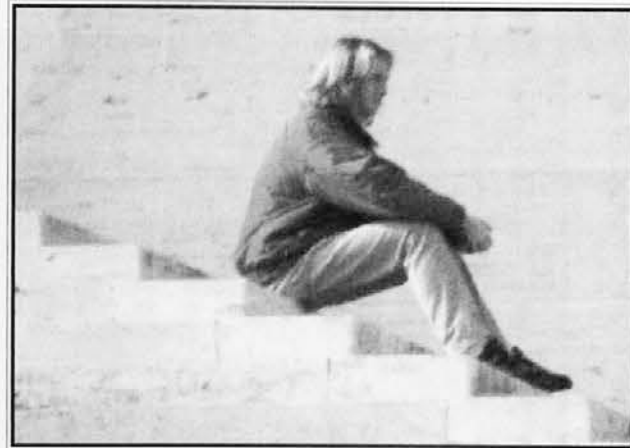
RAZUMETI IN SPREJETI NELAGODJE MLADIH

NEMIRNI OTROCI SAMOTE

DANIJEL DEVETAK

Sedemletni otroci preživ-
ljajo pred televizijskim eka-
nom vsaj tri ure na dan, enajst-
letni zdijo cel popoldan pred
računalnikom ali računalniš-
kimi igrigami. Mladim in, po-
sredno, družinam grozi stra-
šen občutek samote; ta napo-
veduje prihodnost, ki si jo je da-
nes prav težko predstavljati.

O tem, da so današnji ot-
roci in mladi razvajeni, zazrti
v svoj virtualni, nerealni svet,
pišejo časopisi, družboslovni
eseji in psihološke razprave.
So sicer povezani s svetom,
toda v glavnem prek žice, e-
lektronskih medijev in svetov-
nega spleta internet. Svet na
ekranu torej! Stvarno življe-
nje, svet dela, žrtev, odločitev,
čustev in odnosov jim je od-
daljen, nepoznan, tuj. Oče,
mama, stric in babica nimajo
časa ali volje, da bi se posve-
čali številnim vprašanjem in
dvomom otrok. Kaj še, da bi
sistematično skrbeli za njho-
vo duševno in duhovno rast!
Starši vse prevečkrat posve-
čajo otrokom pet minut zju-

traj in pol ure za večerjo, da
so spravljeni s svojo vestjo.
Pred možnostjo, da lahko po-
svetijo otrokom kaj več časa,
so kar zbegani in ob koncu
tedna se počutijo doma sko-
raj utesnjene. Marsikateri psi-
holog meni, da ima nelagodje
današnjih mladih svoje kore-
nine prav v nesposobnosti
odraslih zreti mlademu v oči,
pustiti, da jih "okuži" s svojo
domišljijo in nemirom.

In tako prihaja do parado-
ksov: v stolpnici se mladost-
nik "pogovarja" tudi o zelo za-

upnih zadevah prek elektrons-
ke pošte s "prijateljem" iz Tai-
vana, ki ga nikdar ni in ne bo
videl; v zgornjem nadstropju
pa so gasilci našli starko, ki je
umrla teden dni prej in ki so
jo sosedge po stopnišču kve-
čjemu le pozdravljali. To se je
že zgodilo. In se še bo. Če se
je tehnologija v zadnjih letih
razbohotila, so se druga pod-
ročja družbenega življenja
neverjetno osiromašila. Sploh
lahko rečemo, da je struktu-
ralni razvoj družine ena naj-
večjih revolucij iztekajočega

se stoletja. Če je bila nekoč
družina strogo patriarhalna,
je danes njena podoba zelo
šibka in bleeda. Starši bi se mo-
rali danes najprej otresti vsa-
ke brezbriznosti, ki brez dvoma
najbolj kvarno vpliva na
odnos starši-otroci; nato bi se
moral potruditi, da ostanejo
blizu otrokom, ohranjajo od-
nos z njimi in jih skušajo razu-
meti. To še ne pomeni, da mo-
rajo igrati vlogo psihoterapev-
tov ali prijateljev. Nemirnim
znamenjem rasti mladih se je
treba približati in napačno bi
bilo jih zatirati ali "popravljati",
če se razlikujejo od sploš-
nih meril ali idealov staršev.
Dokler so mladi nemirni, je še
upanje. Kajti nemir kaže na
potrebo po komuniciranju
lastnih težav in strahov. Bati
se je treba tišine, molka, od-
sotnosti kateregakoli klica na
pomoč. Prav tako je zaskrb-
ljujoče, ko je razvoj mladih
preveč "miren", popoln, saj ni
zrele rasti brez sporov in kon-
trastov.

Znamenja rasti so zname-
nja razvoja mladih oseb, zname-
nja njihove drugačnosti,
ustvarjalnosti, duševnosti. In
če starši razumejo lepoto te
različnosti, ne bodo mogli os-
tati brezbrizni.

KORENINE LAIČNEGA APOSTOLATA PRI NAS

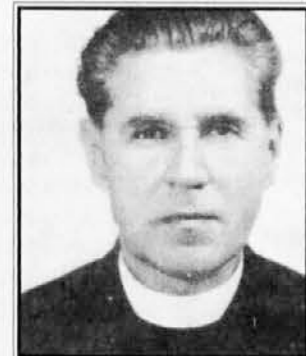
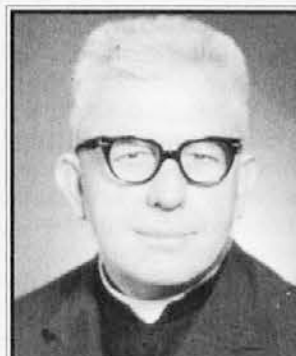
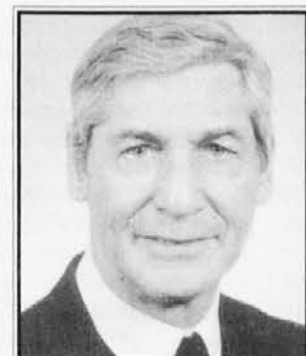
100-LETNICA DRUŽBE MARIJE
MILOSTLJIVE V TRSTU (3)

NORMA JEŽ

Duhovnemu oblikovanju
članic je bilo posvečeno delo
vseh duhovnih voditeljev. Ob-
časna predavanja s področja
verstva in misijonstva so do-
polnjevala tudi predavanja z
drugih področij. Nepozabne
bodo ostale odprte duhovne
vaje, vsakoletne v tednu po
beli nedelji.

Dr. Jože Prešeren je tudi
zelo skrbel za dramski odsek
družbe, ki je bil zares na viš-
ku. Po smrti nepozabnih čla-
nic odseka režiserke Stane
Kopitar Offizia, njene pomo-
čnice Gizele Benevol, pisate-
ljice Tončke Curk je delo
dramskega odseka zamrlo.
Že pod vodstvom dr. Prešere-
na je družba sprejela rešilno
bilko in začela sproti vabiti na
gostovanja na našem odru
gledališke skupine s Tržaškega
in Goriškega. Pod vod-
stvom msgr. Marija Gerdola
se je število teh gostovanj še
povečalo. V novejšem času
smo tudi povečali zanimanje
po spoznavanju slovenske
domovine. Tudi kvalitetni
koncerti glasbil in pevskih
zborov so deležni velikega o-
biska naše javnosti. Če so o-
biski včasih pomanjkljivi, je to
treba pripisovati temu, da je
število članic močno padlo,
in pa številnim prireditvam
slovenskih društev v mestu in
na deželi, ki bi jih bilo treba
koordinirati.

Od gostov na našem odru
je največkrat nastopila gle-
dališka skupina od Svetega
Jakoba pod vodstvom gospe
prof. Dine Slama.

Franc Guštin, tretji
voditelj družbeIvan Omersa, četrti
voditelj družbeJože Prešeren, peti
voditelj družbeMarij Gerdol, šesti
voditelj družbe

Romanja so bila vsako leto
na sporedu. Izkazalo se je, da
je boljše romanja številčno o-
mejiti, na primer na dve eno-
dnevni in eno dvodnevno na
leto. Zato voditelj Marij Ger-
dol skrbi v okviru Slovenskega
pastoralnega središča, da so
romanja smotrno načrto-
vana dobro organizirana in
zato vsebinsko versko boga-
ta. Podčrtati je treba številna
potovanja v Maribor na
Slomškov grob, na odkritje
njegovega spomenika, v Po-

stojno v času obiska papeža
Karla Wojtyle pred tremi leti.
G. voditelju Gerdolu je tudi
uspelo, da se lepa skupina de-
klet in žena z našimi družbe-
nicami udeležuje mesečnih
sestankov kateheze, prav tako
jutranjih hvalnic ob sobo-
tah, vse pri Novem svetem
Antonju.

Vse to se dogaja v duhu no-
vega cerkvenega apostolata,
ki skrbi, da se organizirano
delo posameznikov širi na
širši krog somišljenikov, ki se

lahko sproščajo ne samo na
zanimivih predavanjih, mar-
več tudi na globljih debatah,
kjer lahko tudi udeleženci ak-
tívno sodelujejo.

Družba Marije Milostljive
je imela srečo, da so bili njeni
voditelji izkušeni cerkveni do-
stojanstveniki, ki so se znali
temeljito vživeti v vlogo
žensk v današnji družbi. Znali
so smotrno preoblikovati
družbo, prvotno namenjeno
zgolj dekletom, ki so prihaja-
la v Trst iskat dela, v organizi-
rano celoto žena, ki jim je
skrb za pravost v družin-
skem krogu in v javnosti glav-
no sredstvo slovenskega uve-
lavljanja na naših tleh.

Ti duhovni voditelji so bili
doslej: Anton Štemberger,
Franc Kosec, Franc Guštin,
Ivan Omersa, Jože Prešeren,
Marij Gerdol.

Zahvala gre g. voditelju
Mariju Gerdolu, da je v novem
Marijinem domu, ki ga je zgra-
dil voditelj Jože Prešeren, o-
pravil obnovitvena dela v skla-
du z evropskimi zakoni.

Odbor, ki od leta 1994
stoji ob strani duhovnega vo-
ditelja msgr. Marija Gerdola,
pa sestavljajo: Norma Jazbec
Jež kot prednica od leta 1994
dalje, Dora Kosovel, Lojzka
Barbiš, Ivanka Benedetti, Ton-
čka Čehovin, Lojzka Gregor-
čič, Bojana Simčič, Pepca Vo-
dopivec, ki je bila dvanaest let
prednica.

To je kratek opis družbe, ki
je vzdržala 100 let. Napisalo
bi se lahko veliko več. Morda
je kdo pričakoval več našte-
vanja in imen, a naša Mariji-
na družba, kakor tudi drugi
dve družbi od Svetega Ivana
in v Rojanu, so vedno delale
v božjo in Marijino čast in na-
rodov blagor.

KONEC

UMRL JE "BOŽJI AKADEMIK" JEAN GUITTON

MODREC, KI SE JE POGOVARJAL Z BOGOM

JURIJ PALJK

V častitljivi starosti 98 let je v Parizu umrl gotovo najbolj znan sodobni katoliški filozof in prvi laik, ki se je lahko udeležil kakega koncila, član Francoske akademije in pisec številnih knjig, katerim je bila osrednja točka Bog; umrl je prodorni mislec našega časa Jean Guilton.

Morda najbolj znani katoliški filozof našega stoletja je umrl v nedeljo, 21. t.m., v pariški bolnišnici Val-de-Grace. Do zadnjega dne je ohranil tisto bistrino duha, ki je odlikovala vse njegovo življenje in je bila tudi rdeča nit njegovega razmišljanja o Bogu in krščanstvu, o človeku in njegovih zadnjih vprašanjih. Gotovo ga je smrt našla izredno pripravljene, saj se je ni bal. V svoji zadnji knjigi, ki je izšla tudi v italijanskem prevodu, v pogovoru, ki ga je imel z Jeanom Jacquesom Antierom, je takole opisal, kaj se zgodi takoj po smrti: "Duša živi. Vsako človeško bitje, globoki jaz, ni uničen, ampak skrivnostno živi naprej." Antier ga je na to trditev vprašal: "Vi verjamete v to?" Jean Guilton mu je odgovoril: "Jaz to vem."

Imel je torej vero, ki je ni načel noben dvom. Guilton je bil mislec, ki je v tem stoletju morda najbolj preštudiral vse tisto, kar se je o Kristusu dalo zvedeti. Tri temeljna vprašanja, ki si jih je postavil, so bila: Je Kristus zares živel? Če je zares obstajal, morda ni bil Bog? Ali pa je bil Kristus zares Bog, ki se je učlovečil? Odgovor je našel v veri. Pot do vere pa ga je vodila skozi šte-

dit in kritiko, saj je rad pravil: "Vera se ne boji razuma. Nasprotno: vera je prijateljica razumnosti." Rad je tudi dejal, da malo kulture res lahko vodi stran od Kristusa, a da veliko kulture ponovno vodi k njemu in človeka kar sili v to, da ga ponovno sprejme. Poznavalci njegovega dela govore, da so v njem sobivali tako kritičen mislec kot intelektualac in tudi mistik.

Jean Guilton se je podoben kot drugi veliki Francozi, filozof in matematik Blaise Pascal, rodil blizu Saint-Etiennea, in sicer leta 1901. Prav Pascal je že pred njim dokazal, da med vero in razumom ni nasprotovanja. Če je bil za Guiltona Pascal glavna korenina, na katero se je vse življenje navezoval, je bil njegov učitelj Nobelov nagradjenec in filozof Henri Bergson. Bil je profesor na liceju, med vojno zaprt v Nemčiji, v letih 1955-68 je poučeval na Sorboni, od leta 1961 je bil član Francoske akademije. Napisal je kakih trideset knjig, med katerimi je najbolj znana *Problem Jezus*. Omenimo vsaj še njegovo knjigo *Moja filozofska oporočka*, odmevno delo *Pogovori s Pavlom VI.*, lep filozofski spis *Bog in znanost*, morda še *Knjigo modrosti in najdenih kreposti* ter lepo knjigo *Pisma*. Povejmo še, da so ga kaj kmalu tudi obtožili, češ da je preveč moderen, a je našel zagovornike prav v dveh papežih, in to v kardinalu Roncalliju, kasneje Janezu XXIII., ter v Pavlu VI., ki ga je povabil - kot prvega laika - na II. Vatikanski koncil in mu tudi prvič v zgodovini podelil

daljši intervju. Tisti, ki so ga osebno poznali, vedo povedati, da je Jean Guilton živel zgledno krščansko življenje. Bil je poročen in z ženo nista imela otrok, živel je skromno, saj je tudi kot vdovec in akademik živel v najemniškem stanovanju v Parizu; pravijo, da je bilo edino razkošje tega stanovanja lep pogled na mestni park Jardin du Luxembourg. Jezusove besede zanj gotovo niso bile samo snov za filozofsko razmišljanje...

Italijanski krščanski mislec Carlo Bo je v ponedeljek, 22. t.m., zapisal v milanski dnevnik *Corriere della Sera*, da je Guilton morda najboljše strnil svoje krščansko razmišljanje v knjigo *Kaj verujem*. Bo tudi opozarja, da je imel na Guiltona velik vpliv pater Pouget, menih, ki je zavidal mrtvecem, ker poznajo končno resnico. Seveda pa, opozarja Bo, Guilton ni prišel hitro do Pougetovega zavidanja mrtvim, ker se je moral še prej srečati s sv. Terezijo iz Lisieuxa, svetnico, ki jo označujeta globoka vera in mistika.

Laični filozofi ob njegovi smrti na glas govorijo o veliki izgubi za vse človeštvo, saj je bil Guilton znan kot človek dialoga, ki je, čeprav vedno zavedajoč se evangeljske Resnice, vedno iskal sogovornika in je v dialogu z njim skušal najti skupno pot. Morda je bila prav radoživost tisto močno orožje, s katerim je Jean Guilton marsikoga prepričal.

In ne nazadnje: njegove knjige se berejo razmeroma lahko, pisal jih je za vse ljudi in ne za šopek filozofskih izbrancev, ki na filozofskih fakultetah sami sebi govorijo, kako imajo vsak po svoje prav.

ŽGOČE DRUŽBENE IN ETIČNE TEME

BITI LAIK POMENI TUDI BITI CINIK?

To vprašanje je bilo postavljeno v zadnji številki italijanskega tednika *Liberal*, ki je izšla konec prejšnjega tedna. Uredniki *Liberala* so se namreč odločili, da se spopadejo z nekaterimi vprašanji, ki so v zadnjih časih močno prišla na dan v italijanski javnosti. Gre za vprašanja splava, umetnega oplojevanja in družine, okoli katerih so se prav v zadnjih mesecih lomila kopja v številnih polemikah med predstavniki sveta politike, družbe in kulture.

V seriji člankov in intervjujev prihaja med drugim do ugotovitve, da je v Italiji spet prišlo do "ločitve duhov" med laičnim in katoliškim svetom. Kljub temu pa je tako tolmačenje te delitve zelo splošno in površno, saj tudi v laičnem taboru prihaja do pomislekov na račun "uradne" linije italijanskega laičnega - ali, bolje rečeno, laicističnega - sveta. Dalje se revija *Liberal* ustavlja pri razločevanju med tem, kar je laično, in tem, kar je laicistično. Laiki smo namreč vsi tisti, ki ne pripadamo kakemu verskemu redu oz. nisimo posvečene osebe. Laično oz. liberalno pojmovanje družbe in sveta naj bi tako slonelo na obrambi svobode posameznika, da dela, kar hoče, vendar do neke mere, preko katere njegovo svobodno delovanje lahko škoduje svobodi drugih ljudi. Zaveda-

ti se je namreč treba posledic lastnega delovanja in lastnih odgovornosti. Po mnenju mnogih piscev oz. intervjuvancev, ki se oglašajo v zadnji številki tednika *Liberal*, pa je laicism težnja, da laičnost postane dejansko državna ideologija, ki teži po uničenju različnosti in pluralnosti.

Dalje posvečajo pisci revije *Liberal* globlji razmislek o problematiki umetnega oplojevanja, ki je danes v središču polemik. Pri tem sta v reviji objavljena dva pogovora, in sicer z nemškim teologom in filozofo Richardom Schröderjem ter s francoskim filozofo Bernardom Andrieuxom. Iz pogovorov izhaja, da se v zahodnih družbah vedno bolj uveljavlja miselnost o t.i. "etičnem potrošništvu", po katerem ima posameznik svobodo, da naredi, kar hoče, z vsem, tudi z življenjem. To je negativna plat individualizma, ki pa je pozitiven, če se drži načela, po katerem je vsak človek nosilec odgovornosti. Iz pogovora z Bernardom Andrieuxom izhaja tudi potreba po široki javni razpravi o teh vprašanjih, saj npr. genetske tehnologije ni mogoče zreducirati na zasebno pravico.

O teh stvareh se še vedno premalo govori, pozablja pa se, da ravno ti vidiki oblikujejo družbo prihodnosti.

IZ

SVETNIK TEDNA

24. MAREC

SILVESTER ČUK

KATARINA ŠVEDSKA, REDOVNICA

Tudi danes - kljub močnim vplivom šole in okolja - drži, kar je pred več kot šestdesetimi leti zapisal Jernej Pavlin na začetku svoje pripovedi o današnji godovnjakinji: "Kakšni bodo kdaj otroci, je največ odvisno od vzgoje v domači hiši." Pristavlja še: "Sveti starši imajo včasih tudi svete otroke." V mislih ima Brigito Švedsko, mistično ženo in veliko svetnico, katere hči je bila sveta Katarina Švedska ali Karin, ki se je Cerkev danes spominja.

Karin je bila četrta izmed Brigitinih osmih otrok. Rodila se je leta 1331 ali 1332. Zgodaj so jo dali v samostan, da bi jo vzgojili. Na očetovo željo se je poročila s pobožnim plemičem, ko je imela šele štirinajst let. Mlada zakonca sta sklenila posnemati deviški zakon preblažene Device in svetega Jožefa. Katarina se je začela oblačiti preprosto in brez pretiranega nakita. Njen zglede so posnemale mnoge mlade gospe, njene prijateljice.

Njena mati Brigita je po moževi smrti odšla v Rim in je tam pobožno živela. Tudi Katarini se je vzbudila želja po Rimu. Mož ji je sprva branil, končno pa ji je le dovolil. Zaradi bolezni je sam ni mogel spremljati. V Rim je prišla leta 1349, ko ji je bilo osemnajst let. Bila je srečna, ko je spet objela mater. Kmalu pa je začutila veliko domotožje in nameravala se je vrniti domov. Na materino prošnjo je sicer izjavila, da je zaradi Kristusa pripravljena vse zapustiti in ostati v Rimu, vendar je kmalu Rim naravnost zasovražila in mater prosila dovoljenja, da se vendarle vrne na Švedsko. Brigita je imela hčerino željo za nevarno skušnjava, zato je začela moliti. Prikazal se ji je Kristus in ji dejal: "Povej hčeri, da je že vdova. Pregovori jo, naj ostane. Jaz bom poskrbel zanjo." Katarina je po dolgem času dobila notranji mir.

Materin duhovni voditelj je vodil tudi njo in pod njegovim vodstvom je napredovala v krepostih, ker mu je bila v vsem pokorna.

Z materjo je večkrat romala, leta 1372 tudi v Sveto deželo. Obe sta imeli neke vrste samostansko življenje, v katerem so se vrstili molitev, delo, počitek in dobrodelnost. Njena mati Brigita je v nekem videnju že leta 1346 dobila naročilo, naj ustanovi nov red s prvim samostanom v Vadstenu na Švedskem. Sestavila je tudi pravila reda, ki se imenuje Brigitin red ali red Odrešenika, njeno zamisel pa je mogla uresničiti šele hči Katarina.

Kmalu po vrnitvi iz Svete dežele je mati umrla v Rimu 23. julija 1373. Po njeni volji je Katarina njeno telo prepeljala na Švedsko, kjer so ga slovesno pokopali v samostanski cerkvi v Vadstenu. Redovnice tega samostana so živele po pravilih njene matere in so Katarino izvolile za predstojnico. Toda že po enem letu je odpotovala v Rim, da bi pri vodstvu katoliške Cerkve poskrbel, da bi Brigito razglasili za svetnico. Pet let je zbirala potrebno gradivo, potem se je vrnila v Vadsteno, kjer jo je škof potrdil za predstojnico, ona pa se je začela pripravljati na smrt: umrla je 24. marca 1381. Njeno svetniško češčenje je potrdil papež Inocenc VIII. leta 1484, njena mati Brigita pa je bila razglašena za svetnico leta 1391.

Danes godujejo dekleta in žene, ki jim je ime Karin.

Do preureditve koledarja po koncilu je bil 24. marca god nadangela Gabrijela (zdaj goduje skupaj z nadangeloma Mihaelom in Rafaelom 29. septembra). Nekateri Gabrijeli in Gabrijele ostajajo pri starem datumu svojega godu. Znanе so še številne druge oblike teh imen: Jelko, Elko; Jelka, Elka, Gabi, Gabika.

PAPEŽ ZA MIRNO REŠITEV SPORA NA BALKANU

Skoraj ne mine dan, ko sveti oče ne moli za mir, ki je zaradi balkanske krize močno ogrožen. Že v nedeljo je Janez Pavel II. spregovoril ganjive besede in pozval odgovorne, naj bodo razsodni; jasno pa je bilo, da je imel pred očmi humanitarno katastrofo in tisoče ubežnikov. V sredo zjutraj je spet javno molil in pozval k molitvi za mir.

POSTNI GOVORI PO RADIU TRST A

Po Radiu Trst A predvajajo postne govore, posvečene liku škofa Friderika Barage, vsak ponedeljek in petek ob 18.45. Glavnino letošnjih postnih govorov je sestavila Mira Dobravec, avtorica knjige *Krplje ljubezni*. Zadnji govor, ki bo na sporedu v petek, 2. aprila, pa je prispeval ljubljanski nadškof dr. Franc Rode.

V petek, 26. marca: S pismenostjo do zveličanja.

V ponedeljek, 29. marca: Bog ni le cilj, ampak središče Baragovega življenja.

V petek, 2. aprila: Friderik Baraga - heroj ljubezni (dr. Franc Rode)

VELIKO PRIČAKOVANJE ZA 19. SEPTEMBER SLOVENSKI DRŽAVNI ODBOR ZA PAPEŽEV OBISK

Medtem ko cerkevni odbor za sprejem papeža Janeza Pavla II., ki bo v nedeljo, 19. septembra, obiskal Maribor in razglasil škofa Antona Martina Slomška za blaženega, že deluje, je tudi vlada na seji v četrtek, 18. marca, imenovala poseben državni odbor za omenjeni obisk. Vodil ga bo podpredsednik vlade Marjan Podobnik, v odboru pa so še predstavniki zunanega in obrambnega ministrstva, ministra za promet in zveze in ministrstva za finance.

Obisk svetega očeta bo eden najpomembnejših dogodkov tega leta v Sloveniji. Odbor za papežev obisk in Slomškovo beatifikacijo, ki deluje pri škofiji Maribor, je na novinarski konferenci sporočil nekatere podrobnosti o visokem obisku. Papež bo predvidoma ob 10. uri na prostoru pred gradom Betnava daroval sveto mašo, razglasil prvega mariborskega škofa Antona Martina Slomška za blaženega in se proti večeru po

molitvi na Slomškovem grobu v mariborski stolnici vrnil v Vatikan. Slovesne svete maše se bo predvidoma udeležilo najmanj 250 tisoč ljudi. Mariborski škof Franc Kramberger je zatrdil, da bo obisk zelo slovesen. Najbrž pa bo sveti oče v okviru postopka pozdravil tudi s predstavniki slovenskih oblasti in Slovenske škofovske konference.

Napori za to, da bo prvi Slovenec razglašen za svetnika, so trajali kar dobrih trideset let. V nekem smislu je simbolično območje v Mariboru, kjer bo papež imel mašo. Le-ta bo namreč na zemljišču v kompleksu Betnava, ki ga je skupaj z gradom, poznejšim škofijskim dvorcem, kupil Slomškov naslednik škof Maksimilijan Stepišnik. Po letu 1945 se dvorec z zemljiščem ni izognil nacionalizaciji, zaradi česar ju še zmeraj upravlja kmetijsko-predelovalno podjetje Agrokombinat.

M.

ZBIRKA POEZIJ, LITERARNIH ZAPISOV IN PISEM

POMLAD POD KRASOM STANKA VUKA

JURIJ PALJK

Dne 10. marca letos je minilo natančno 55 let od tragične in skrivnostne smrti enega najintimnejših primorskih pesnikov, Stanka Vuka, ki so ga neznanci ubili v Trstu v ulici Rossetti. Ob njem je svojo življenjsko pot tragično končala tudi njegova žena Danica Tomažič. O njuni prerani smrti je bilo veliko napisanega, še danes pa pravzaprav ne vemo, kaj se je tisto noč v ulici Rossetti zares zgodilo.

Stanko Vuk je umrl komaj 32 let star, še preden bi se lahko razvil v plodnega in uveljavljenega slovenskega pesnika, kar je vsekakor bil, o čemer nam priča njegova literarna zapuščina. Slovenci s pesniki zares nimamo sreče ali bolje: slovenski pesniki nimajo sreče v življenju in od tod morda že pregovorna in ustaljena slovenska misel, da morajo biti vsi slovenski pesniki nesrečni, ker da drugače ne morejo biti pesniki. Tudi življenje in prerana, kruta smrt Stanka Vuka nas silita v tako razmišljanje. Danes z veseljem ugotavljamo, da je ponovno izšla knjiga z njegovimi literarnimi deli.

Založba Obzorja iz Maribora je tik pred koncem lanskega leta izdala knjigo, ki nosi lep naslov *Pomlad pod Krasom* in to v izjemno lepo oblikovani in prestižni zbirki *Iz slovenske kulturne zakladnice*. Za čudovito in plemenito opremo knjige je poskrbel eden najboljših slovenskih oblikovalcev Matjaž Vipotnik, spremni besedi pa sta napisala Lino Legiša in Katarina Šalamun Biedrzycka. Fotografsko gradivo je zbral pesnikov nečak, uveljavljeni likovni poznavalec Marko Vuk; fotografij je v knjigi zares veliko

Stanko Vuk z ženo Danico, rojeno Tomažič, in pričama na poročni dan v Trstu 16. junija 1940. Knjigi daje posebno vrednost tudi bogato slikovno gradivo.

in s svojo dokumentarno zgovornostjo samo še nadgrajujejo že itak bogato vsebino. Mislim pa, da je za izid te lepe knjige zaslužen tudi urednik zbirke Andrej Brvar, ki je imel posluh za ponovno izdajo poezije, literarnih zapisov in pisem Stanka Vuka.

Najljubitelj dobre slovenske literature in predvsem proučevalce primorskih pesnikov opozorimo, da je Katarina Šalamun Biedrzycka za novo izdajo Vukove literarne zapuščine napisala izčrpno študijo, v kateri bralca strokovno popelje skozi Vukovo literarno ustvarjanje, vsakega bralca pa tudi nagovarja, naj vendarle spozna enega najboljših primorskih pesni-

kov našega stoletja. Naj zaradi lepe študije navedemo vsaj "incipit", začetak, ki je že sam po sebi dovolj zgovoren. Takole piše Katarina Šalamun Biedrzycka: "Leta 1959 je pri koprski založbi Lipa izšla ena najlepših slovenskih knjig. To je bil izbor pesmi, proze in pisem Stanka Vuka (1912-1944), tega nadvse subtilnega, z najskrivnejšimi vzgibi stvarstva povezanega ustvarjalca, ki zaradi prezgodnje smrti in ideoloških neumnosti še toliko let po vojni (in sovražnosti do duhovnosti nasploh) v slovenski literaturi vse do danes nima mesta, ki mu gre." Mislim, da je že ta uvodna misel v daljši esej dovolj zgovorna in tudi vabljiva, da bo bralec dobre literature sam prebiral Vukovo zapuščino.

Veliko bolj zanimivo pa bo za vsakega bralca odkrivanje pesnika in pisca krajših literarnih spisov, miselno sprehanje med mnogimi pismi, ki jih je Stanko Vuk pisal iz dolgotrajne italijanske ječe svojim in še posebno ljubljani Danici. Menimo, da spadajo pisma v sam vrh ohranjenih slovenskih pisem, saj jih odlikujeta liričnost in pesniška duša mehkega primorskega srca, iz katerega so edine lahko prišle take pesmi, kot jih v knjigi beremo.

Stanko Vuk je bil čudovit pesnik, ki še danes nagovarja vsakogar izmed nas, če le imamo v sebi še posluh za duhovno plat našega bivanja na tem svetu in pa seveda občutek za lepo, notranje doživljanje, intimo, pretanjenost človeškega trenutka.

V kratki, a zato nič manj prepričljivi pesmi *Grm* Stanko Vuk takole pravi: "Ob vodi, ki je črna ko tega ba./ brinjev grm v vetru čepi./ samo žalost se vanj lovi/ in senca divjega goloba." Mislim, da tako vrhunsko poezijo lahko beremo le še pri Kosovelu, katerega je Vuk še kako ljubil. Morda dosti bolj moderna, času zapisana in še danes aktualna pa je pesem Benetke I, iz katere navajamo samo nekaj verzov, ki so sami zase dovolj zgovorni: "V Benetke ne prinesejo pomladi lastovice./ Prinesejo je Caffè Orientale,/ ko postavi svoje plentene mizice/ in svoj jazz na Rivo degli Schiavoni." Vsakomur, ki je kdajkoli stal na Trgu sv. Marka, bo ob tej lirični sliki vztrepetalo srce.

Prav zaradi sodobne in prepričljive poezije je Stanko Vuk še danes živo med nami in na nas je naloga, da ga tudi današnja slovenska zavest sprejme za enega svojih najlepših sinov.

POMLADNA ŠTEVILKA

VELIKONOČNI PASTIRČEK

Nadvse drag prijatelj zamejskih otrok, Pastirček, je želel biti med njimi že pred radostnim pomladnim praznikom, Veliko nočjo, zato je že tu njegova aprilski, osma številka. Iz nje kar kipi vonj po pomladnih cvetkah in izžareva veselje ob Jezusovem vs-tajenju. O tem poje nežna pesmica *Velika noč* naše občutljive goriške pesnice Ljubke Šorli. Velikonočno in sveže pomladno vzdušje veje iz stavka Zlate Volarič, ki pripoveduje, kako je Danijel razigrano, ob ptičjem žvrgolenju praznoval rojstni dan; iz zgodbe v nadaljevanjih Marize Perat o čudu, ki se je zgodilo v poštnem nabiralniku Matejeve družine; iz dopolnjevanj za male in velike bralce, iz Vrtiljaka pravljic, iz Pastirčkovega razvedrila. Izliva se celo iz napak nemanega Packa, ki se tokrat odpravlja "v Emavs" in v svojem nahrbtniku nosi polno popačenk, ki so se, žal, pri naših otrocih kar udomačile.

Pastirčkova priloga, ki jo pripravljala Anka Černic, z navodili predlaga izdelavo ličnega koška in račke; vanju bodo otroci lahko zložili pisane pirhe. Tudi sestavek o kokliji in piščetih je vezan na drobne velikonočne navade. Iz napisanega bodo otroci odkrili, kako vestno koklja greje jajčka, da se ob pravem času iz njih izvalijo mehki piščančki.

V tokratni številki bodo pridni bralci našli vse ostale priljubljene rubrike: *Iz knjige življenja*, *Varno po poti*, *Gremo v gledališče*, *Po slovenski deželi*, ki nas z narečno pesmijo *Muja* (muha) se je ženila pelje naravnost v Prekmurje, stičišče slovenske, madžarske, nemške in hrvaške kulture ter ljubo domovanje štorkelej. Na knjižni polici ponosno stoji silak Martin Krpan. Tu so še *Abeceda zdravja*, *Superkuharhari* s svojo piškotno torto, pesmice in mnogo pisnih in likovnih izdelkov marljivih dopisnikov.

Med šestinšestdesetimi prispelimi razvozlanimi šifriranimi sporočili je detektivu Mucu najbolj ustrezalo tisto, ki ga je razvozlal Tadej Lango OŠ A. Gradnik Števerjan. Čestitamo! Muc sedaj čaka, da mu otroci svetujejo najprimernejši počitniški kraj.

S spisom *Obiskovalec z drugega planeta* si je Mija Kalc, petošolka OŠ P. Tomažič Trebče, prisvojila naslov časnikarja meseca. Iskrene čestitke!

Nekaj zelo pomembnega pa je na Pastirčkovi platnici: razpis natečaja za naslovno stran revije za leto 1999/2000. Otroci naj ga pazljivo preberejo, saj jih čakajo lepe nagrade.

IK

VATIKANSKO GLASILO O PREŠERNOVIH IZDAJAH IN PREDSTAVITVAH

Rimski dnevnik *L'Osservatore Romano*, ki je glasilo Sv. sedeža, je v številki z dne 5. t.m. objavil zanimiv in izčrpen članek o pesniku Francetu Prešernu ob stopetdesetletnici njegove smrti, in to na svoji kulturni tretji strani. Avtor članka je Goričan prof. Arnolfo De Vittor, ki v daljšem prispevku opisuje uspele predstavitev znane monografije o Prešernu prof. Borisa Paternuja v italijanskem prevodu Paola Privitere, ki jo je izdala Goriška Mohorjeva družba. Pri tem tudi navaja misli, ki jih je na predstavitvi podala prof. Lojzka Bratuž.

Prav je, da najde v vplivnem vati-kanskem dnevniku svoje mesto tudi slovenska kultura, in to še posebno, ko gre prav za prireditev oz. pobudo v našem kulturnem prostoru.

izziv za naš čas

ALI OBSTAJA VELIKI BRAT?

Zanimivo je, da vsaka nova tehnologija spremeni družbo, ekonomijo, navade in porodi nove strahove ter bojazni. Tako si je George Orwell zamislil, da nas bodo v prihodnji totalitarni družbi lahko nadzorovali kar prek televizijskih ekranov. Medtem ko jih bomo gledali, bodo tudi oni nadzorovali nas. In čeprav bomo vedeli, da nas nadzorujejo, se bomo še vedno spraševali: Veliki brat resnično obstaja ali pa so si ga le izmislili?

Moja prababica se je na podoben način bala radia. Ko se je morala preobleči, je mojo mamo vedno prosila, naj izključi radio. "Toda babica, saj to je le radio! Nihče vas ne sliši, še manj pa vidi. Samo mi slišimo to, kar pravijo oni." "Saj vem, saj vem," je odgovarjala, "toda ti vseeno izključi, nikoli ne veš." Pa naj so ji to še tako razlagali, se ni pustila prepričati, da jo majhni moški v radiu ne poslušajo ali morda celo na skrivaj opazujejo iz lesene škatle z gumbi.

Seveda ste že uganili, da bom govoril o internetu. Pred približno dve-ma letoma sem direktorja nekega raziskovalnega inštituta vprašal, kako to, da nimajo elektronske pošte in sploh dostopa do interneta. "Bojim se, da bi kdo lahko prišel v naše računalniške in pregledoval naše podatke." Čeprav sem mu razložil, da je to nemogoče, saj nimajo stalno vklopljenih računalnikov kot CIA ali banke in nimajo stalno odprte telefonske linije do interneta ter imajo sploh navadne osebne računalnike, mi ni hotel verjeti. Razložil sem mu, da je njegov strah popolnoma neutemeljen in je absolutno nemogoče, da kdo pride do podatkov na njihovih računalnikih, če so priključeni le nekaj sekund. Še vedno mi ni verjel. In čeprav so mu to velikokrat ponovili še mnogi ter navedli prednosti elektronske pošte, mislim, da inštitut še danes ni priključen na internet. Prav tako smo se velikega brata bali pred leti v Jugoslaviji. Vsi smo bili prepričani, da nam prisluskujejo po telefonu. Mnogi se še spominjajo stavka: "Veš, ti moram nekaj povedati, toda ne po telefonu..." In še pred kakim tednom sem isti stavek znova slišal po dolgem času. Strahovi težko umirajo.

Dejstvo pa je, da bi imel Veliki brat vsekakor ogromno dela. Pomislimo, koliko milijonov telefonskih klicev je bilo opravljenih na dan v bivši Jugoslaviji. Kdo je imel toliko časa, da je lahko vsem prisluskoval? V vseh jugoslovanskih jezikih? Isto velja za elektronsko pošto. Pravijo, da moraš paziti, kaj pošiljaš. Na dan gre prav gotovo nekaj milijonov ali celo milijard elektronskih sporočil po internetu. Povejte mi, kdo ima toliko prostega časa, da bi lahko vse prebral. V vseh svetovnih jezikih? Če Veliki brat obstaja, je po mojem že znorel.

Ena izmed elektronskih noveletnih voščilnic, ki sem jih dobil po elektronski pošti, se je imenovala "happy 99" in je na zaslon narisala celo serijo ognjemetov. Po nekaj tednih sem izvedel, da jo moram takoj zbrisati iz računalnika, ker gre za neke vrste virus, ki je prišel od neznanokod. Dejstvo je, da se ta programček zdi preprosta voščilnica, dejansko pa spremeni nastavitve računalnika tako, da vsako elektronsko sporočilo, ki ga pošlješ, avtomatsko vsebuje to voščilnico. Kaj pa, če vsako sporočilo, ki ga pošlješ, in vse obenem še kam drugam? In medtem ko samo pregledaš neko novoletno voščilnico, si nehote postal del svetovne mreže Velikega brata, ki očitno ima na razpolago vso tehnologijo, vendar - še vedno pravim - nima prostega časa.

PETER SZABO

NAPOVED / GODALNI KVARTET GM

VEČER KOMORNE GLASBE

LUISA ANTONI

V torek, 30. t.m., bo nastopil v tržaški dvorani Goethejevega inštituta v Trstu Godalni kvartet Glasbene matice; koncert sodi v letošnjo koncertno sezono tržaške glasbene šole. Godalni kvartet, ki je nastal leta 1985, sestavljajo violinista Žarko Hrvatit in Stefano lob, violist Bogomir Petrač in violončelist Peter Filipič. Vsi se poleg koncertiranja ukvarjajo tudi s pedagoškim delom na Glasbeni matici, na konservatoriju in na slovenskih glasbenih šolah onkraj meje. Komorni ansambel izvaja tako skladbe, ki so del običajnega kvartetnega repertoarja, kot dela sodobnih slovenskih in italijanskih skladateljev. Kvartet večkrat predstavlja tudi tiste kompozicije, ki so del naše, včasih pozabljene, primorske kulturne dediščine: sem sodi Godalni kvartet Viktorja Šonca, ki bo tudi prva skladba torkovega spreda. Viktor Šonc (1877-1964), doma iz Tomaja, se je najprej šolal na praškem konservatoriju pri A. Dvoraku in V. Novaku in nato l. 1911 postal ravnatelj Glasbene matice v Trstu in tu ostal, dokler se ni l. 1927 umaknil pred fašističnim terorjem. Kot velika večina njegovih skladb je tudi Godalni kvartet še v rokopisu. Prvi del koncertnega spreda bo dopolnil Godalni kvartet op. 96 (Ameriški) češkega skladatelja Antonina Dvoraka.

Godalni kvartet Glasbene matice večkrat sodeluje s solisti, igral je namreč z najrazličnejšimi pianisti in z mnogimi drugimi instrumentalisti. Na torkovem koncertu se bo predstavil s pianistom, ki je tokrat mednarodno priznani koncertant, t.j. Sijavuš Gadžijev. Ta se ukvarja tako s koncertiranjem kot s poučevanjem. Šolal se je na prestižnem moskovskem konservatoriju Čajkovski s priznanimi docenti (Bela Davidovič, Mihail Voskresenski, Boris Zemljanski) in nato na visoki šoli za izpopolnjevanje. Pozneje je poučeval kar 14 let na šoli za mlade talente. Poglobil je poznavanje sovjetskih skladateljev, njegov repertoar pa vsekakor obsega najvažnejše klavirske skladatelje (Mozart, Beethoven, Chopin idr.). Koncertiral je v bivši Sovjetski zvezi, v bivši Jugoslaviji, na Slovenskem, na Poljskem, v Nemčiji in po Italiji. Na torkovem koncertu bo Gadžijev z Godalnim kvartetom GM predstavil klavirski Kvintet op. 57 Dmitrija Šoštakoviča. To delo, za katerega je Šoštakovič prejel Stalinovo nagrado, je po mnenju italijanskega muzikologa Gianfranca Vinajja ključnega pomena v skladateljevem komornem opusu, ker se tu uravnovešeno spajajo zgoščena glasbena misel, oblikovna zapletenost in globoko čutenje.

Koncert bo v veliki dvorani Goethejevega inštituta ob 20.30.

REVUIJA KRAS O KRAŠKI ARHITEKTURI

PO ČAROBNEM KRASU

RAFKO DOLHAR

Med nas je prišla februaraska, enaintrideseta številka revije Kras. Uvodna sestavka sta posvečena okrogli mizi, ki jo je 11. decembra lani v Lipici organizirala agencija Kras, na kateri so različni strokovnjaki skušali dobiti odgovor na vprašanje: Zakaj izgineva kraška avtentična arhitektura? Omizje je vodil prorektor ljubljanske univerze prof. Peter Fister s fakultete za arhitekturo. Na simpoziju so poskušali med drugim ugotoviti, kaj je tipično za kraško avtentično arhitekturo, kakšna so avtentična jedra kraških naselij, kako naj se obnovljajo kraški objekti v skladu z veljavnimi zakonskimi predpisi in kakšne so pri tem odgovornosti lastnikov teh objektov. Kakšne so pri tem dosežke izkušnje investitorjev, projektantov in upravnih organov ter končno, kako bi zaradi nacionalnih interesov država lahko spodbujala in gmotno podpirala pravilno zastavljenega prenovitvena dela kraških objektov. Tematika je, kot vidimo, tudi na našem kosu Krasa izredno aktualna.

V svojem pozdravnem nagovoru je sežanski župan Miroslav Klun ugovarjal nameram države, da bi Kras razglasila za zavarovalno območje, češ da so Kraševci proti življenju v rezervatu in, da jim nihče iz centra ne bo določal, kako naj živijo. S tako zastav-

V DOMOVINI FABIANIJEVIH PREDSTAVILI KNJIGO RENATA FERRARIJA

V domovini Fabianijevih, v Spacalovi galeriji v Štanjelu, so v petek, 19. marca, zvečer v organizaciji društva Nassa desella (Naša dežela) predstavili slovenski prevod knjige Renata Ferrarija *Murva Fabianijevih* (na sliki pisatelj). Knjigo je, kot znano, pred kratkim izdala tržaška založba Mladika v prevodu Eveline Umek. Predstavitve, ki je privabila v Spacalovo galerijo na štanjelskem gradu zares veliko občinstva, se je udeležilo lepo število potomcev Fabianijevih od vsepovsod. Najbolj številna je bila gotovo družina Muckovih iz Ljubljane (pisateljica Desa Muck, slikarka Marlenka Stupica s hčerko in drugi). Predstavitve se je udeležil tudi komenski župan Slamič, ki je poveljal pobudo in pozdravil vse prisotne. Knjigo je občinstvu predstavil štanjelski rojak Jože A. Hočevar. Prisotna pa sta bila tudi prevajalka Evelina Umek in predstavnik založbe Mladika Marij Maver. Dva odlomka iz knjige je prebral igralec Kristijan Muck, potomec številne družine Fabianijevih.

ljenim pogledom na problematiko se je takoj postavilo vprašanje, kako rešiti ta kočljivi problem, tako da bo volk sit in koza cela. Zaključek tega prvega posveta o tako pomembnem vprašanju je strnil prof. Fister. Vsi uvodni referati in posegi šestnajstih razpravljalcev pa bodo v celoti objavljeni v naslednji številki revije Kras.

Agencija Kras posreduje razgovor z diplomirano arhitektko Tatjano Renner, ki vodi regionalno pisarno programa Phare. Ta ima svoj sedež v štanjelskem gradu. Ker ta program predvideva čezmejno sodelovanje, v tem primeru med Slovenijo in Italijo, je ta informacija gotovo zanimiva za vse, ki se pri nas zanimajo za podobne načrte, ki jih financira Evropska skupnost.

Sad takega spodbujanja je tudi objavljeni načrt za ureditev primerenih počivališč ob kolesarskih poteh po Krasu, ki sta ga izdelali mladi arhitekta Urša Komac in Špela Kuhar s sodelavci in sta za to delo prejeli tudi prestižno nagrado Piranesi za leto 1998. Ravno tako je sad istega spodbujanja projekt za revitalizacijo celotnega pomembnega arhitektonskega bisera Štanjel. O tem piše v dveh člankih direktorica Regionalnega centra za okolje za srednjo in vzhodno Evropo Milena Marega, ki poudarja, kako bo le ustvarjalno sodelovanje krajanov zagotovilo, da bodo sprejete in uveljavljene rešitve po meri ljudi, ki v Štanjelu in s Štanjelom živijo.

Agronom in predsednik Društva rejcev drobne na Krasu Evgen Gerželj predstavlja problematiko obnavljanja tradicije te nekoč pomembne gospodarske panoge, ki se sedaj oživlja in s katero se sedaj ukvarja 22 rejcev drobne. Ti rejci svoje ovčje in kozje izdelke ponujajo na številnih kraških kmetijah, ki so v sestavku zabeležene. Njihova osrednja promocijska prireditev pa so Pastirske igre, ki jih vsako leto priredijo v Senožeah konec prvega tedna v avgustu.

Kulturno stran revije je prispevala prof. Nada Pertot, ki v obsežnem, občutenem in poglobljenem članku predstavlja življenje in delo našega rojaka, pesnika Iga Grudna. Med oblike Krasa Agencija Kras uvršča Bogdana Sobana. O njegovih računalniško izdelanih podobah Krasa je na razstavi v Gorici spregovoril likovni kritik Joško Vetric.

Med jubileji je omenjena stopetnajstletnica odkritja Divaške jame, ki je sedaj zanemarjena in nedostopna. Nadaljuje se tudi razprava o umestnosti, oziroma točneje rečeno, neumnosti predvidene gradnje avtomobilskega dirkališča na Krasu. Najnovejši projekt se ogreva za lokacijo na Povirski gmajni. V tesni vzorčni zvezi s tem sestavkom je tudi naslednji, ki ima naslov: *Na Krasu želimo piti kakovostno vodo.*

Na zadnji strani revije je objavljen članek o pozitivnih medčloveških odnosih in ljubezni do drugačnih izpod peresa psihologinje Silve Matos. Najprej se vprašaš, kaj ta članek dela v tej reviji. Odgovor pa dobiš v njegovem zadnjem odstavku:

"Kadar pridem na Kras, se nasmehnem zelenju, ki le navidezno pokriva čudovite kamnite strukture. Občudujem vinograde, domove, ki dihajo z okoljem. S svojo enkratnostjo kažejo na izredno ustvarjalnost ljudi na tem koščku zemlje. Ko potujem čez čarobno kraško pokrajino, čez njene sence in svetlobe, se prepustim božanju vetra, ki nosi s seboj vonjave dišečih livad, gozdov... In začetim duha, globoko v sebi odkrijem moč, da bi spoznavala, rasla, gradila, se prepustila vodenju, se spojila z ljubeznijo."

S 3. STRANI

KO ČOPIČ ŠLIKA ZIVLJENJE

Gotovo pa pomeni spet neki nov začetek vaš prihod v Benetke, ki so tudi mesto vaših mladostnih sanj, saj ste tudi "diplomirali" iz najbolj znanega beneškega trga...

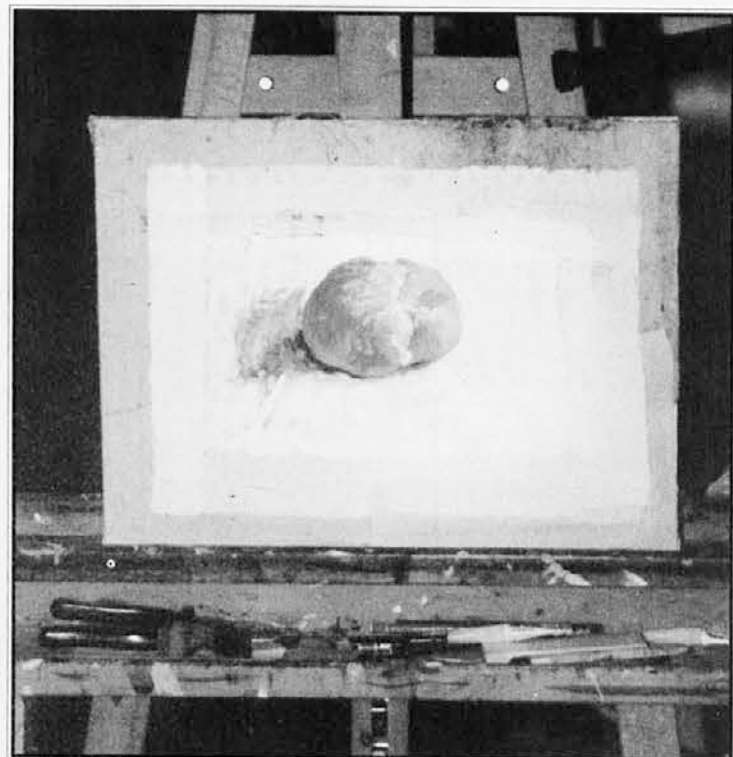
Res je tako. Sam si pravim, da je skorajda nemogoče, da so se mi mladostne sanje uresničile, saj sedaj živim v Benetkah, ki so mi bile kot mladeniču zares sanje. Še danes se spominjam prve študijske eksterkurzije v Benetke, ko sem si sam pri sebi rekel, da bom prišel sem za nekaj časa živeti, če bom le imel dovolj denarja. To so bile mladostne sanje. Hčerka Hana, ki sedaj študira v Milanu industrijsko oblikovanje, mi večkrat pravi, da navsezadnje ni niti pomembno, kako so se mi te sanje uresničile... Morda ima tudi prav.

Ko sam gledam na vašo umetniško pot, vidim, da ste velik delavec. Vedno ste veliko delali, tudi v najbujšem času.

Mislil, da mi je to bilo dano že v družini. Izhajam namreč iz obrtniške družine, kjer se je vedno veliko delalo. Ta obrtniška nagnjenost k vsakodnevni delu me spremlja od mallega. Redno delo mi je postalo vsakodnevna potreba. Poznam umetnike, ki imajo obdobja, ko ne delajo ničesar, krize, v katerih ne ustvarjajo. Sam tega nisem nikdar doživel, saj lahko pri takem delu, kot je moje, vedno najdeš novih stvari, vedno se lahko izpopolnjuješ, vedno lahko delaš. Ko ne morem ustvarjati, skiciram, pripravim platna, barve, liste za grafiko, berem, študiram, vedno sem nekako "notri", v svojem delu. Z lahkoto tudi menjavam likovne tehnike, saj ustvarjam v domala vseh risarskih in slikarskih tehnikah. Mislil, da je to predvsem sreča. Zraven je seveda tudi znanje. Meni ni nikdar težko sestri za mizo in za skicirko, nikdar mi ni težko stopiti za stolo in pred platno. To je sreča. Ko sem prišel v Videm, sem se znašel brez vsake skice, niti enega samega dela nisem imel s seboj. Bil sem brez vsega. Spet sem bil na začetku in samo zdravju se lahko zahvalim, da sem zdržal, ker sem spet moral začeti vse znova, moral sem napraviti nove cikluse del, ponovno zaživeti kot človek in kot umetnik. Moral sem preživeti, moral sem spet priti do prve likovne razstave... Rajje bi videl, da do takega stanja ne bi nikdar prišlo, rajje bi ostal v Sarajevu... Konec koncev lahko vsakodnevno delo zares spremenite v neko novo energijo. Delo mi je omogočalo in mi še danes omogoča, da nisem mislil in ne mislim na nekatere stvari, ki me boljijo, saj sem osredotočen na stvar, ki jo slikam.

Vedno ste ostali zvesti figurativnemu načinu slikanja. Vendar iz vaših slik veje neka labkotnost, za katero pa se gotovo skriva veliko dela.

To je res. To je bila od vedno tudi moja želja. Želel sem si postati vrhunsko izučeni v slikarstvu, grafiki, risbi. Kajti samo v primeru, da nimate težav z likovnim izražanjem, z likovnim rokopolom, s platni in z oljem, z barvami in s svinčnikom, z matricami in s papirjem, lahko dobro in lepo izražate svojo misel, lahko lepo in dostojno ustvarjate. Že kot deček sem si želel postati velik slikar, kar me je sililo v nenehno učenje, v nenehno izboljševanje sloga, v nenehno delo. Prej sva govorila o šoli in sva sedaj spet pri njej. Mislil, da je prav šola in kasnejša akademija tisti kapital, ki se mi danes še kako obrestuje! Danes delam z lahkoto v vseh slikarskih tehnikah. Delo, ki ga opravljam, ne sme

govoriti o težavnosti dela, ne sme izražati negotovosti in obotavljanja v tehniki, ki jo za neko sliko uporabljam, ker sicer ideja, ki jo posredujem, trpi. Hočem, da so moja likovna dela izdelana na mojstrski način.

Pri vašem delu človek zares občuti globoko povezanost z velikimi mojstri preteklosti, pa čeprav se tudi zaveda, da ste sodobnik, da ste slikar našega časa.

Vesel sem, če ste to opazili, ker se sam zares navezujem na velike mojstre, na velike evropske smeri v slikarstvu. Danes in že dolga desetletja živimo v času in družbi, ki odmirata. Zelo mi je žal, da je to odmiranje vidno v slikarstvu v tem, da se odklanja vsaka figurativnost ali skoraj. Živimo v času popolne dematerializacije, ki me strahno moti. Saj ni rečeno, da se mora nekdo zavezati figuraciji, toda naj ostane vsaj zvest neki misli! Danes imate slikarje, ki se igrajo, ki nalašč uporabljajo zelo revna slikarska sredstva, "de-materiale"... pri njihovem delu gre za neke geste, za igro, ne za slikarstvo. Sam bi lahko napravil na stotine podobnih slik v nekaj dneh... Zame je porazno predvsem to, da v času vrhunске tehnologije, ko imaš vse na razpolago - od barv do platen - nekdo površno opravlja svoje delo, da razstavlja slike, kjer ni niti okvir dobro izdelan, da ne govorim o barvah. Veliki slikarski mojstri tega zagotovo niso počenjali. Površnosti ne prenašam! Zares ne. Samo pomislite, kaj bi se zgodilo, ko bi površno opravljal svoje delo kirurg, pilot, strojevodja na vlaku... In zakaj bi torej lahko to počenjali v umetnosti?

Kaj bi rekli mlademu človeku, ki se boče podati na vašo pot?

Rekel bi mu - in to tudi govorim hčerki in sinu -, naj se šola, naj postane izobražen. Najprej naj skuša razumeti umetnost. V trenutku, ko jo bo razumel, jo bo vzbujal. To je neprecenljiva vrednost. To je pravo brezmejno carstvo, kraljestvo. To je brezmejni prostor, kjer se učiš, kjer vedno najdeš nekaj novega, lepega, dobrega. Niti ni pomembno, kako boš sam v svojem življenju sodeloval v umetnosti. Že dejstvo, da se ji približaš, je izjemnega pomena. Če se boš potem tudi sam podal v umetniško ustvarjanje, je seveda že druga zgodba. Mlademu človeku zato svetujem, naj se uči in uči, naj poslušaj, naj se zanima za lepo, za umetnost, za vse, kar je okrog njega, in naj se ponovno uči! Če je mlad človek povrh vsega še talentiran, bo moral svoj talent kasneje razviti, ogromno delati in spet delati. Naj ga ne bo strah študija in dela, garanja in neprestane vaje, nenehne preverjanja! Ostalo bo že prišlo samo. Življenje je namreč lepo, zelo lepo.

ZA NAJMLAJŠE BRALCE

SLIKANICA TRI MUCE

Decembra lani je goriškemu Kulturnemu domu v okviru Informativnega biltena in s sodelovanjem kulturne zadruge Maja ter finančnim prispevkom Zadrudnih kreditnih bank iz Sovodenj in Doberdob uspelo uresničiti tiho zamisel in izdati zares veliko slikanico na trdih lepenkastih straneh - *Tri muce*, glasbeno pravljico Janice Bitenca, ki ga ni treba posebej predstavljati, saj naši malčki prav dobro poznajo njegove pesmi. Pred leti je prišel na obisk v naše šole. Njegove pesmice so odmevale tudi v Poletnem središču goriškega Dijaškega doma.

V slikanici-pobarvanki so jasne, velike ilustracije treh srčkanih muc in njihovih dogodivščin. Z veliko ljubeznijo do otroškega srca in drobnih pripovedi jih je narisala vzgojiteljica goriškega otroškega vrta v ulici Brolo Aleksandra Maraž, ki rada sodeluje tudi pri reviji Pastirček, v kateri pripravljajo risbice za najmlajše bralce.

Pravljica vsebina takoj pritegne pozornost: tri razvajene mucke so se odločile, da bodo odšle v širni svet, ko pa so spoznale, da je le-ta poln ne-ljubih presenečenj, so se odločile, da bodo odslej ostale kar doma. Otroci se bodo ob branju prikupne pravljice, ki prinaša na zadnji strani tudi notografirano pesmico-himno, prepustili pisani domišljiji in odeli privlačne junakinje v čim lepše barve.

Slikanica je doživela že vrsto predstavitev, saj je poromala v vse osnovne šole in vrtnice na Goriškem. Vsakokrat je pravljico živo pripovedovala učiteljica Barbara Rustja, prisotni pa je bil tudi ravnatelj goriškega Kulturnega doma Igor Komel, ki je vsem malčkom poklonil slikanico z željo, da jim bilo ob branju in barvanju lepo.

7

ČETREK 25. MARCA 1999

PO ŽALOSTNI IZGUBI

PROFESORICI ELVI MIKLAVEC SLOKAR V SLOVO

ZORKO HAREJ

Nisem mislil, da bom pisal poslovljne besede Elvi Miklavc, ki sem jo poznal kot učenko slovenske klasične gimnazije v Trstu; v ponedeljek, 8. marca, mi je telefonirala, da ne more na sejo, ker čaka gasilce, naj ji naslednje jutro sporočim, kaj smo na seji sklenili. Naslednjega dne je na telefonu odgovarjala tajnica in tako tudi v sredo. Mislil sem si, da je odpotovala k hčerki na Sicilijo. V četrtek popoldne pa mi je prijatelj Aleksander Furlan sporočil pretresljivo novico, da je umrla. Po mamini smrti oktobra lani je živela sama.

Umrla je, kakor da bi jo kdo ukradel sredi noči. Bila je polna življenja, upanj, načrtov: zakaj in kako se je zgodilo? Odgovor bi lahko dala samo ona, Elvi. Toda tu ni pravnih izpizov. Bolečine zaradi njene nenadne smrti ne blaži to pisanje in tudi ne petje njej v slovo. Misel se ne more vdati, da je ni več. Pogrešali jo bomo na sejah Zveze cerkvenih pevskih zborov, pri kateri je bila članica v glavnem odboru. Pogrešali bomo njene jasne in konkretne predloge, njeno pripravljenost na kakršnokoli delo, njeno upravno in organizacijsko prakso. In kar je važno pri vsaki organizaciji, njen prikupni in ljubeznivi nastop, da so ljudje želeli njeno družbo.

Spoznal sem jo, ko sem učil latinščino in grščino na klasični gimnaziji. Bilo je bistro, marljivo in lepo vzgojeno dekle. Opravila je maturo in redno končala univerzo na fakulteti za leposlovne vede. Naredila je dva državna izpizta za poučevanje in se je udeležila natečaja za ravnateljsko mesto na višji srednji šoli. Postala je ravnateljica na slovenskem učiteljski, ki se je pozneje po njeni zaslugi preimenovala v pedagoški licej. Najine poti so se spet srečale, ko sem pred nekaj več kot dvajsetimi leti na prigovarjanje Ubalda Vrabca sprejel vodstvo zbora v pravoslavni cerkvi sv. Spiridiona. Med pevci, ki jih je Vrabec pripeljal s sabo in so bili člani zbora J. Gallus, je bila tudi Elvi. S svojim lepim glasom in s svojim glasbenim znanjem - učila se je klavir in violino, obiskovala do zadnjega koncerte in opero - je bila v oporo tudi meni in me je v odsotnosti nadomeščala. Vedno se je zanimala za petje, že od mladih nog je pela v cerkvenem zboru v Barkovljah, nato pri Gallusu, v pravoslavnem zboru in tudi drugod. Pomagala je, kjer je bila potrebna.

V življenju ni imela veliko sreče: huda moževa bolezen, sama večkrat bolna, večkrat po bolnišnicah in nekajkrat operirana. Toda v urah zatišja je spet upala, načrtovala in se veselila življenja in sveta: prostranosti morja pod hišo, pti-

čjega petja, vonja iz gozda za hišo, rož na vrtu, ki jih je sama negovala. Otrok sonca in morja, vraščena v domačo zemljo, v svoje ljudi, v krščansko miselnost in prakso. S takega zornega kota je gledala na dogajanja okoli sebe in v svetu. Z njo smo izgubili sposobno in spretno delavko, ki je bila s svojo osebnostjo v veliko miselno oporo naši in drugim organizacijam. Po naravi je imela odprto srce za težave drugih, predvsem za ostarele, osamele, zapuščene. Nekatere teh je obiskovala, skrbelo zanje, jih vozila na preglede in v bolnišnico ter jim lepšala praznike.

Za dobro, ki ga je storila posameznikom, manjšim in večjim skupnostim, za delo v šoli, v kulturi, v organizacijah, za delo v politiki - bila je več let svetovalka v okrajnem svetovju za Barkovlje, Rojan, Greto - kot odbornica pri Glasbeni matici, v domačem kulturnem društvu in nazadnje pri Zvezi cerkvenih pevskih zborov, za trpljenje, ko se je včasih umaknila tudi prijateljem, naj se uresniči v njej blagri, ki smo jih skupaj peli v cerkvi na Proseku v nedeljo, 18. januarja, med vzhodnim obredom v osmini cerkvene edinosti.

SLOVENSKA DOMAČA IN UMETNOSTNA OBRT

Umetniška in domača obrt sta od 24. t.m. na ogled v Iržaški knjigarni in Trstu. Razstavo je odprl znani slovenski etnolog prof. Janez Bogataj. Lepi razstavi so dali naslov *Slovenska domača in umetnostna obrt ob Veliki noči*, ker so v Iržaški knjigarni na ogled prav taki izdelki, ki so jih nekoč ob Veliki noči izdelovali naši dedje. Čas, ko ni bilo televizije, je minil in z njim je minila tudi obrtna spretnost vseh nas, zanimanje za lepo, za običaje, za korenine. Vseeno se še najdejo ljudje, kot so Janez Golob s svojimi skledami, Janez Grom s svojimi pirhi, še se najdejo žene, ki znajo izdelovati vrhunske idrijske čipke, v Ribnici še izdelujejo "suho robo". Ti ljudje prikazujejo svoje izdelke v Iržaški knjigarni, vredno si jih je ogledati, morda tudi kaj domov odnesti.

DSI / TRŽAŠKA PREDSTAVITEV KNJIGE

LIK STANKA VUKA IN POMEN NJEGOVEGA PISANJA

V našem listu smo pred kratkim že pisali, da so februarja letos na Mirenskem Gradu ob proslavi slovenskega kulturnega praznika predstavili zbirko pesmi, spisov in pisem Stanka Vuka *Pomlad pod Krasom*. V ponedeljek, 22. t.m., pa so knjigo predstavili na tradicionalnem večeru Društva slovenskih izobražencev v Trstu.

Za to priložnost se je v Peterlinovi dvorani zbralo res lepo število ljudi, ki so z zanimanjem prisluhnili izvajanjem gostov, prof. Tomaža Pavšiča in Marka Vuka, ki sta spregovorila o nastanku in pomenu knjige ter o liku Stanka Vuka. Ne pozabimo, da je 10. marca poteklo 55 let, odkar sta bila Stanko Vuk in njegova žena Danica Tomažič umorjena v njunem stanovanju v ul. Rossetti v Trstu, storilci tega zločina pa so še danes neznani. Knjiga *Pomlad pod Krasom* je izšla pri založbi Obzorja v Mariboru, njen urednik Andrej Brvar pa se večera v DSI žal ni mogel udeležiti.

Z izvajanjem prof. Pavšiča in Marka Vuka (in v kasnejši razpravi, med katero je prišlo tudi do nekaterih osebnih pričevanj o Stanku Vuku ter Danici in Pinku Tomažiču) se je občinstvo seznanilo s tem

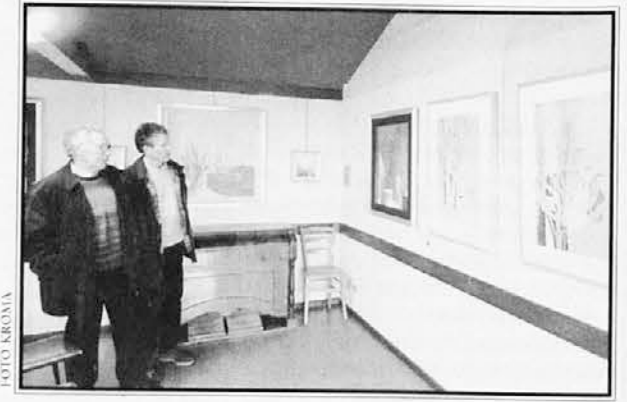
delom, ki je skorajda ponatis zbranega dela Stanka Vuka, ki je izšlo leta 1959 pod naslovom *Zemlja na zahodu*. Vendar so po zamisli urednika Andreja Brvarja, še zlasti pa Katarine Šalamun, objavljene pesmi, novele in spisi vsebinsko različno razporejeni, uredniki pa so opravili tudi precej osebno izbor del. Od tod sklep, da se knjigi da ime *Pomlad pod Krasom* (po istoimenski pesmi Stanka Vuka). Tržaška predstavitev knjige, je med drugim dejal prof. Pavšič, pa je poglavitna, saj ima slovenski Trst v Stanku Vuku svojega idealnega predstavnika, mučenika in someščana, ki je načrtoval, kakšno naj bi bilo kulturno življenje v Trstu po vojni. Knjiga pa nas ponovno očara, saj se v njej seznanimo s tenkočutnim človekom, katerega slog je oblikovala prav pisana lepota njegovih krajev in njegovega okolja. Pri branju pesmi in črtic se je treba enostavno prepustiti občutkom, ki se v nas porajajo, v pismih pa najdemo notranje prvine Stanka Vuka in pričevanje zvestobe njegovim idealom in načelom.

Večer je popestril Livijo Valenčič, ki je občuteno prebral pismo Stanka Vuka ženi Danici z dne 6. junija 1939.

IŽ

OB PRAZNIKU FARNEGA ZAVETNIKA IN 250-LETNICI BOŽJEPOTNE CERKVE

PESTRO PRAZNOVANJE V RICMANJIH

Tudi letos je bilo ob prazniku farnega zavetnika sv. Jožefa v Ricmanjih pestro in globoko doživeto versko in kulturno dogajanje. Domače kulturno društvo Slavec je namreč priredilo tradicionalni Ricmanjski teden z odprtjem razstave Iva Petkovška v Babni hiši, s koncerti, ex-temporejem in z Domačim večerom.

Konec prejšnjega tedna pa je ricmanjska župnijska skupnost tudi z vrsto verskih obredov počastila župnijskega zavetnika sv. Jožefa. Letošnje praznovanje je bilo še posebej slavnostno, saj se je ujemalo z obhajanjem 250-letnice božjepotne cerkve, ki je bila zgrajena leta 1749.

Tako so bile v petek, 19. marca, na god sv. Jožefa, kar tri maše, dve dopoldanski in ena popoldne, vedno popoldne pa so bile tudi litanije in

blagoslov. V nedeljo, 21. marca, sta bili maši ob 11. in 17. uri. Pri jutranji maši je sodeloval mešani pevski zbor Lojze Bratuž iz Gorice, ki je pod vodstvom Stojana Kureta spremljal obred z izvajanjem latinske maše *Pobožni vzdih* Avgusta Armina Lebana. Popoldansko mašo pa je sooblikoval Združen zbor Zveze cerkvenih pevskih zborov iz Trsta pod vodstvom Edija Raceta. Ob tej priložnosti je bil med ricmanjskimi župljani tudi misijonar minorit p. Frančišek Jurant.

Prireditelji pa niso pozabili na kulturno plat praznovanja. V nedeljo, 21. marca, so v Baragovem domu odprli slikarsko razstavo Borisa Zuljana (na sliki). Umetnika je predstavil prof. Marijan Kravos.

PRIMORSKA POJE V OPENSKI CERKVI

DOŽIVET KONCERT V ZNAMENJU DUHOVNE ZBOROVSKJE GLASBE

V nedeljo, 21. t.m., je bil v župnijski cerkvi sv. Jerneja na Opčinah koncert v okviru jubilejne 30. zborovske revije Primorska poje.

Opensko cerkev je za to priložnost napolnilo številno občinstvo, ki je po dveh urah petja odhajalo z zadoščenjem v srcu, saj je prisluhnilo kakovostnim nastopom šestih zborov oz. vokalnih skupin, ki so prikazale lep izbor slovenske in tuje duhovne glasbene zakladnice.

Kot prva se je pred občinstvom predstavila vokalna skupina Sumus iz Ajdovščine, katere umetniški vodja je Miran Rustja in ki je za to priložnost naštudirala pet slovenskih postnih pesmi. Tako so bile na sporedu *Prežalostna mati* in *Zapuščena v neskončni boli* Lojzeta Bratuža, *Mati žalostna* Antona Foersterja, *Pozdravljen križ* Stanka Hribiška in *V mukah* Franceta Gačnika. Sledila ji je vokalna skupina Ročinj, ki jo vodi Mojca Jerončič. Izvedla je *Ecce quomodo moritur iustus* Jacobusa Gallusa, *Večerni zvon* in *Je mrak končan* Ignacija Hladnika, *Ko zarja zjutraj se razgrinja* Gregorja Riharja in *Dajte mi zlatih strun* Franza Engelharta. Tretja na vrsti so bila Sovodenjska dekleta pod umetniškim vodstvom Sonje

Pelicon. Zapela so štiri skladbe Stanka Jeričija (*Našim srcem vstajenje*, *Mati Marija*, *Križani* in *Majnikovi kraljici*) ter znameniti Mozartov *Ave verum*. Nato so prisotni prisluhnili petju mešanega zbora Godovič, ki ga vodi Tonja Lapanje-Brenčič. Zbor je zapel *Prijatelji moji*, *glejte* Matije Tomca, *Ko je prišel binkoštni dan* Jožeta Trošta, *Mati brezmadežna* Lojzeta Bratuža, *Ave Marija* Antona Foersterja in *Panis Angelicus* Cesarja Franka. Mešani zbor Laetitia iz Ajdovščine, ki ga vodi Vlasta Lokar-Lavrenčič, pa je zapel skladbe *Angelski zbori* Josipa Pavčiča, *Sveti križ* Leopolda Belarja, *Locus iste* Antona Brucknerja, *Psallite Deo nostro* Johanna Sebastiana Bacha in *Hosanna* neznanega avtorja. Zadnji je nastopil mešani zbor Lojze Bratuž iz Gorice, ki je pod vodstvom Stojana Kureta izvedel latinsko mašo *Pobožni vzdih* Avgusta Armina Lebana.

Občinstvo je prisluhnilo ubranemu in živemu petju, saj so se vsi nastopajoči zbori oz. vokalne skupine očitno na ta nastop dobro pripravili in po-

kazali dobro mero izrazitosti. Ob sporedu, ki ga je povezovala Alda Sosič, pa sta spregovorila tudi predsednik Zveze slovenskih kulturnih društev za Tržaško Rinaldo Vre-

mec, ki je podčrtal vlogo krovnih organizacij, predvsem pa posameznikov pri uspešni pripravi koncertov revije Primorska poje, ter openski kaplan Franc Pohajač, ki je poudaril tudi duhovno razsežnost zborovskega petja. Govorniki so se tudi spomnili na pred kratkim preminulo prof. Elvi Miklavc Slokar.

GLEDALIŠKI VRTILJAK

"OBTOŽENI VOLK" SKLENIL SEZONO

V nedeljo, 21. t.m., je bila v Marijinem domu pri Sv. Ivanu še zadnja predstava v okviru mladinskega abonmaja za Gledališki vrtljak, ki ga je priredil Radijski oder v sodelovanju s Slovensko prosveto. Številno občinstvo, ki so ga

povečini sestavljali otroci ter njihovi starši in sorodniki, je prisostvovalo premierni uprizoritvi igre Žarka Petana *Obtoženi volk*. Predstavo je uprizoril Slovenski oder iz Trsta v režiji Lučke Susič.

CERKEV V MISIJONIH

Priloga Novemu glasu dne 25. marca 1999 - Odgovorni urednik Drago Legiša

Pripravil

ŠKOFIJSKI MISIJONSKI CENTER

"Rad bi se ponovno in iz vsega srca v imenu celotne Cerkve zahvalil misijonarjem in misijonarkam, tako redovnikom in redovnicam kot tudi laikom, ki z vso zavzetostjo, včasih tudi za ceno življenja, delujejo za evangelizacijo in splošni napredek človeštva."

(Janez Pavel II.)

Apostolski nuncij msgr. Luigi Ventura vodi zahvalno bogoslužje v Kossou

POSLANICA NADŠKOFA BOMMARCA

V OČETU SMO SI VSI BRATJE

Dragi bratje in sestre!
V tem zadnjem letu pred velikim jubilejem sta nas Sin in Sv. Duh privedla k "svetemu in pravičnemu Očetu," (Jn 11-25), ki nas v svoji nezasljeni velikodušnosti sprejema za svoje otroke, kot pravi evangelist Janez v svojem prvem pismu: "Poglejte, kakšno ljubezen nam je izkazal Oče, da se imenujemo in smo otroci božji." (1 Jn, 3,1)

Vedno znova radi prebiramo govor, ki ga je imel apostol Pavel na Aeropagu v Atenah, govor, ki vključuje njegove znamenite besede: "V Bogu živimo, se gibljemo in smo; celo njegovega rodu smo." (Apd, 17, 28) Če smo torej njegovega rodu, smo si v enem in istem Očetu med seboj bratje.

In ker imamo vsi enega samega Očeta, je Jezus Kristus naš najstarejši brat in zato je tudi vsak človek, pa naj bo možki ali žen-

ska, velik ali majhen, bogat ali reven, dober ali hudoben, bel ali črn, naš brat, naša sestra.

Sv. Frančišek v svojih Hvalnicah Najvišjemu v to veliko in skrivnostno bratsko skupnost uvršča vse stvarstvo, vso živo in neživo naravo, saj vse vesolje izhaja iz osrčja Očeta, ki je početnik in gospodar življenja in celotnega stvarstva.

Ljudje so si med seboj lahko bratje bodisi s sorodstvenega bodisi tudi z verskega vidika. Vsekakor je ta bratska vez občutena samo takrat, ko se čutimo povezane z drugimi v globoki in pristrčni bratski skupnosti, ki ima svoj izvor v istem Očetu.

V tej božji in duhovni razsežnosti se Jezus Kristus, edinorojeni Božji Sin, hoče popolnoma istovetiti z nami, in sicer ne samo zato, da bi preko njega tudi mi postali božji otroci, ampak hoče v celo-

ti postati eden izmed nas in zato poudarja: "Kar ste storili kateremu izmed teh mojih najmanjših bratov, ste meni storili." (Mt 25, 40)

Iz te globoke verske resnice sledi, da si moramo prizadevati, da si bomo med seboj v resnici bratje, to pomeni, da si med seboj pomagamo in živimo v miru, kar velja tudi v našem odnosu do drugih narodov in do drugih kultur.

Lepo je, če se zavedamo, da imamo vsepovsod po svetu ljudi, ki so naši bratje in sestre v Kristusu, in prav je, če se vprašamo, koliko zanje storimo in koliko jim pomagamo. Tu se izkaže naša bolj ali manj občutena misijonska zavest in torej naša dolžnost, da za te svoje brate molimo in jim tudi drugače pomagamo.

Na pragu tretjega tisočletja je v vseh deželah tretjega sveta čedalje bolj čutiti nujnost, da bi se tam prenehali razni vojaški spopadi, pa tudi želja, da bi jim bogate države izbrisale dolgove, ki jim jih dolgujejo, saj so največkrat prav ti dolgovni vzrok, da v revnih deželah prihaja do spopadov in vojn.

Naj bo zato v letošnjem postnem času naša prošnja do Boga Očeta prav ta, da bi razvite države izbrisale dolgove revnih držav, in bi tako na svetu zavlada resnična bratska skupnost.

P. Anton Vital Bommarco, nadškof

Prva skupina misijonarjev leta 1973

RAVNATELJ MISIJONKEGA SREDIŠČA

KAJ NAS UČI MOLITEV "OČE NAŠ?"

Neštetokrat smo že v svojem življenju molili Oče naš in neštetokrat ga bomo še molili.

Prav prvi dve besedi te molitve pa stajata, ki nam povesta, kakšni moramo biti in kako se moramo obnašati, če hočemo veljati za kristjane.

V prvi besedi "Oče" je nakazan odnos, ki ga mi, kot ustvarjena bitja, moramo imeti do svojega Stvarnika. On je namreč naš začetek, iz njega izhajamo in on bo naš zadnji cilj, naš zadnji pristan. Med tema dvema točkama se odvija naše zemeljsko življenje, ki nam daje priložnost, da svojega Očeta in Stvarnika molimo in častimo, Oče pa nas, svoje otroke, obsipa s svojo dobroto in usmiljenjem. Ta odnos češčenja, dobrote in usmiljenja med Očetom in nami zato nenehno prehaja z neba na zemljo in se z zemlje spet vrača proti nebu.

V drugi besedi "naš" sta v celoti zajeta bistvo in pomen, ki ju ima beseda Oče.

Z besedo "naš" potrjujemo in priznavamo, da je Bog Oče vseh ljudi, tistih, ki so živeli v preteklosti, tistih, ki živijo danes, in tistih, ki bodo živeli v prihodnosti, torej ljudi vseh narodnosti in vseh ras. Prav iz tega izhaja zavest naše vsesplošne medsebojne pripadnosti in zato tudi naše dolžnosti, da pomagamo vsem, brez razlike, saj smo vsi otroci

enega Očeta in torej med seboj bratje. Zato smo pravi hinavci, če v molitvi vsak dan pravimo "Oče naš," v resnici pa se za ljudi, otroke tega Očeta in torej svoje brate, prav nič ne zmenimo, ne glede na to, če ti naši bratje živijo blizu ali daleč od nas.

Smo v zadnjem letu priprave na veliki jubilej leta 2000. To je leto, ki je posvečeno prav Bogu Očetu. Misijonska postna akcija v letu 1999 si je med drugimi zadala tudi to nalogo, da bi se v naši goriški nadškofiji okrepila zavest, da smo vsi otroci enega Očeta in zato med seboj bratje. Naj bi vsi ti preko evangelizacije spoznali Očeta, "Tebe, edinega, pravega Boga in njega, ki si ga poslal, Jezusa Kristusa."

To je največji dar, spoznati Očeta, našega Očeta, ki nas je ustvaril, ustvaril zato, da bomo nekoč tudi mi deležni njegove slave.

Zato naj tudi preko prizadevanja za razvoj človeške družbe pride do izraza dostojanstvo vsakega človeka in s tem pravica, da je v vsem enak nam.

Tudi v letošnji misijonski postni akciji sta zato prisotni obe smeri dela, namreč evangelizacija in prizadevanje za človekov vsestranski razvoj, saj je brez nju-nega složnega delovanja skladen razvoj človekove osebnosti nemogoč.

Giuseppe Baldas

Goriški nadškof in škof iz Yamoussoukro

SREBRNI JUBILEJ MISIJONA V KOSSOU

Vse najboljše za tvoj srebrni jubilej, misijon v Kossou, in nasvidenje čez 25 let, ko bomo praznovali tvojo 50-letnico!

To je bila želja vseh prisotnih ob zaključku skoro triurne slovesnosti, pri kateri smo se spomnili prihoda prvih misijonarjev v Kossou pred 25 leti.

Ta dogodek smo proslavili že 6. januarja 1998 v goriški stolnici. Prav tu je namreč 6. januarja 1973 deset oseb prejelo misijonski križ, in sicer trije duhovniki, p. Gennaro Cardarelli, s. Perialba Bianco, s. Fidenyia Martini in s. Dores Villotti, ter trije laiki: Giuseppe Burgnich, Luciano Comuzzo in Gianna Pradel.

Na ta tako zelo pomembni dogodek za našo škofijo smo se na afriških tleh spomnili v nedeljo, 3. maja.

Bil je to nadvse slovesen praznik, katerega so se udeležili apostolski nuncij, nadškof iz Bouakè, msgr. Vital Komenan Yao in škof iz Yamoussoukro, msgr. Paul Simeon Ahouanan Djro.

Iz prve skupine, ki je dospela v Kossou pred 25 leti, so bili prisotni trije misijonarji: s. Perialba Bianco, s. Dores Villotti in Giuseppe Burgnich.

Goriškega nadškofa je zastopal ravnatelj škofijskega misijonskega središča don Giuseppe Baldas, ki je že pred 25 leti skupno z vrhovno predstojnico sester Božje Previdnosti iz Gorice s. Spes

Almo Rigotti pospremil v Kossou prvo skupino misijonarjev.

Priprave na praznovanje omenjene 25-letnice so trajale več mesecev in so se v zadnjem tednu zaključile z raznimi duhovnimi pobudami.

Ob tej priložnosti smo izdelali 3000 posebnih spominskih majic, na katerih je naslikana cerkev v Kossou, zraven pa stoji napis: "GORICA - KOSSOU 1973-1998 prehojena misijonska pot."

Bilo je res lepo videti na tisoče oseb, ki so v njih prisostvovala mašnemu obredu, katerega je na nedeljo Dobrega Pastirja vodil apostolski nuncij msgr. Luigi Ventura. Ta je v svojem govoru čestital goriški nadškofiji in sestram Božje Previdnosti za opravljeno delo in med drugim tudi dejal: "Gorica mora tudi v bodoče biti zgled drugim škofijam, kako si krajevne Cerkve dejansko morajo pomagati med sabo in kako morajo upoštevati in izvrševati navodila, ki jih Cerkev daje preko papeževih okrožnic.

Takoj v začetku maše je imel pozdravni nagovor župnik iz Kossou don Pierpaolo Soranzo, nakar je don Baldas prebral poslanico nadškofa p. Antona Vitala Bommarca. Ob tej priložnosti je orisal misijonsko delovanje goriške nadškofije od januarja 1970, ko je tedanji nadškof msgr. Peter Cocolin prvič prišel na

Oblečeni v praznične majčke

Slonokoščeno obalo in tam v Manikrò otvoril naselje za gobavce.

V imenu vrhovne predstojnice sester Božje Previdnosti je kot njihova deželna odposlanka spregovorila s. Manuela Panni, za njo pa nadškof iz Bouakè. Misijon v Kossou je namreč še do nedavnega spadal pod to škofijo; sledil je še govor sedanjega škofa.

Po skoro treh urah se je ob 13h slovesna maša končala; kljub hudi vročini, ki je vladala, pa so bili vsi prisotni nadvse zadovoljni.

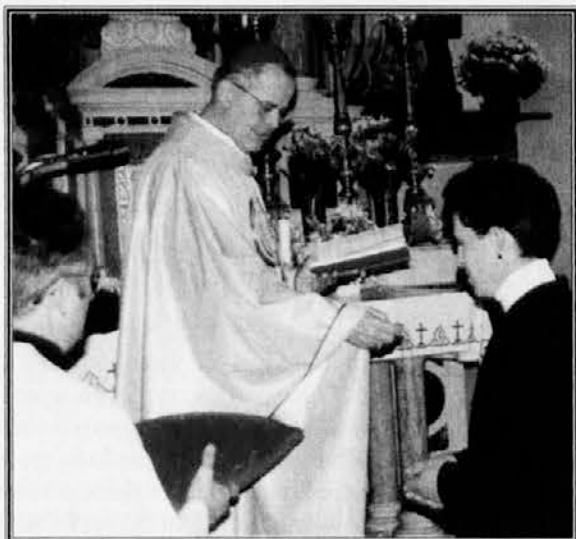
Takoj zatem je bilo kosilo za vse prisotne, kot je v Afriki navada, med kosi-

lom pa je bila še izmenjava daril. Don Baldas je vsem trem škofom izročil spominsko plaketo; enako plaketo je izročil misijonarjem, ki so tu začeli delovati pred 25 leti.

Krajevna skupnost iz Kossou je s svoje strani poklonila ravnatelju misijonskega centra dve tipični afriški darili, da bi se tako zahvalila za požrtvovalno delo, ki ga je goriška nadškofija v teh 25 letih opravila v afriških misijonih.

Slavje se je zaključilo z voščilom, da bi se v Kossou spet srečali čez 25 let, ko bo ta misijon obhajal svoj zlati jubilej.

MISIJONSKI KRIŽ ZA NOV ZAČETEK

Škof Metod Pirih podeljuje Gregorju misijonski križ

V soboto, 7. novembra, je v Biljah potekala podelitev misijonskega križa našemu sovaščanu Gregorju Komelu. In sedaj odhaja kot laiški misijonar v Paragvaj v pomoč sestri Tadeji Mozetič, ki tam deluje že devet let.

V cerkvi Sv. Antona smo se zbrali iz cele Slovenije. Bilo nas je preko tristo mladih, malo manj mladih in tistih, ki so po srcu mladi. Sveto mašo je daroval gospod škof msgr. Metod Pirih ob somaševanju okoliških duhovnikov. Bogoslužje smo polepšali mladi s svojim programom in mladinskimi pesmimi. Nekaj pesmi sta prispevala tudi domači zbor in mešani pevski zbor Vrtojba. Ob koncu sv. maše smo se od Gregorja poslovili s stiskom roke in podporno mislijo. Večer smo nadaljevali ob skromni zakuski z veselo pesmijo in pogovorom v domu krajanov. Večer smo sklenili s skupno fotografijo. Obljubili pa smo si, da se zopet srečamo čez tri leta, ko se Gregor vrne.

Rada bi se zahvalila vsem, ki ste prišli na ta večer v Bilje, vsem, ki ste Gregorja podpirali, ter vsem, ki ste na kakršenkoli način prispevali za misijone.

GORIŠKI MISIJONARJI PO SVETU

1. S. Kristina BAJC iz Ajdovščine
- Šolske sestre sv. Frančiška Kristusa Kralja **EGIPT**
2. P. Claudio BATTISTUTTA iz Fiumicella,
- Pime **ITALIJA**
3. S. Adele BIANCOTTO iz Červinjana
- Hčere Naše Gospe Snežne **ITALIJA**
4. P. Claudio BORTOLOSSI iz Strassolda
- Misijonarji sv. Kraverja **KOLUMBIJA**
5. S. Ulderika Bressan iz Aiella v Furlaniji
- misijonarka frančiškanka klarisinja
Presvetega Zakramenta **ROMUNIJA**
6. S. Pierfernanda CALLIGARIS iz Pierisa
- Misijonarke Consolate **TANZANIJA**
7. S. Lucia CATALANO iz Nabrežine
- Misijonarke Brezmadežne - P. Kolbe **ITALIJA**
8. Don Dionisio COSSAR iz Cavenzana
- Ognjiščarji **JAPONSKA**
9. Ivana COSSAR iz Ogleja
- Laična misijonarka **BURKINA FASO**
10. S. Bernarda CUCIT iz Krmina
- Dorotejka **BURUNDI**
11. P. Fabio D'AGOSTINA iz Strassolda
- Misijonarji Ksaverjanci **ITALIJA**
12. P. Franco DALTIN iz Červinjana v Furlaniji
- Družba Božje Besede **KUBA**
13. P. Mario DIANA iz Aiella v Furlaniji
- Škofijski duhovnik **ITALIJA**
14. S. Elda FORCHIASSIN iz Ločnika
- Usmiljenka **ARGENTINA**
15. S. Bogdana KAUČIČ iz Ledin
- Usmiljenka **RWANDA**
16. P. Danilo LISJAK iz Vipave
- Salezijanec **BURUNDI**
17. S. Maria Dolores LISJAK iz Šempetra pri Gorici
- Misijonarka iz Combonijeve družbe **EGIPT**
18. S. Flavia LUCA iz Aiella v Furlaniji
- Klarise franč. misij. Presv. Zakramenta **ROMUNIJA**
19. P. Tito MAREGA iz Červinjana
- Redovnik sv. Vincencija Pavelskega **BRAZILIJA**
20. P. Rambaldo OLIVO iz Campolonga
- Misijonar Consolate **TANZANIJA**
21. S. Maria PACOR iz Romjana
- Hči Marije Pomočnice **MEHIKA**
22. P. Stanko PAULIN iz Grgarja
- Salezijanec **HONGKONG**
23. P. Venceslav RIJAVEC iz Grgarja
- Škofijski duhovnik **EKVADOR**
24. P. Ambrogio RINALDI iz Campolonga
- Kapucin **BRAZILIJA**
25. P. Hilarij RUDEŽ iz Gorice
- Jezuit **ZAMBIJA**
26. P. Ernest SAKSIDA iz Dornberka
- Salezijanec **BRAZILIJA**
27. S. Lucia Mary SCAREL iz Scodovacce
- Misijonarke Consolate **ITALIJA**
28. Fr. Antonio SCHIAVON iz Fossalona
- Misijonar Combonian **MOZAMBIK**
29. S. Maria SELLENATI iz Jasika
- Karmeličanka - usmiljenka **FILIPINE**
30. P. Paolo SPANGHERO iz Turjaka
- Misijonar Pime **TAIWAN**
31. P. Ivan ŠTANTA iz Mirna
- Lazarist **MADAGASKAR**
32. P. Giuseppe TEMON iz Ločnika
- Škofijski duhovnik **ARGENTINA**
33. S. Gabriella TRIPANI iz Gorice
- Misijonarka Brezmadežne **ITALIJA**
34. Don Luciano VIDOZ iz Ločnika
- Škofijski duhovnik **NEMČIJA**
35. P. Giuseppe VINCI iz Aiella v Furlaniji
- Misijonar Consolate **MOZAMBIK**

V MOLDAVIJI SE JE ZAČEL PRVI TEČAJ ZA LAIKE VEČJE SODELOVANJE Z ROMUNSKIMI ŠKOFIJAMI

V Romuniji je v škofiji Jasi bilo posvečenih 12 novomašnikov, drugih osem pa v škofiji Bukarešti, skupno torej dvajset novomašnikov, kar je za državo, v kateri je še do nedavnega vladalo hudo versko preganjanje, skoro majhen čudež.

Med omenjenimi novomašniki so tudi štiri, katerim so do posvečenja pripomogle osebe iz goriške škofije, in sicer dva iz Gorice, ena iz Tržiča in ena iz Aiella.

Ti novomašniki so prvi izmed štiridesetih, ki so jih pred par leti posvojili nekateri posamezniki oziroma skupnosti iz naše škofije. To je vsekakor zelo razveseljivo, saj dokazuje, da naša škofija s svojimi preko tristo posvojenimi bogoslovci, katerim nudi gmotno in duhovno pomoč, ni prisotna samo v misijskih deželah, ampak tudi v tej državi vzhodne Evrope. Razveseljivo je tudi, in zato smo Bogu zelo hvaležni, da povpraševanja po posvojitvi bogoslovcev nenehno naraščajo.

Sestre UldERICA, Flavia in Valentina z romunskimi otroki

Med tistimi, ki so bili posvojeni, je tudi Fanica, "Štefanček", bogoslovec tretjega letnika teologije, katerega je v spomin na umrlega sina Štefana posvojil zakonski par, ki je tako v njem hotel najti drugega sina.

V Romuniji že nekaj let delujejo tudi misijske sestre frančiškanke

presvetega Zakramenta. Nastanile so se v mestu Braila ob izlivu Donave in tu odprle dom za zapuščene deklice. Trenutno je v domu sedem deklic v starosti od 3 do 5 let.

V omenjeni skupnosti sta tudi dve redovnici iz Aiella v Furlaniji, in sicer s. UldERICA Bressan, ki je

vrsto let delovala kot misijonarka v Boliviji, in s. Flavia Luca, ki je tu na svoji prvi misijski postojanki.

Prebivalci Aiella, ki so znani po svoji velikodušnosti do misijonov, skrbno spremljajo obe redovnici ter jima stojijo ob strani s svojo pomočjo.

POZDRAV IZ GOE V INDIJI

Lep pozdrav iz naše Goe. Monsum je letos izredno dolg. Riž je zrel, a ga zaradi dežja ljudje ne morejo sušiti. Moje zdravje gre tako tako. Ravno sem prebolel hudo malarijo. Sedaj me pesti "filarija", ki jo raznašajo komarji. Gre za mikroskopske živalice, ki zamašijo kapilarne žilice. Tako je moja noga postala debela kot slonova. Jaz se zdravim že dva meseca, ni še vse v redu, če sploh kdaj bo, posebno boleča je v stopalu. A nekaj je potrebno za očiščenje, preden odidemo k Očetu.

Po štirih letih se bomo izselili iz bajte iz blata v novo stavbo, ki ima tudi več prijetnih sob za salezijance. Manjkata še elektrika in voda, a si bomo že pomagali. Neka agencija iz Evrope nam bo financirala nove delavnice, ker so sedaj v bajti iz blata in je vse premajhno in temno. Tako bomo lahko sprejeli več gojencev, ki se želijo naučiti kake obrti in zaposliti že po enem letu.

Ludvik Zabret

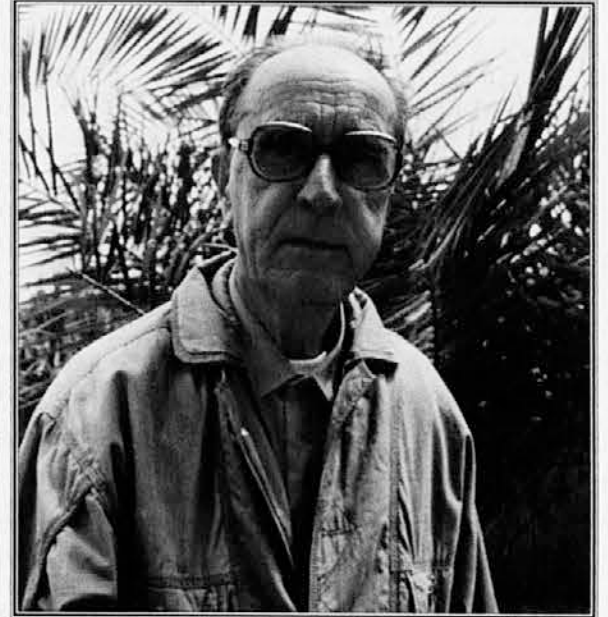

Misijonski plakat 1999

Salezijanec Andrej Majren

RADKO RUDEŽ SE OGLAŠA

Bil sem premeščen v Chelston, kjer sem že služboval v preteklih letih. Sem nekak rekonvalescent. Operiran sem bil, a sem se že rešil bolnišnice.

Župnija Matero šteje kakih 60 tisoč prebivalcev, četrtina je katoličanov. Vsi so zbrani okrog cerkve in župnišča. Imamo šolo za deklice, obiskuje jo nad dva tisoč deklic; na drugi strani cerkve je šola za dečke, nad 600 jih je. Imamo deset raznih organizacij s tedenskimi sestanki. Vsak dan maša z nad 150 udeleženci. Jaz z mladino skušam peti in se z njimi tudi igrati.

Opomba: Radko Rudež je najstarejši slovenski misijonar, saj je po zadnji vojni prvi odšel v misijone in prav v Zambijo.

50-LETNICA ŽIVLJENJA

Tadeja Mozetič, šolska sestra, rojena 5. januarja 1949 v Biljah pri Novi Gorici. V misijone je odšla 4. januarja 1990. Živi in dela v Asuncion, Paragvaj.

NAJMLAJŠA MISIJONARKA S. LUCIA IZ NABREŽINE

S. Lucia Catalano iz Nabrežine, misijonarka Brezmadežne p. Kolbeja

PREJEMKI

DEKANIJA OGLEJ	24.797.500
DEKANIJA ČERVINJAN	23.663.65
DEKANIJA KRMIN	19.697.300
DEKANIJA DEVIN	11.065.900
DEKANIJA GORICA	53.416.100
DEKANIJA GRADIŠČE	32.017.000
DEKANIJA TRŽIČ	27.035.000
DEKANIJA RONKE	22.453.200
DEKANIJA ŠTANDREŽ	12.296.000
DEKANIJA VISCO	38.961.950
SKUPNO ŽUPNIJE	265.403.600
ŠOLE	11.050.170
ŽDRUŽENJA, USTANOVE, SKUPINE	285.851.583
MAŠNE INTENCIJE	19.365.000
RAZNI DAROVI	553.403.423
DRUŽBA CEI 8 OD TISOČ	110.000.000
SKUPNO	1.245.074.776

IZDATKI

1. ZA MISIJON V NIMBO IN KOSSOU: HIŠE ZA GOBAVCE IN ZDRAVILA	495.993.166
2. ZDRAVLJENJE OČESNIH BOLEZNI	108.914.303
3. ZA ŠKOFIJSKE MISIJONARJE DRUGOD PO SVETU IN ZA DRUGE MISIJONARJE	159.958.205
4. NAČRTI ZA DRUŽBENI RAZVOJ NA SLONOKOŠČENI OBALI, V BURKINA FASO IN V TOGU	161.395.909
5. ZAVAROVALNINA MISIJONARJEV, URADNI STROŠKI IN POŠILJKE	109.828.906
6. DIDAKTIČNI PRIPOMOČKI	85.572.546
7. DOBAVA IN VZDRŽEVANJE PREVOZNIH SREDSTEV	42.570.000
8. SODELOVANJE S ŠKOFIJAMA JASI IN BUKAREST V ROMUNIJI	55.118.915
9. MAŠNE INTENCIJE	21.461.961
10. PASIV 31.12.1997	1.269.355.911

DEKANIJA DEVIN

NABREŽINA	5.133.000
DEVIN	800.000
MAVHINJE	290.000
ŠEMPOLAJ	720.000
ZGONIK	750.000
SESLJAN - SV. FRANČIŠEK	1.672.000
RIBIŠKO NASELJE	1.700.000
SKUPNO	11.065.900

ŠOLE

ŠTEVERJAN - OTROŠKI VRTEC	255.000
---------------------------	---------

ŽIVETI PO VERI V ROMUNIJI

Katoliška Cerkev v Romuniji je skupek dveh stvarnosti: na eni strani Unijatska Cerkev v pokrajini Ardeal, na drugi pa rimo-katoliška romunskega jezika (Moldavija in Muntenia) ter madžarskega jezika (Transilvanija).

Želim vam prikazati življenje v škofiji v Jasi, kjer bivam. Pred desetimi leti je bila naša Cerkev zaradi komunističnega režima poglavarja Ceausescuja pod stalnimi pritiski in preganjanji, toda močnejša in trdnejša v veri kakor nekoč

Cerkev v Jeruzalemu (prim. Apd). Nikoli ne bom pozabil množice oseb, ki so že ob šestih zjutraj obhajale sv. mašo, ker so hotele začeti dan z Gospodom in ga nadaljevati z Božjim blagoslovom. Žene so polagale pred cerkvena vrata svoje torbe in kmečko orodje, da so ga po maši zopet vzele in srečne odhajale na delo. Posebno v adventnem času so bile naše cerkve polne ne samo starčkov in stark, ampak tudi otrok in mladine. Ni jih bilo strah hudega mraza (velikokrat okrog dvajset pod ničlo). Niso se ustrašili niti nezakurjene cerkve, tako da je bila velikokrat cerkvena notranjost bolj mrzla od zunanega prostora. Cerkev v Jasiju je mlada in življenjska. To pravim, ker mislim na številne otroke v naših vaseh. Letos poleti sem bil vzgojitelj približno dvesto otrokom iz naše skupnosti, ki šteje komaj osemstopenetdeset družin. Zanje smo namreč pripravili počitniško šolo, ki se je vsak dan začela z molitvijo, nadaljevala pa z igrami in velikim veseljem. Ob koncu počitnic smo staršem in prijateljem pripravili odsko igro in z njo dokazali, da sta bila dva meseca skupnega dela res plodna.

Mladi v naši škofiji so zelo odprti in se radi darujejo za bližnjega. Naše veliko semenišče obiskuje približno 200 bogoslovcev, v malem semenišču pa je približno stopetdeset mladih. Poleg tega obstajata v naši škofiji še frančiškansko in kapucinsko semenišče s približno dvestopetdesetimi študenti. Veliko mladih deklet usmerja svoje življenje v redovniški poklic in se daruje Gospodu. Mladi se

udejstvujejo v Katoliški akciji, pri skavtih in drugih gibanjih. Lansko poletje smo pripravili v naši vasi tabor za voditelje Katoliške akcije, ki delujejo na področju Bacau-a. Približno sto se nas je zbralo. V molitvi in pogovoru smo iskali nove poti in odgovore na izzive, ki nam jih ponuja današnja doba. V Romuniji namreč ne primanjkuje političnih, gospodarskih in družbenih težav.

Še pred dvema letoma sem obiskoval semenišče v naši škofiji. Leta 1997 pa je vodstvo semenišča sprejelo mojo prošnjo, da želim postati misijonar. Od takrat sem član semenišča v Castellerio pri Vidmu. Globok preskok iz romunske v italijansko stvarnost je bil zame presenečenje. Tam nas je bilo nekaj sto, tukaj pa komaj šestnajst bogoslovcev iz treh škofij.

Izkušnja iz domačega kraja, kjer živijo v tesni povezavi različne krščanske Cerkve, mi je pomagala, da vidim v različnosti bogastvo in v njem vrednoto življenja. Množina verstev in različnih oseb ni povod za razprtije, ampak priložnost za medsebojno bogatenje, v medsebojnem spoštovanju osebne izvirnosti in značilnosti. To je tudi primer naše Goriške Cerkve, ki jo sestavljajo različne narodnosti in pojejo hvalnico Bogu v različnih jezikih (slovensko, italijansko, furlansko). Moje pastoralno delovanje v Štandrežu mi daje priložnost, da živim popolnoma potopljen v tako stvarnost. Zame je priložnost duhovnega in kulturnega bogatenja.

Ernest Ilarion Roca

DEKANIJA GORICA

STOLNICA ŽUPNIJA IN MIS. SKUP.	8.980.000
MARIJA MATI USMILJENJA ŽUPNIJA IN MIS. SKUPINA	7.750.000
MARIJA KRALJICA	1.880.000
NAŠA GOSPA LURŠKA	320.000
SRCE JEZUSOVO	6.100.850
SV. JANEZ OD BOGA IN SV. JUST	2.000.000
SV. JOŽEF DELAVEC	2.700.000
SV. PIJ X.	1.700.000
SV. ROK	2.400.000
SV. ANA ŽUPNIJA IN MIS. SKUP.	9.200.000
SV. IGNACIJ	4.839.650
NADŠKOFIJSKA KAPELA SV. ANTONA	2.845.600
SV. VID IN MODEST	1.000.000
LOČNIK	1.700.000
SKUPNO	53.416.100

DEKANIJA ŠTANDREŽ

KRMIN - SUBIDA - SLOVENSKI VERNIKI	350.000
DOBERDOB	250.000
GABRJE - VRH SV. MIHAELA	1.189.000
JAZBINE	233.000
GORICA - SV. IVAN	3.350.000
JAMLJE - DOL	350.000
PODGORA	203.000
PEVMA - ŠTMAVER	700.000
RUPA - PEČ	591.000
ŠTEVERJAN	867.000
ŠTANDREŽ	1.200.000
SOVODNJE	3.013.000
SKUPNO	12.296.000

ZDRUŽENJA - USTANOVE - SKUPINE

GORICA - NOTREDAMKE	1.000.000
GORICA - ZAVOD SV. DRUŽINE	3.000.000
GORICA - SESTRE ČUDODELNE SVETINJE	1.350.000
GORICA - SESTRE SV. VINCENCIJA - SV. JUST	302.000
DUHOVNIKI - VELIKI ČETRTEK	6.277.150
SKUPNO	12.296.000

S. Terezija Medvešek in »njeni« otroci

Otroci pri delu

V MARIJINEM DOMU V UL. RISORTA

PREDSTAVITEV PUBLIKACIJ IN PRIZNANJE ZASLUŽNEMU ZBOROVSKEMU DELAVCU

Zveza cerkvenih pevskih zborov iz Trsta je pred kratkim izdala dve zanimivi in dragoceni publikaciji. Gre za glasilo - lahko pa bi mu rekli kar pravi zbornik - z naslovom *Glas naših zborov* in za zbirko Očenašev različnih avtorjev, zbirko, ki nosi seveda naslov *Oče naš*. Obe publikaciji so predstavili v soboto, 20. t.m., v dvorani Marijinega doma v ul. Risorta v Trstu. Ob tej priložnosti so tudi podelili priznanje Sklada Republike Slovenije za ljubiteljsko dejavnost Dragu Petarosu, dolgoletnemu organistu in pevovodji v Borštu.

Zbornik *Glas naših zborov* obsega skoraj sto strani velikega formata in vsebuje 24 poročil o delovanju ZCPZ in vanjo včlanjenih zborov in skupin v zadnjih dveh letih. Poleg tega je objavljena tudi vrsta t.i. načelnih člankov o pomenu glasbe in zborovskega petja na cerkvenem področju, objavljeni pa so tudi intervjuji in spominski članki o nekaterih preminulih zaslužnih predstavnikih zamejskega cerkvenega zborovstva.

Zbirka *Oče naš* pa vsebuje devetnajst skladb, ki so jih na besedilo te temeljne krščanske molitve napisali različni

avtorji, od Staneta Maliča, Vasilija Mirka in Ubalda Vrabca pa do Andreja Bratuža, Stanka Jericija, Nazarija Križmana, Iztoka Cergola in drugih. Nekateri skladbe so bile objavljene že pred leti in so se med našimi pevci dobro uveljavile (pomislimo samo na Maličeve *Očenaše*), druge pa so nastale po naročilu ravno za to zbirko. Nekateri skladbe so prispale prepozno, zato pa razmišljajo o oblikovanju zbirke nabožnih skladb zamejskih avtorjev. Uglasbitve se delijo na skladbe za mešane zборе, za moške zборе ter za glas in orgle. Vsi Očenaši

so v slovenskem jeziku, le Ubalda Vrabec in Vasilij Mirk sta uporabila tudi starocekvenoslovanščino v obdobju, ko sta vodila zbor srbsko-pravoslavne cerkve v Trstu.

Na sobotni predstavitvi je o *Glasu naših zborov* prebrala Matejka Peterlin razmišljanje Saše Martelanca, medtem ko je o zbirki *Oče naš* spregovoril predsednik ZCPZ dr. Zorko Harej. Dr. Andrej Bratuž pa je podal krajše razmišljanje o vlogi in pomenu duhovne glasbe danes. Ustvarjalnost na tem področju, je med drugim dejal, je še živa in uspešna tudi danes, in to zlasti

na Primorskem. O tem priča tudi zbirka *Oče naš*. Potek predstavitve je idealno zaokrožila tudi glasbena točka s solističnim nastopom sopranistke Karine Oganjan, ki je ob klavirski spremljavi prof. Bogdana Kralja zapela *Oče naš* Stanka Jericija za glas in orgle, ter z nastopom priložnostnega zboru ZCPZ, ki je pod vodstvom prof. Bogdana Kralja izvedel *Oče naš št. 1* Staneta Maliča.

Predstavitve *Glasu naših zborov* in zbirke *Oče naš* - ki bosta tudi na voljo zborom, včlanjenim v ZCPZ - je bila tudi priložnost za sicer kratko, a zanimivo razpravo o pomenu zborovskega petja danes. Tako je bilo npr. poudarjeno, da je v petju človek lahko aktiven vse življenje z razliko od nekaterih drugih aktivnosti, npr. športa, kjer je povečini lahko aktiven le v mladih letih. Prisotnost mladih v naših zborih pa pomeni, da tudi pri mladi generaciji obstajata zanimanje in narodna zavest. Kritika je bila izrečena na račun premajhnega števila poslušalcev na raznih koncertih, revijah in nastopih. Zato je padel predlog, naj pride na oder le kakovostno in rafinirano petje.

Sobotni večer pa ni potekal le v znamenju predstavitve publikacij ZCPZ, ampak tudi v počastitvi dolgoletnega zaslužnega zborovodje in organista Draga Petarosa. Ta je sicer prejel priznanje ZCPZ že na tradicionalni reviji Zveze, ki je bila decembra lani v Boljuncu, tokrat pa je prejel priznanje Sklada Republike Slovenije za ljubiteljsko dejavnost. Ob tej priložnosti naj gredo slavljencu čestitke tudi uredništva našega lista.

iž

OBVESTILA

SLOVENSKO STALNO gledališče. Dušan Jovanovič, *Klinika Kozarcky*. Režija Dušan Jovanovič. V četrtek, 25. t.m., ob 16. uri abonma red G; v nedeljo, 28. marca, ob 16. uri red C; v ponedeljek, 29. marca, ob 20.30 red A in F; v torek, 30. marca, ob 20.30 red B; v sredo, 31. marca, ob 20.30 red D; v četrtek, 1. aprila, ob 20.30 red E. V občinskem gledališču v Boljuncu. Za nedeljsko predstavo je SSG poskrbelo avtobuse, katerih se lahko poslužijo abonenti. Avtobusa bosta odpehjala z Opčin (trg ob tramvajski postaji) in s trga Oberdan ob 15. uri, z odhodom iz Boljunca ob 18.30. Vsem obiskovalcem in abonentom bo SSG ponudilo kupon za pijačo.

SLOVENSKO DOBRODELNO društvo bo podelilo Flajbanove nagrade in študijske podpore za akademsko leto 1998/99 v petek, 26. t.m., ob 18. uri na svojem sedežu v Trstu, ul. Mazzini 46, 1. nadstropje. Vabljeni!

POSTNI GOVORI v cerkvi sv. Jakoba v Trstu. Na oljčno nedeljo, 28. marca: pater Maks Klanjšček: V molitvi vztrajajte!

DRUŠTVO SLOVENSKIH izobražencev v Trstu vabi v ponedeljek, 29. marca, na srečanje z dr. Francetom Bernikom, predsednikom Slovenske akademije znanosti in umetnosti in ljubljani, ki bo predstavil delo in pomen Slovenske akademije znanosti in umetnosti ter svoje delo na literarnozgodovinskem področju. Gosta bo predstavil akademik prof. Pavle Merku. Srečanje bo v Peterlinovi dvorani v Donizettijevi ulici 3 s pričetkom ob 20.30.

GLASBENA MATICA prireja šesti abonmajski koncert v torek, 30. marca, ob 20.30 v Deutscher Hilfsverein. Nastopila bosta Godalni kvartet GM in pianist Sijavuš Gadžijev. Na sporedu: Šonc, Dvorak in Sostakovič.

KLUB UPOKOJENIH kmetov prireja petdnevni avtobusni

VOŠČILO

SINU

*Tebi, sinko dragi,
te vrstice posvečam,
pa čeprav le črne
na belem papirju
svetle lučke bodo postale,
ko v mraku poti
boš iskal izhodne.
Tebi, sinko dragi,
zaklad svoje ljubezni
darujem,
da naučil se boš
graditi mostove radostne,
prek katerih
vedro stopal boš v svet,
premagal strah
in ovire neizogibne.
Tebi, sinko dragi,
sporočam srečo neizmerno,
da me je življenje nagradilo,
ko prvič zagledala sem
tvoj obraz.
Tebi, sinko moj,
rečem hvala za vse,
kar daješ mi.*

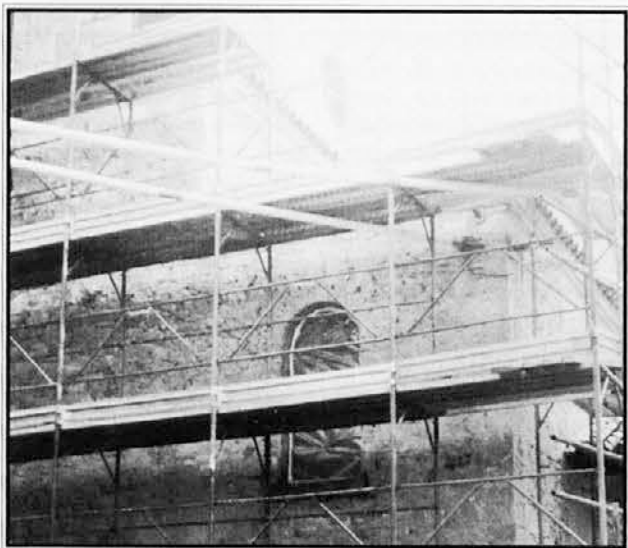
ANTEK

MAMA JELENA

OB SLOVESNEM PRAZNOVANJU ZAVETNIKA

PONOVO ODPRTJE CERKVICE SV. JOŽEFA V SESLJANU

Nekoč so v Sesljanu praznovali svojega zavetnika sv. Jožefa nadvse slovesno. Iz bližnjih in tudi bolj oddaljenih vasi so prihajali romarji k sv. maši in na semenj. Pred lepo okrašeno cerkvico je visel velik transparent, ki je na zunaj oznanjal praznično razpoloženje takrat še zapovedanega praznika. Sesljan je takrat štel le nekaj desetih hiš, znan pa je bil zaradi lepega in predvsem ekskluzivnega kopaljšča. Časi so se spremenili, danes Sesljan šteje nad tisoč ljudi, ki se med seboj sploh ne poznajo, saj so povečini priseljenci; staro jedro domačinov se je v bistvu izgubilo, zraslo je begunsko naselje, ki je tudi po zaslugi dekana Uga Bastianija zaživelo in se vključilo v vaško skupnost. Tako se je mladi, delavni dekan pred leti lotil obnove stare cerkvice, ki je bila v skoro že razpadajočem stanju; z veliko mero poguma ob pomoči skupine prostovoljcev so na

novi zgradili kor, na njem namestili, po temeljiti obnovi, stare orgle, last mavhinske cerkve, kjer pa jih niso več uporabljali. Popravili so tudi streho ter zakristijo, tako da je bilo vse nared za slovesno otvoritev prav na dan svetega Jožefa.

V cerkvi se je zbralo veliko število domačinov, čeprav v glavnem italijanskega rodu, da bi prisostvovali dvojezični sv. maši, ki jo je darovalo kar sedem duhovnikov pod vodstvom samega dekana, dr. Markuže in g. Gianninija. Poleg njih pa so bili še mavhinski

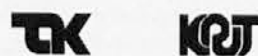
ski g. Josip, p. Janko, msgr. Peršič, župnik v Ribiškem naselju, ter devetdesetletni nekdanji župnik Federico Penso. Peto sv. mašo sta spremljala združena zboru Rilke in zbor naselja S. Mauro, ki sta res ubrano podajala tako italijanske kot latinske obredne pesmi. Pridigala sta dr. Markuža v slovenščini in g. Giannini v italijanščini, medtem ko se je dekan don Ugo omejil na zahvalo vsem, ki so prispevali, da je danes stara cerkva spet uporabljiva in prijetna za pogled vsem, ki se bodo v bližajočih poletnih mesecih odpravljali na kopanje v Sesljanški zaliv.

Ob koncu je potrebno, da pohvalimo vse, ki so pripomogli tako pri obnovi cerkve kot pri pripravi prave "pojedine", ki je sledila cerkvenemu obredu v parku Ville Diana. Še grenka ugotovitev "domačina", da nismo bili Slovenci sposobni pri vseh zborih, ki delujejo v občini, zapeti ene same pesmi ob tem nekoč izrecno slovenskem prazniku domačega zavetnika. Res škoda, saj si moramo krivdo pripisati sami sebi.

izlet v Berlin od 5. do 10. aprila. Za informacije kličite telefonsko številko 040 631494 ali ob sredah popoldne številko 040 251196.

V SOBOTO, 24. aprila, bo mo tržaški Slovenci poromali h Gospe Sveti na Koroško. Tega romanja se bodo udeležili tudi Križani, ki pa si bodo istega dne popoldne in naslednji dan, v nedeljo, ogledali še Slomškove kraje. Prenočili bodo v Mariboru in se tam udeležili nedeljske maše ob Slomškovem grobu. Kdor bi se jim želel pridružiti, naj telefonira, po možnosti, v večernih urah na tel. št. 040 220332. Avtobus bo odpotoval s trga Oberdan ob 6.30 in ob 7. uri iz Svetege Križa.

SOS, SOS, SOS, študentje in višješolci! Ti je prostovoljno delo pri srcu? Veliko oseb potrebuje pomoč in spremstvo, pridruži se nam in pošlji dopis v rokopisu s svojimi osnovnimi podatki in zanimanji na Zadrudni center za socialno dejavnost, ul. Cicerone 8, 34100 Trst.

Tržaška knjigarna in Krut vabita ob razstavi

SLOVENSKE DOMAČE
IN UMETNOSTNE
OBRTI OB VELIKI NOČI
na predavanje
in predstavitev
nove knjige

prof. Janeza Bogataja
**MOJSTROVINE
SLOVENIJE**

Galerija Tržaške knjigarne,
**torek, 30. marca 1999, ob
18.30.**

DAROVI

ZA NOVI glas: Majda Bartol Giraldu v spomin na moža Silvana 50.000 lir.

ZA CERKEV v Ricmanjih: obiskovalci Marijine šole, Trst 400.000 lir; družina Udovič, Trst 150.000 lir; Anamarija Zlobec 100.000 lir.

ZA KAPELO p. Leopolda v Domju: Anamarija Zlobec 50.000.

JELKA TERČON Šah daruje v spomin na Silvana Giraldu 50.000 lir za Karitas in v spomin na Elvi Miklavc Slokar 50.000 lir za misijone.

ZAHVALA

Župnijska skupnost iz Ricmanj se iskreno zahvaljuje vsem, ki so se udeležili ali kakorkoli prispevali k uspehu praznovanja 250-letnice božjepotne cerkve.

KNJIGARNA
IN PAPIRNICA

FORTUNATO

bo od 7. aprila 1999 nadaljevala svojo dejavnost na novem sedežu v ul. Valdirivo 23/C v Trstu.

POSEG PRI NOTRANJEM MINISTRSTVU

SSK ZA DVOJEZIČNA VOLILNA POTRDILA

Slovenska skupnost je pred dnevi pisala italijanskemu notranjemu ministrstvu, naj tržaški in goriški prefekturni nemudoma posreduje navodila v zvezi z zahtevo občin s pretežno večino ali znatnim številom državljanov slovenskega jezika in narodnosti, naj jim za vsedrjavni referendum, 18. aprila t.l., preskrbi dvojezična volilna potrdila.

To zahtevo omenjene občine utemeljujejo med drugim s tem, da v svojih statutih, ki jih je potrdil deželni nadzorni odbor, predvidevajo tudi rabo slovensčine v institucionalnem delovanju, v odnosih z občani, v toponomastiki ter v javnih in zasebnih napisih. Iste občine že sedaj v okviru svojih pristojnosti poskrbijo za dvojezične volilne razglase, navodila volivcem in objave rezultatov, tako da so vsi občani informirani v svojem materinem jeziku, ki ga najbolje poznajo in razumejo.

Gornja zahteva okoliških občin na Tržaškem in Goriškem je tudi povsem v skladu z Evropsko konvencijo o pravicah manjšin, ki jo je pred letom dni ratificirala tudi Italija, a ni v tem času ničesar stori-la v njihovo korist, kot potrjuje tudi senator Stojan Spetič kot svetnik italijanske vlade v okviru ministrstva za deželna vprašanja za jezikovne in narodne manjšine ter mejna področja.

Občina Dolina je že pisala tržaškemu prefektu, naj za ljudsko glasovanje 18. aprila poskrbi za tisk dvojezičnih volilnih potrdil, sklicujoč se na občinski statut. Na to se pripravljajo tudi druge občinske uprave s slovenskim prebivalstvom na Goriškem in Tržaš-

kem. Občinski svetovalci Slovenske skupnosti imajo nalogo, da čimprej opozorijo župane na omenjeno zahtevo; nekateri so z zadevo že seznanjeni. Prav župani pa naj bi potem naslovili prefekturama prošnjo za tisk dvojezičnih potrdil za skorajšnji referendum.

REFERENDUMA O GORIŠKI BOLNIŠNICI NE BO

Že pred časom je poseben odbor dal pobudo za občinski referendum o problemih splošne bolnišnice v Gorici. Nedavno pa je prišla vest, da ljudskega glasovanja o tem ne bo, ker ga pristojni dejavniki niso sprejeli. V ta namen so zadnje nedelje pobudniki referenduma priredili v občinskem atriju tiskovno konferenco in obrazložili svoje stališče. O tem je spregovoril pokrajinski svetovalac Zelenih Renato Fiorelli.

Kaj je pa predlog za referendum predvidel? Volivci naj bi se izrekli o treh vprašanjih. Eno je zadevalo današnjo (in bodočo) lokacijo goriške bolnišnice. Drugo je vsebovalo preblev tesnega sodelovanja z bolnišnico v Šempetru onstran meje. Tretje vprašanje pa je zadevalo financiranje celotnega projekta, in sicer pomen državnih in deželnih še posebej občinskih in zasebnih prispevkov.

Vprašanje zdravstva je vsekakor živo in aktualno ter zahteva nujne prispevke z vseh strani.

PREUREDITEV ŠOLSKE MREŽE

VERTIKALIZACIJA V DOBERDOBU

Nedavno je bil na pokrajinski sestane, na katerem je bilo sklenjeno, da bo prišlo v Doberdobo v okviru reorganizacije šolske mreže na Goriškem do vertikalizacije sloven-

skih šol. To pomeni, da bo v Doberdobo eno in isto ravnateljstvo skrbelo za vrtce, osnovne šole in oddelke srednje šole. Stanje naših šol v mestu pa bo ostalo nespremenjeno, kar pomeni, da bo ostala srednja šola Ivan Trinko še naprej upravno samostojna.

Decembra lani je zadeva vertikalizacije slovenskih goriških šol po pokrajinski konferenci o preureditvi šolske mreže razburila duhove in trčila ob odločen odpor nekaterih krogov, pa tudi župani Sovodenj, Števerjana in Doberdoba si niso bili enotni glede vprašanja. Pred kratkim so se župani treh slovenskih občin Petejan, Corsi in Lavrenčič zmenili in pristali na kompromis: v Doberdobo bo prišlo do vertikalizacije, v Gorici pa ne. Tudi na sestanku s pokrajinskimi in občinskimi upravitelji ter s Sindikatom slovenske šole je bil dogovor potrjen.

POKLON BOGOMIRU ŠPACAPANU

Ob drugi obletnici smrti prosvetnega delavca, organista in pevovodje Bogomira Špacapana bo v **torek, 30. marca, ob 19. uri** v cerkvi sv. Ivana v Gorici maša zadušnica. V poklon svojemu dolgoletnemu dirigentu bo pri sveti daritvi sodeloval mešani zbor Podgora.

Prosvetno društvo Podgora pa se bo pokojnika spomnilo s spominsko mašo v cerkvi sv. Justa mučenca v Podgori v **nedeljo, 11. aprila, ob 17. uri**. Na sporedu bo poleg svete maše tudi koncert velikonočnih pesmi v izvedbi raznih goriških zborov.

PROSLAVA OB DNEVU SLOVENSKE KULTURE V PODGORI

RAZMISLEK O SLOVENSKI PRIHODNOSTI VASI

Prosvetno društvo Podgora je obeležilo dan slovenske kulture v četrtek, 11. marca letos. Rada prisostvujem prireditvam društva, saj so vse zelo lepe in izvirne. Tudi tokrat nas člani društva niso razočarali, gledalci smo odhajali iz dvorane res zadovoljni.

Najprej so mladi člani dramske skupine prikazali igro *Treba bi bilo razmisliti*; zrežirala jo je Lidija Jarc, ki je besedilo tudi napisala. Mladi člani, ki so pripravljali raziskavo o kulturi in oliki, ne razumejo sporov odraslih, ki se večkrat kregajo za neumnosti. Res čudoviti mladi igralci ugotavljajo na humorističen način probleme sodobne družbe in so prikazali predvsem probleme sodobne slovenske družbe. Pogovarjali so se in ugotavljali, kaj so

FOTODUŠKA

asimilacija, dvojezičnost, multikulturalnost, zaščitni zakon, zavednost; na dan so prišli problemi slovenske šole, nekaterih profesorjev in učiteljev, ki ji ne zaupajo in vpisujejo svoje otroke na italijansko šolo, problem mladine,

ki se preveč ne zanima za kulturo itd. Na koncu so še končali z upanjem, da slovenska kultura ne bo umrla ne na vasi in niti v krajih, kjer živimo Slovenci, saj se bodo otroci zanjo zanimali in jo bogatili. Ne bodo dovolili, da

bodo o nas nekoč pisali: "Ne-koč so tudi v Podgori in okoli-lici živeli Slovenci..." Pomoč pa pričakujejo od vseh vaščanov, šolnikov, ki so jim žal le malo zraven. Pod vodstvom Katje Bandelli so nato zapeli otroci.

Problema dvojezičnosti in asimilacije se je dotaknil tudi slavnostni govornik dr. Damijan Terpin, ki je med drugim še povedal, kako umirajo Slovenci na Koroškem, kjer se mladi redno pogovarjajo v nemščini in pozabljajo, da so Slovenci. Darjo Flosspergher in Nežka Figelj sta recitirala Prešernove poezije, mešani pevski zbor Podgora pa je pod vodstvom Mirka Špacapana, ki je tokrat poskrbel tudi za glasbo igre, ubral in dinamično zapel šopek slovenskih melodij in sklenil spored z Zdravljico.

Želimo si, da bi mladi igralci ponovili igro še drugje, saj si jo res velja ogledati. Čestitamo.

MP

GORIŠKI VRTILJAK - POLŽKOV ABONMA

ŽIVAHNI RAZBOJNIKI IZ KARDEMOMME

IVA KORŠIČ

Najmlajši obiskovalci gledališča, malčki iz vrtcev - tokrat so se pripeljali tudi cicančanki iz dvojezičnega vrta špeterske osnovne šole - in osnovnošolski otroci iz doberdobskega in goriškega ravnateljstva, so se v petek, 19. t.m., še zadnjič z učiteljicami zavrteli na Goriškem vrtljaku, ki jim je v organizaciji Kulturnega centra Lojze Bratuž in Primorskega dramskega gledališča Nova Gorica - letos še s sodelovanjem goriškega Kulturnega doma in Slovenskega stalnega gledališča - s svojim povabilom v gledališče od oktobra pa čisto do "praga" cvetoče pomladi ponudil šest pravljicnih gledaliških srečanj v izvedbi poklic-

nih gledališč in ljubiteljskih tudi še rosno mladih igralcev. Zadnje predstavo posrečene gledališke ponudbe, ki je s svojimi pravljicnimi igrkami že tretje leto zvabila v Talijano svetišče nad štiristo malih abonentov, so na odru Kulturnega doma izoblikovale učenke OŠ Deskle ob pomoči članov domačega Kulturnega društva Svoboda.

V dobri režijski zamisli Emila Aberška, v njegovem originalno zasnovanem scen-skem prostoru, ki ga je v ospredju med prizori zastirala modra zavesa, za katero so se pojavljale smešno učinkujoče figure, so otroci sledili prigodam treh razbojnikov iz Kardemomme Thorbjorna Egnerja. "Drzni" tolovaji so s

svojim "krvoločnim", v resnici pa prav mačje simpatičnim levom ustrahovali meščane in seveda tudi njihove policaje, ki niso bili dovolj pogumni, da bi nepridiprave spravili pod ključ. Toda tetka Zofija je vedela, kako se postreže takim "tipom". Njihovemu šarjenu po mestu so napravili konec pogumni mesar Klobašičnik, pek Prestopek in prodajalka Vseprodala. V ječi so se "razbojniki" Kasper, Lesper in Jonatan spomnili, kako so včasih kot pridni muzikantje prijetno zabavali ljudi. V veliko veselje stražnikov in vseh meščanov so sklenili, da se bodo spet oprijeli svojega nekdanjega uspešnega poklica.

Razplet na odru so poživljali živahno poudarjeni ritem glasbe Radovana Kokošarja, koraki in gibi treh mažoret, ki jih je za nastop pripravila Arjana Brezigar, ter prijetni songi, zapeti v živo.

Čeprav je igrca trajala dobro uro, so ji otroci z veseljem

prislunili in ji pozorno sledili do konca. Dekleta iz Deskle so se prepustile Aberškove-mu vodstvu - že drugo leto je nudil svoje dragocene nasvete mladi amaterski skupini -, se zadovoljivo vživele v vloge in dokaj prepričljivo podale tudi "moške" junake.

Goriški vrtljak je s to igrico izpraznil svojo malho, zvrhano očarljivih odrskih prikazov, toda malčkom je namenil še dodatno predstavo, Sadno opero, ki jo bo v soboto, 17. aprila letos, popoldne v KC Lojze Bratuž oblikoval Plesni forum iz Celja. Zamejskim učencem se bodo pridružili še vrstniki onkraj meje, saj bo isti dan tudi slovesna podelitev nagrad likovno-literarnege natečaja GV na temo *En dan z mojim najljubšim junakom*, ki je naletel na navdušen odziv.

Dragi mali polžki, ne pozabite na aprilsko srečanje in na svidenje kmalu!

PREJELI SMO

K ČLANKU O TABORIŠČU NA RABU

V zadnji številki Novega glasa (18. marca) ste priobčili na 10. strani moj dopis *Predstavitev knjige o taborišču na Rabu*. Toda članek je, žal, izšel okrnjen: izpuščenih je bilo več vrstic teksta in nepopolni so bili nekateri podatki o avtorju. To dejstvo pa je spremenilo namen mojega članka! Izpuščen tekst je dobesedno prepisan iz knjige, podatki o avtorju pa so njegov "curriculum vitae", ki ga je na ovitku knjige navedel Stane Kotnik. Knjiga je tako verodostojen in neizpodbiten dokaz, kako je bila komunistična partija pripravljena in organizirana, kako je znala izrabilo situacijo in razmere v taborišču Rab (pa tudi v

drugih taboriščih) in prevzeti vodstvo v po njej zasnovani taboriščni OF.

Citiram iz knjige: "Člani taboriščnega komiteja KPS smo se sicer sestajali, toda bolj zaradi izmenjave mnenj in izkušenj ter za oceno stanja v taborišču (...) vse delo pa se je vršilo v okviru OF." (str. 118) "Vpliv OF je rastele: postajala je priznani organ oblasti med interniranci." (...) Posebna skrb je veljala sojetnikom, ki so bili zaposleni v taboriščni administraciji in v uslužnih dejavnostih (...) Zato si je organizacija OF prizadevala, da so na taka mesta prišli zanesljivi, pošteni in podjetni interniranci (...) Včasih se je posrečilo vplivati na razpored s težjega na lažje delo, ali pa na delovno mesto, ki je bilo z ozirom na interes organizacije OF pomembnejše." (stran 120)

Toliko za osvetlitev moje-ga namena - in sedaj nave-dem izpuščen tekst in popolne podatke (pred zadnjim priobčenim odstavkom in zadnji odstavek). "Poveljniški kader brigade je bil - od komandirja in političnega komisarja čete in voda do štaba bataljona - sestavljen iz zanesljivih aktivistov OF, preizkušenih v času večmesečnega tajnega organiziranega delovanja v taborišču. Večina med njimi je že pred pregonom na Rab delovala v terenskih bojnih skupinah oziroma v odborih OF." (str. 219). Vsebinsko knjige je pred številnimi poslušalci podal avtor sam, njega pa je predstavil predsednik SKGZ Rudi Pavšič. Dr. Vratuša se je po razsulu jugoslovanske vojske maja 1941 vključil v OF. Med neko racijo v Ljubljani je bil aretiran in kot aktivist OF poslan v internacijo. Šel je

skozi več taborišč (Gonars, Renicci) in bil junija 1943 prepeljan na Rab, kjer se je takoj vključil v taboriščno OF in bil imenovan za namestnika komandanta Rab-ske brigade. Po njeni razpustitvi (oktobra 1943) je deloval kot odposlanec NOG Slovenije pri vodstvu antifašističnega odpora v severni Italiji (in pri poveljstvu Garibaldincev). Marca 1945 je bil poslan na delo v Beograd. Po vojni je opravljal razne dolžnosti v zveznih in republiških organih, bil ambasador Jugoslavije pri OZN, v letih 1978-1980 predsednik slovenske vlade. Danes je redni član SAZU v odboru za manjšinska in narodna vprašanja in se ukvarja z znanstvenim delom na področju humanistike in družbenih ved.

MK

SREČANJE NA POBUDO
KINOATELJEJAAMERIŠKI
SLOVENEK
MED NAMI

Rojakom v ameriškem izseljenstvu je domotožje prizajna beseda in se zato radi vračajo v kraje, od koder izhajajo. Bolj poredko pa obiščejo naše kraje. V prejšnji številki smo v daljšem pogovoru že predstavili Joes Valenčiča, ki je priletel k nam iz Clevelanda in v zelo gostih desetih dneh ne le obiskal svoje primorske sorodnike, ampak tudi ob marsikateri priložnosti prikazal svoje delo s področja kulture. Na predvečer vrnitve v Cleveland je na pobudo združenja Kinoateljstva ameriškim poudarkom spregovoril tudi Goričanom, zbranim v Kulturnem domu. Prvi del svojega nastopa je posvetil prikazu izsledkov raziskave, ki mu je v posebno zadoščenje: staknil je lepo kopico Slovencev, ki so se bolj ali manj trajno zapisali v zgodovino hollywoodskega filma. Valenčič je takoj pojasnil: nimamo kakšnega Clarka Gabla, Liz Taylor ali Walta Disneya, a naši ljudje so z njimi sodelovali. Še danes se najdejo na ekranu mladi igralci slovenskega izvora. Svojo pripoved o s hollywoodskim bliščem dotaknjenih Slovencev je obogatil s filmskimi posnetki. Slovenci so na ameriško kulturo vplivali predvsem s svojo zabavno glasbo. O slavni clevelandski polki - ameriško-slovenski polki - in njenih izvajalcih je ameriški gost pokazal odlične dokumentarne zapise. Prirčno srečanje je sklenil z zgornjim odlomkom iz svojega dokumentarnega filma o slovenski župniji in kulturnem središču v Clevelandu. To je njegov dom.

IDE

PONOVI TVI LETOŠNJE
USPEŠNICE ODRA 90

Prejšnjo soboto je goriška ljubiteljska skupina Oder 90 nastopila v Števerjanu v dvorani društva Briški grič s svojo letošnjo odsko postavitevjo, in sicer farso italijanskega komediografa Nicola Manzarija *Mrtvi ne plačujejo davkov*, v režiji Darka Komaca. Delo je premierno ponudila goriškemu občinstvu 21. februarja v veliki dvorani KC Lojze Bratuž. Prav tam jo je ponovila na prvi pomladni dan v nedeljo, 21. marca.

KONCERTNA SEZONA SCGV KOMEL - KC BRATUŽ

KLAVIRSKI TRIO V GORICI

Slovenski center za glasbeno vzgojo Emil Komel pridno nadaljuje letošnjo bogato koncertno sezono. Zadnji koncert je bil v četrtek, 18. marca, v veliki dvorani Kulturnega centra Lojze Bratuž. Nastopil je klavirski trio, ki ga sestavljajo pianist Sijavuš Gadžijev, violinist Stefan Coles in čelist Mihai Dancila. Vsi trije so znani glasbeni umetniki, pianista Gadžijeva pa goriški ljubitelji glasbe še posebej dobro poznamo. Spored je bil izrazito klasičen, saj je vseboval dela (Trio) F.J. Haydna, W.A. Mozarta in J. Brahmsa. Koncerta se je udeležilo prav lepo število poslušalcev, ki so izvajalce bogato nagradili z aplavzi.

Prvi je bil na sporedu lep in sočen Haydnov Trio št. 1 v G-duru. Avstrijski skladatelj, ki ga poznamo kot očeta simfonije in tudi godalnega kvarteta, je v ta svoj Trio prelil veliko tipičnih elementov svojega ustvarjalnega sveta. Med temi zlasti v zadnjem stavku (Rondó all'Ongarese), kar diha tisto bogato in pristno

madžarsko ritmično živahnost in barvitost, ki jo je skladatelj sam lahko direktno spoznaval med svojim življenjem in delom pri knezu Esterhazyju v Eisenstadtu na Gradiščanskem. Ta stavek so izvajalci tudi na koncu ponovili.

Drugi je bil na programu Mozartov Trio KV 564 v G-duru. Tudi ta skladba je odraz skladateljevega sloga, čeprav morda ne sodi prav v vrh ustvarjalnosti salzburškega mojstra. Je pa vseeno prijetno in melodično barvito de-

lo. Koncert je nato v drugem delu zaključil daljši Brahmsov Trio št. 8 v H-duru. Nemški skladatelj je kot mojstrski tkalec melodije, ritma in harmonije s pravo romantično izrazitostjo ustvaril zelo dognano instrumentalno komorno kompozicijo. Poleg Haydnovega dela je prav v tem nato najbolj prišla do izraza interpretativna silnost izvajalcev. S prepričljivo igro je klavirski trio doživetu poustvaril to lepo delo in tako zapustil v poslušalcih globok vtis.

AB

ANKA KRAŠNA V GALERIJ ARS

OPOJNA BARVITOST
BREZ NASLOVA

V petek, 19. t.m., je bila v Katoliški knjigarni prijetna kulturna slovesnost ob odprtju likovne razstave akademske slikarke Anke Krašne, ki živi v Mariboru, a je njen oče iz Vipavske doline. O svojih primorskih koreninah Anka Krašna rada sama govori.

Doživet večer je uvedel oboist, gojenec SCGV Komel iz Gorice Matija Faganel, ki je s prof. Andrejo Lenardič ob klavirju poskrbel za potrebno zbranstvo. V imenu kulturnega društva in galerije Ars je prisotne pozdravila prof. Vida Bitežnik, ki je dejala, da smo na Goriškem veseli prisotnosti akademske slikarke Anke Krašne in prav tako tudi gospe Brede Ilich Klančnik, ki je kustos Moderne galerije v Ljubljani in je bila tokrat prvič

med Slovenci v Italiji. Prav gospa Breda Ilich Klančnik je predstavila slikarko in njeno delo. Kustosinja Moderne galerije, ki je pred kratkim pripravila tudi odmevno razstavo Ivana Čarga, je povedala, da je Anka Krašna naslovila ciklus slik, ki jih razstavlja v galeriji Ars, *Brez naslova*, a so slike v samem bistvu neko logično nadaljevanje niza slik, ki jih je slikarka pod naslovom *Iz mojega vrta* naslikala in razstavila pred leti, saj se v zadnjih slikah, "nastalih to zimo, oglašajo spomin na vrtove. Lahko bi celo zapisali, da opojna poletna barvitost, ki jo vselej občudujemo na slikah Krašne, premaguje turobno temočnost zimskega časa." Breda Ilich Klančnik je tudi povedala, da Anka Krašna "raje

zapisuje razpoloženja in oživlja domišljajske podobe, kot da bi iskala neposredni stik z naravno pojavnostjo oblik."

Anka Krašna se je rodila v Mariboru, diplomirala je na Akademiji za likovno umetnost v Ljubljani leta 1976 pri prof. Gabrijelu Stupici iz slikarstva in pri prof. Francu Kolkalju še iz barvnega okna-vitraja. Leta 1979 je dokončala še specialko pri prof. Jožetu Ciuhi in prof. Marjanu Tršarju. Danes dela kot profesor za risarsko oblikovanje na Pedagoški fakulteti v Mariboru. Veliko je razstavljala in študijsko potovala po svetu, nekaj časa je bila tudi v Parizu, kjer je dopolnila svoje umetniško znanje. Prvič gostuje pri nas, kar jo zelo veseli, nas pa tudi, saj se zavedamo, da pre malo poznamo uveljavljene slovenske umetnike, kar Krašna vsekakor je.

Organizatorji so tudi tokrat izdali lično zbiranko s tekstom Brede Ilich Klančnik, ki ga je v Dantejev jezik prelil prof. Joško Vetrlih, na razstavi pa ga je prebral prof. Saša Quinzi.

JUP

OTROŠKE URICE V FEIGLOVI KNJIŽNICI

SLOVO OD PRAVLJIČNIH
DOŽIVETIJ

Mesecu marcu se je v ponedeljek, 22., orosilo muhasta lice. Debele dežne kaplje so mu padale na mrzla lica; morda je bilo tudi njemu žal, da so se v Feiglovi knjižnici na drugi pomladni dan poslavljalje od neugnanih malčkov pravljíčne urice, ki so v jesenskih in zimskih mesecih prinesle obilo veselih trenutkov v domačnosti mladinske sobe, v katero se otroci tako radi zatekajo, da v njej brskajo

OBVESTILA

PREDSTAVA MARTIN Kerpan v izvedbi Mojega gledališča iz Ljubljane, ki je bila napovedana za 26. marec, bo prenesena na 31. t.m. Začetek ob 10.30 v Kulturnem centru Lojze Bratuž.

KD SOVODNJE in Društvo kvodajalcev iz Sovodnj vabita na tečaj izdelovanja cvetja iz papirja, ki bo v soboto, 27. t.m., ob 17. uri v Kulturnem domu v Sovodnjah. Vodili ga bosta priznani učiteljici iz Ilirske Bistrice. Prijavite se lahko pri Marinki, tel. 0481 882043, ali Zlatki, tel. 0481 882032, kjer dobite tudi vsa potrebna pojasnila.

PD ŠTANDREŽ organizira avtobus za ogled *Škofjeloškega pasijona* v Škofji Loki v nedeljo, 28. marca. Odhod z mejnega prehoda v Rožni dolini (na slovenski strani) ob 15. uri. Prijave pri Joani Nanut ali pri Tiziani Zavadlav, tel. 0481 533177.

SPOMINSKA RAZSTAVA Ivana Čarga ob stoletni rojstva bo odprta v Kulturnem domu v Gorici v torek, 30. t.m., ob 18. uri.

VAJE ZA vstajensko mašo v Gorici bodo v torek, 30. t.m., ob 20. uri v goriški stolnici. Pevci, toplo vabljeni!

V GALERIJ ARS v Katoliški knjigarni razstavlja Anka Krašna. Razstava je odprta do 22. aprila po urniku knjigarne.

GLASBENA MATICA - Gorica sporoča, da je od 1. marca t.l. urnik tajništva naslednji: ob delavnikih od 11.30 do 13. ure in od 15.30 do 17. ure (sreda zjutraj zaprto); tel. 0481 531508.

AGENCIJA QUARIN iz Krmina (0481 61775) vabi na potovanje v Provanso od 10. do 18.4. in na Sicilijo od 23.4. do 2.5.

DAROVI

ZA CERKEV na Peči: Vida Juren Gergolet 70.000; N.N. 10.000; Ivo Florenin 55.000 lir; Marija Kavčič v spomin na Marico 100.000; za cvetje Milka Cijan 20.000, Berta Tomsič 50.000 lir.

ZA CERKEV v Rupci: N.N. 100.000 lir in za nov ciborij 250.000 lir.

ZA CERKEV v Gabrjahu: N.N. in N.N. po 5.000 lir.

POPRAVEK

V prejšnjo številko se je vrnila neljuba napaka. V članku o nizu uspešnih komedij se nam je zapisalo ime Aleksander *Vodopivec* namesto Aleksander *Ipavec*. Glasbeniku in bralcem se oprostamo.

ČESTITKA

Na tržaški univerzi je 18. marca diplomirala iz geologije **DARJA PAVIO**. K uspešno opravljenemu študiju čestita Prosvetno društvo Štandrež.

KULTURNO DRUŠTVO
SOVODNJEvabi na otroško
predstavoPOMLAD SO
NAŠE MAME

Nastopajo otroški zbor Rupa-Peč, mladinski zbor Vrh sv. Mihaela, Ciciklub Sovodnje in otroški pevski zbor Vesna iz Križa.

Kulturni dom v Sovodnjah, **nedelja, 28. marca, ob 17.30.**

V razstavnih prostorih Kulturnega centra
Lojze Bratuž bo razstavljal

SAFET ZEC

Umetnika bo predstavil Jurij Paljk.

Odprtje razstave bo v **petek, 26. marca 1999, ob 18. uri.**

VLJUDNO VABLJENI!

DEKANIJSKA MLADINSKA KONZULTA ŠTANDREŽ

MLADINSKI KRIŽEV POT

Cerkev sv. Subide na Plešivem, **nedelja, 28. marca, ob 20.30.**

VELIKONOČNA SPOVED ZA MLADE

Cerkev v Štandrežu, **torek, 30. marca, ob 20.30.**

ZAHVALA

20. marca je preminula
FANI CUNTA roj. MARC

Iskrena zahvala gospodu don Ruggeru in gospodu Žbogarju za pogrebne obrede, kakor tudi vsem, ki so spremili na zadnji poti ter darovali cvetje.

Hčerka Magda in vnuka Eleonora in Daniel

PROTI SLOVENCEM?

VANDALSKI
PODVIG NA
MATAJURJU

V nedeljo, 14. marca, popoldne ali - verjetneje - dan kasneje, v ponedeljek, so dobro poznani "neznanci" spet izpeljali vandalski podvig proti simboličnemu objektu v slovenski Benečiji: pomazali so zunanje stranske zidove in zidove ob vhodnih vratih cerkvice na Matajurju z znamenji, ki so tesno povezana s fašističnim obdobjem. Teh je kar šest in so dobro vidna že od daleč. Res lepa slika za vse tiste turiste ali vernike, ki prihajajo na Matajur! Naivno bi si bilo misliti, da tabla s slovenskim napisom, ki je ohranjena v notranjosti cerkvice, s tem nima nobene povezave.

Mazaško akcijo je prijavil karabinerjem v Špetru trčmunski župnik Božo Zuanella (na sliki), ki se je v tork med sprehodom na Matajur prvi zavedel sramotnega dejanja.

EJ

VABILO NA KOSILO V NADIŠKE DOLINE

SREČANJA Z DOMAČO
KUHINJO IN POSEBNOSTJO
NADIŠKIH DOLIN

ERIKA JAZBAR

Osmo izvedba *Vabila na kosilo v Nadiške doline* se nadaljuje v pomladnem času do 28. marca. Dvanajst domačih gostincev vabi ljubitelje domače tradicionalne kuhinje v Benečijo; letos so na vrsti jedi z značilnimi travniški dišavami.

Tokratna ponudba beneških gostincev se je navezala na kulturne pobude, ki jih prirejajo v Špetru študijski center Nadiža in Beneška galerija pod pokroviteljstvom domače občinske uprave z naslovom *Spoznajmo Nadiške doline*. Na zloženki *Vabila na kosilo* so namreč gostinci natisnili tudi program desetih kulturnih srečanj, ki jih prirejajo sočasno v marcu v dijaškem domu v Špetru. Namen sodelovanja je pritegniti čimveč ljudi na kulturne prireditve oz. v beneške gostilne. Niz prireditev so otvorile beneške žene v nedeljo, 7. marca, ko so v popoldanskih urah počastile mednarodni dan žena. Prireditve je oblikovala domača skupina mladih

pevcev Beneške korenine, ki so se v režiji Davida Clodiga predstavili z domačo glasbo, pesmijo ter z recitalom poezij. Pet dni kasneje je bil na vrsti zanimiv večer z diapozitivni, ko je domača publika lahko spoznala skrite lepote in manj poznane zgodbe iz Nadiških dolin; domača zemlja, zgodovina, ljudske tradicije so bili glavni protagonisti srečanja, na katerem se je zbralo lepo število domačih poslušalcev. Naslednji dan je bil na programu sprehod do jame Arpit pri Špetru, pred katero so prebrali domačo pravljico *Jubica an Arpit* v slovenskem in italijanskem jeziku. V petek so odprli razstavo ilustriranih pravljič z naslovom *Na krilih metuljev*; predstavili so dela, ki so sodelovala na lanskeoletni izvedbi natečajev v Bordanu, na katerem je zmagala domača ilustratorica Luisa Tomasetig. Naslednje jutro je zelo lepo uspel laboratorij risanja za otroke, saj so se ga udeležili v res lepem številu, v popoldanskih urah pa so bile na vrsti lutke, medtem ko so kasneje predstavili publi-

kacijo o pesniku Dinu Menichiniju. V nedeljo je bil na sporedu izlet v prazgodovinsko jamo v Bijarčah v organizaciji furlanskega jamarskega društva; nagrajevanja natečaja o cvetovih sta pripravili domača in občinska uprava, medtem ko je večerni program oblikoval Tomaž Jelinek s svojimi lutkami. Do konca meseca marca so na programu še tri zanimiva srečanja, in sicer predstavitev knjige o Topolovem ter v večernih urah predavanje o domačih travniških dišavah (26. marca), izlet v sovodenjsko Veliko jamo in lutkovna predstava (28. marca) ter nazadnje predstavitev vseh publikacij, ki so izšle pri zadruzi Lipa s prikupnim zaključnim večerom o domači kuhinji v velikonočnem času (31. marca).

Organizatorji desetih kulturnih srečanj so nad uspehom pobud navdušeni, saj je publika, ki se udeležuje večerov, številna, obenem pa se zaradi vsebinsko bogatih srečanj spreminja, kar pomeni, da lahko srečaš vedno nove obraze.

V TRSTU PREDSTAVILI
ITALIJANSKI PREVOD
SLOVENSKEGA
KAZENSKEGA ZAKONIKA

FOTO KROMA

V četrtek, 18. marca, so v konferenčni dvorani ekonomske fakultete tržaške univerze predstavili italijanski prevod kazenskega zakonika republike Slovenije. Prevod je izšel pri italijanski založbi CEDAM iz Padove v letu 1998, v nekaj mesecih pa je bila knjiga razprodana. Zakonik so prevedli dr. Zvonko Fišer, ustavni sodnik republike Slovenije, dr. Natalina Folla z oddelka za pravne znanosti tržaške univerze in prevajalec Marko Ukmar, medtem ko je spremno besedo napisal prof. Ljubo Bavcon. Četrtekov predstavitev je priredil oddelek za pravne znanosti tržaške univerze, udeležilo pa se je večje število pravnikov, univerzitetnih profesorjev in predstavnikov oblasti. Med prisotnimi gre vsekakor omeniti oba rektorja tržaške in ljubljanske univerze, prof. Lucia Delcara in dr. Jožeta Mencingerja, državnega sekretarja pri slovenskem ministrstvu za Solstvo Pavleta Zgago, konzula republike Slovenije v Trstu Zorka Pelikana in druge.

O prevodu - gre pravzaprav za dvojezično izdajo, s slovenskim izvirnikom in italijanskim prevodom - in o slovenskem kazenskem pravu so spregovorili prof. Paolo Pittaro, predavatelj kazenskega prava na tržaški univerzi, prof. Ljubo Bavcon, dr. Zvonko Fišer, dr. Natalina Folla in prof. Sergio Vinciguerra, urednik zbirke o primerih, virih in študijah o kazenskem pravu (*Casi, Fonti e Studi per il Diritto Penale*) v okviru založbe CEDAM. Posvetu je predsedoval prof. Giorgio Spangher, ravnatelj oddelka za pravne znanosti tržaške univerze.

Prisotni so poudarili demokratično in liberalno usmeritev slovenskega kazenskega zakonika iz leta 1995, v katerem je v ospredju oseba in ne država. Nekateri so tudi podčrtali, kako so se oblikovalci tega zakonika hoteli tudi obvarovati pred avtoritarnimi težnjami in zlorabami kazenskega prava, saj so se dobro spominjali avtoritarne preteklosti, ki jo je doživela Slovenija v okviru nekdanje socialistične Jugoslavije. Zakonik pa odraža v nekaterih stvareh tudi kontinuiteto in je tudi odraz tistih reformatorskih teženj v smeri demokratizacije, ki so prišle do izraza že

v času socialistične Jugoslavije in ki so nasprotovale avtoritarnim, stalinističnim težnjam. Podan je bil tudi zgoščen zgodovinski oris nastajanja kazenskega prava na Slovenskem, od časov habsburške monarhije pa preko prve in druge Jugoslavije do nastanka samostojne republike Slovenije. Govor je bil tudi o perspektivah in prihodnosti kazenskega prava v Sloveniji. Pri tem sta tako prof. Bavcon kot dr. Fišer izrazila svoje kritično stališče nad težnjami po pomiku v represivnejši sistem, ki naj bi jih vsebovala še ne sprejeta novela, ki je v obravnavi v parlamentu. Na predstavitvi je bil poudarjen tudi pomen, ki ga ima izdaja italijanskega prevoda slovenskega kazenskega zakonika v smislu italijansko-slovenskega sodelovanja tako na univerzitetnem kot na drugih področjih. S pomočjo tega prevoda, je še bilo rečeno, pa prihaja tudi do soočenja med dvema kulturama prava, pravzaprav med dvema kulturama na splošno.

IŽ

O POGREBU

JURIJ PALJK

O tistem pogrebu, ki ga nisem pričakoval, če se sploh sme in more kak pogreb pričakovati! Nenadoma je namreč umrl prijatelj oče, infarkt ga je odnesel v večnost minuli četrtek ob enajstih zjutraj pred nemočnimi očmi žene, gospe Alicie, ki mi je v toskansko obarvani italijanščini rekla: "Niti enega samega vzdihla ni zmožel. Samo zgrudil se je na tla, meter od njega sem bila. Kar umrl je." Gospod Corrado Mininel, tako je bilo pokojniku ime, je umrl pri 73 letih. Da je v vsaki smrti veliko ironije, priča dejstvo, da je njegov sin in moj prijatelj Walter po poklicu zdravnik, pravzaprav dvakrat zdravnik, saj se je kot prvi italijanski zdravnik po diplomli še enkrat vpisal na medicino in končal še odontoiatrijo, zobozdravstvo, razen tega pa je še specialist v medicini za letalce. Ko je njegov oče umrl, je delal v ambulanti. Pridrvel je domov in našel očeta mrtev, ničesar ni mogel več storiti. Zanj je bil to pravi poraz, saj je očeta spremljal tudi kot zdravnik.

"Ni nas preveč maral, zdravnikov namreč," mi je Walter povedal, ko sem jih obiskal v petek zjutraj. Šla sva na zrak, oče je ležal doma na parah. "Vem, kako je, Walter," sem dejal, "ker tudi moj oče in moja mama preveč ne marata zdravnikov, pravzaprav zdrava

vil ne marajo vsi ti naši mladeniči na jesen življenja." Walter se je nasmehnil in potem sem pustil, da mi je govoril o svojem očetu, na katerega je bil zelo navezan. Njegova oče je bil eden tistih izigranih komunistov-partizanov, ki so se med vojno borili z ramo ob rami s slovenskimi partizani in so po vojni odšli "gradit socializem" iz Italije v Jugoslavijo in so se po nekaj letih razočarani vrtili domov. Njegovega očeta je pot vodila v domače kraje prek Zagreba, kjer je bil zaposlen v tovarni Rade Končar, v Švico, kjer je spoznal, kaj pomeni biti emigrant. Doma se je kot mojster-strugar zaposlil pri Danieliju v Buttriu. Tam si je tudi zgradil nov dom, v vasi Camino je zrasla lepa hiša, kjer ima danes Walter tudi zobno ambulanto.

"Ti lahko vsaj moliš, meni to ne pomaga, ker ne verujem," je dejal Walter, na katerega me veže že več kot dvajset let dolgo prijateljstvo. Spoznala sva se na univerzi; bil je svojevrsten tip; po svoje je še danes pravi genij, nor je na letala, pilot je in inštruktor za jadralna letala, obenem odlično pripravljen zdravnik z veliko strastjo do zgodovine in politike. "Ne vem, če imam tako milost vere, da mi lahko pomaga tako, kot si ti misliš,

za tvojega očeta pa sem molil, to ja, tudi danes zjutraj sva s hčerko Ivano zmolila zanj očenaš v avtu, ko sem jo peljal v šolo v Pevmo," sem odvrnil. "Moj oče ni verjel, ne vem zakaj, a ni verjel," je dejal Walter. "Mislim, da sedaj to ni važno. Sedaj je gotovo tam, kamor spada, saj je bil dober človek," sem iskreno rekel, ker sem njegovega očeta cenil. Bil je pošten človek in velik delavec, načitan in razgledan, dobro je govoril hrvaščino, včasih sva se zabavala in govorila je-kavščino.

Tako sva hodila okrog hiše in potem sem mu rekel: "Sedaj grem po svoje na Vipavsko, prišla bosta tudi mama in tata, rada bi prišla. Grem, če se hočem za tretjo uro vrniti." Pri Manzanu se je pred menoj kar naenkrat napravila vrsta, kakih petnajst, dvajset avtomobilov; pred menoj je bila huda prometna nesreča: prikolica nekega tovornjaka se je nerazumljivo sama odpekla in pokopala pod seboj mladedga fanta; pred očmi matere se je to zgodilo, strašno. A to sem zvedel šele zvečer, ko sem poslušal radijska poročila, namreč to, da je za sintonom vozila mama, ki je videla svojega otroka umreti pod težko prikolico. Obrnil sem avto in napravil krog, na vrtojbenskem mejnem prehodu me je italijanski carinik vprašal, če imam s seboj podpisane čeke. Hotel sem že izreči, da bi jih srčno rad imel, a sem se ugriznil v jezik in sem samo odkimal; spustil me je naprej.

Ob treh smo odšli od Walterjevega doma v cerkev, kjer je imel župnik lepo pridigo med pogrebno mašo. Walterjevega očeta smo pokopali na bližnjem pokopališču. Mama mi je rekla: "Blizu je do pokopališča, zelo blizu." Med mašo in pogrebom mi je bilo hudo za Adriano, mojo ženo, ki na pogrebi vedno joče, ker se vedno spomni brata Umberto, ki je umrl v prometni nesreči še zelo mlad. Veliko stvari bi si še lahko povedala, a ju je smrt ločila.

"Zdi se mi, da bi si z očetom še veliko lahko povedala," je dejal Walter, ko sem odhajal. Omenil sem mu, da je bilo lepo to, ker smo na pogreb njegovega očeta prišli tudi Slovenci, poleg nas še slovenski športni piloti iz Ajdovščine in Nove Gorice, Avstrijci, spet piloti, in seveda Furlani, sodelavci in domači. "To bi bilo očetu všeč," je dejal Walter. "To bi moralo biti vsem všeč," sem odvrnil.

Nazaj grede je mama zaprepadeno gledala mesto, kjer se je pet ur prej zgodila nesreča; avto, prikolico in fanta so že odpeljali. Globoko je vzdihnila, kot le mame znajo, ko pomislijo na svoje otroke: "Upam, da se ni kaj hudega zgodilo!" Oče ni rekel ničesar, najbrž je mislil na Corrado, ki je bil mlajši kot on. Preden sem odšel, je mama rekla: "Hudo mi je za Walterjevo mamo, ker bo sedaj sama, že nocoj bo tako sama."

SLOVENSKA
SINDIKALNA
ZVEZA
V EVROPSKI
DRUŽINI

Tudi razne družbene in politične organizacije ter združenja v Sloveniji se postopno vključujejo v evropske povezave. Tako je bila pred dnevi največja sindikalna organizacija, Zveza svobodnih sindikatov Slovenije, sprejeta v polnopravno članstvo Evropske konfederacije sindikatov. To je največja delavska in sindikalna organizacija v Evropi. Zveza svobodnih sindikatov Slovenije je 68. polnopravna članica EKS, Slovenija pa je 29. evropska država, ki ima članstvo v tej veliki evropski sindikalni družini z več kot 55 milijoni članov.

Po novem bo Zveza svobodnih sindikatov Slovenije kot edina sindikalna centrala oz. organizacija iz Slovenije enakopravno sodelovala pri sprejemanju odločitev v vseh organih Evropske konfederacije sindikatov.

M.

V PARLAMENTU PREDLOGA ZAKONOV O SELITVENI POLITIKI

SPET VIZUMI ZA DRŽAVE, KI ZA SCHENGENSKA MERILA NA MEJAH POMENIJO TVEGANJE

MARJAN DROBEŽ

V Bruslju so pred dnevi potekali pogovori o usklajenosti slovenske zakonodaje z evropsko na področju t.i. tretjega stebra, ki zajema notranje zadeve in pravosodje. Slovenija je od predstavnikov EU sicer dobila podporo in priznanje za nekatere zakone in druge predpise s področja selitvene (migracijske) politike, vendar tudi več napotil za nekatere nove ukrepe, zlasti za varovanje državne meje, ki bo po sprejemu Slovenije v evropsko povezavo postala zunanja meja omenjene integracije. V takšni novi vlogi bo treba dosledno upoštevati in izvajati tudi znana schengenska pravila.

Državni sekretar na ministrstvu za notranje zadeve Slavko Debelak je med razgovori z visokimi bruseljskimi funkcionarji menil, da Slovenija za poglavje 24 (le-to zajema notranje zadeve in pravosodje) ne bo potrebovala oz. ne bo uveljavljala nobenega prehodnega obdobja, ker bo lahko sama pravočasno izpolnila vsa merila in zahteve EU. Med najnujnejšimi ukrepi bo potrebno povečati število policijskega osebja na mejah, ki bo varovalo tudi bodočo zunanjo mejo EU. Po nekaterih ocenah bi to pomenilo dodatnih okoli tisoč policistov na slovensko-italijanski, slovensko-avstrijski in slovensko-hrvaški meji. Razmišljajo tudi o ustanovitvi specializirane obmejne policije.

Nepopolna oz. pomanjkljiva je tudi politika vizumov. Slovenija je pred leti odpravila vizume za državljane iz petih držav, ki pa so zdaj zaradi tveganosti na "črnem" seznamu EU, ter za potovanja v države članice evropske povezave potrebujejo vizum. Gre za pet držav, med njimi so Rusija, Makedonija in Romunija. S temi državami bo morala Slovenija spet vzpostaviti sistem vizumov, kar zahteva EU.

Vlada je tudi sprejela predlog zakona o urejanju položaja (statusa) državljanov drugih držav, naslednic nekdanje Jugoslavije, in predlog zakona o tujcih ter ju poslala v parlament. Državljanom drugih držav z območja bivše skupne države, ki so imeli na dan plebiscita o neodvisnosti Slovenije, to je 23. decembra 1990, na območju Slovenije prijavljeno stalno bivališče, in od tega dne naprej tukaj tudi dejansko živijo, in tujcem, ki so na dan 25. junija 1991 (ob razglasitvi nove samostojne in neodvisne slovenske države) prebivali v Sloveniji in od tega dne pri nas tudi dejansko nepretrgano živijo, bo mogo-

če izdati dovoljenje za stalno bivanje. Takih oseb naj bi bilo v Sloveniji med 3000 in 5000. Državni sekretar Debelak je na časnikarski konferenci opozoril, "da pridobivanje statusa tujca iz drugih držav na območju nekdanje Jugoslavije nima prav nobene povezave z državljanstvom Slovenije, saj gre za dve med seboj različni kategoriji in za dva med seboj povsem ločena upravna postopka z neprimerljivimi

posledicami glede položaja in pravic posameznika." Dodal je, da predlog zakona predstavlja nekakšno ugodnost za ljudi iz republik nekdanje skupne države in na neki način omogoča odpravo posledic, ki so nastale zaradi neustrezne rešitve v prejšnjem zakonu o tujcih.

Predlog novega zakona o tujcih med drugim prinaša t.i. kvote, do višine katerih bo Slovenija sprejemala delovno

silo iz tujine. Poleg tega uvaja razlikovanje vstopnih in bivalnih naslovov in ločuje tiste kategorije tujcev, ki v največjem številu, kot denimo turisti ali poslovneži, potujejo v Slovenijo, od tistih, ki se želijo v naši državi zaposliti ali se v njej trajno naseliti. Predlog zakona prinaša novosti tudi na področju prisilne odstranitve tujcev iz Slovenije. Tujca, ki ne zapusti države ali pa ga iz kakršnih koli drugih razlogov ni mogoče prisilno odstraniti, lahko policija nastavi v posebnem centru za odstranjevanje. S sprejetjem zakona bo v Sloveniji prenehal delovati prehodni dom za tujce, njegove pristojnosti pa bosta prevzela center za odstranjevanje in azilni dom. Prav tako bo prenehal delovati tudi urad za priseljevanje in begunce.

Dodajmo, da je prejšnji teden v Ljubljani zasedal Skupni parlamentarni odbor Slovenija - EU. Odbor je dobro ocenil zdajšnje aktivnosti slovenske vlade pri pripravi zakonodaje, potrebne za vstop v evropsko povezavo, in z zadovoljstvom ugotovil, da so v parlamentu v zadnjem času sprejeli tudi tako pomembne zakone, kot so o davku na dodano vrednost, o trošarinah, pa tudi o ugotavljanju vzajemnosti pri nakupih nepremičnin tujcev, ki je bil nujen zaradi uveljavitve pridružitvenega sporazuma med Slovenijo in EU.

NEDOKONČANI BOJ TIGROVCA IN PARTIZANA ALOJZA ZIDARJA

"SLOVENIJA POMNI IN OBTOŽUJE"

MILAN GREGORIČ

V mesecu marcu so stekle predstavitve nove knjige Alojza Zidarja *Slovenija pomni in obtožuje* (v Kopru, Ljubljani, Ilirski Bistrici, na Notranjskem in drugje). Knjigo je izdala Založba Lipa iz Kopra. Gre za enega od poskusov sintetičnega (strnjene) prikaza zločinske narave italijanskih fašističnih oblasti na slovenskih tleh. Knjiga nima veliko lastnega, avtorskega teksta in tudi sicer ni pisana z znanstveno natančnostjo zgodovinarja, temveč povzema številna bolj ali manj znana dejstva o italijanskih zločinah na ozemlju Slovenije pred drugo svetovno vojno in med njo. Poglavlja tako počasi drsijo od prikaza lažnih obljub italijanskih oblasti primorskim Slovencem ob koncu prve svetovne vojne prek naraščajočega nasilja fašizma in prvih oblik, najprej tigrovskega in potem še splošnega ljudskega odpora pa vse tja do početja italijanskih okupacijskih oblasti v okupirani in priključeni ljubljanski pokrajini. Prikazuje tudi početje in počutje italijanskih vojakov prek objave njihovih zaseženi cenzuriranih pisem svojcem kot tudi prek nekaterih dnevnških zapisov italijanskega vojnega kurata Pietra Brignolija. Dotakne se grozot Raba in drugih taborišč ter na koncu prinaša tudi seznam italijanskih vojnih zločincev z njihovimi obremenilnimi dosjeji.

Knjiga je sestavni del revolte, ki ga Slovenija, in zlasti Primorska, doživlja ob kapitulantski državi slovenskih oblasti do pritiskov in izsiljevanj, ki jih je Italija sprožila do nas ob razpadu Jugoslavije in po njem. Revolte, ki se med ostalim odraža tudi v poplavi predvojne in medvojne literature (številna dela o Tigru, prevod dnevnika Pietra Brignolija *Maša za moje ustreljene*, nova knjiga o Rabu dr. Antona Vratuše idr.) in končno v ustanovitvi Tigra v Kopru ter ne nazadnje v pripravi ovadbe proti italijanskim vojnim zločincem na slovenskem ozemlju. Navedena dejstva kažejo, da je šel sprevržen odnos Italije do lastne preteklosti predaleč ter je, ob uradnem molku slovenskih oblasti, izzval ogorčenje, zlasti na Primorskem. Temu revoltu se je s svojo pokončnostjo pridružil tudi Zidar, večni samohodec in upornik, s svojo gesto je pokazal, kako se je treba zlu odločno zoperstaviti na samem začetku, da te kasneje ne preseneti in pohodi.

OHRANITEV IN OBUDITEV KULTURNE ISTOVETNOSTI POGOJUJETA KVALITETNO TURISTIČNO PONUDBO

VEČ ISTOVETNOSTI

MIRAN MIHELIC

Z vrnitvijo občine se vračajo na Bovško tudi pogoji za društveno življenje. Spet oživlja kulturno društvo Golobar, tako so ugotovili na zadnjem občnem zboru. Ta je izrazil željo po nadaljnji širitvi dejavnosti in povezovanju še z drugimi tovrstnimi klubi. Tako iz vzgojnih potreb mladih generacij kot zaradi turistične atraktivnosti se zdi potrebno se poglobiti v raziskavo in prikaz ljudske identitete doline. Brez profesionalnega sodelovanja pa amaterski izvajalci tega ne bodo zmogli. Pri tem pa bo moralo poseči bolj kot sedaj tudi turistično gospodarstvo.

Po ukinitvi bovške občine leta 1961 je kulturna dejavnost organizacijsko naglo usihala, dokler se ni ustavila na moškem pevskem zboru, ki si je nadel ime Iskra. Poleg šolske kulturne dejavnosti je bil edino ta pokrival proslave, otvoritve in delno tudi komeemoracije in pogrebne obrede, če je bilo tako naročeno itd. Posebej pa je treba omeniti vsakoletno sodelovanje na reviji Primorska poje. Vseskozi je njegov vodja Danilo Durja-

va. Ko je bila ponovno ustanovljena bovška občina, so se vzporedno s tem začele oglašati še potrebe po novih društvih in klubih tudi na kulturnem področju. Društvo Golobar se je priključila še Zgodovinska sekcija in lansko leto še Klub bovških žena. Glede na 1998. leta sprejeti statut, je društvo ponudilo, da postane krovna organizacija, ko je povabila v svoj krog še druge, ki bi se registrirali znotraj nje kot sekcije. Povabilo velja tudi za sodelovanje v okviru Soških razgovorov, ki jih v okviru Zgodovinske sekcije organizira njen predsednik Fedja Klavara. Ta je organizirala več razstav zgodovinskega gradiva, obnovila ali razstavila je vrsto zgodovinskih spomenikov (ruševine cerkve sv. Lenarta, kašte, kaverne in spomenike iz prve svetovne vojne, predstavila zgodovinske knjige, sodelovala je pri organizaciji mednarodne poletne univerze v Bovcu, razstave na Kluzah. Obnavljajo še taksi, ki je na začetku stoletja vozil iz Bovca čez Predel.

Klub bovških žena je predstavila Zalka Piuži. Lani je organiziral darilni sejem ročnih del, dobiček pa namenil družinam otrok, obolelih za ra-

kom. V hotelu Alp so jim priredili tudi dobrodelni sprejem. To bodo ponovili tudi letos. Dne 8. marca so počastili in obdarili ženske, stare nad 80 let, med njimi so se za pomoč še posebej zahvalili Darinki Kravanja.

Na občnem zboru so sprejeli pobudo režiserja Marjana Bevka, ki že sedaj vodi šolski dramski krožek, da ustanovijo pri društvu še dramsko sekcijo.

Predvsem pa naj bi obnovili še več ljudske kulturne dediščine in istovetnosti. Ta istovetnost bo še kako dobrodošla prihajajočim generacijam, če naj še ostanemo to, kar smo. Po drugi strani pa tudi turist želi v krajih, ki jih obišče, spoznati predvsem njihovo bistvo in ne posnemanja nečesa drugega, pa naj bo še tako popularno.

Nekaj pomembnih kulturnih delavcev ni izrazilo potrebe po vključitvi v to društvo, vendar želijo sodelovati znotraj kulturne dejavnosti v vsej bovški občini. To pa bi kazalo povezati v Občinsko zvezo kulturnih organizacij. Ta ima možnost dobiti tudi sredstva od ministrstva za kulturo.

TOLMIN / V GALERIJU KNJIŽNICE

LESENI KIPCI PINA AUBERJA

Tržaški umetnik Pino Auber, rojen leta 1938 v bližini Kopra, razstavlja v mesecu marcu svoje lesene kipe v Tolminu. V galeriji knjižnice Cirila Kosmača so na ogled podobe iz živalskega sveta, maske, zanimivo anatomsko oblikovane roke, gorske palice in morska bitja. Vse te stvaritve je izdelal z velikim občutkom in natančnostjo; kot prvo uporablja različne vrste lesa, kot orodje pa najboljši preprosta dleta.

Iz umetniških izdelkov kiparja Pina Auberja vejeta estetski čut in globina umetnikove duše, kar je na odprtju tolminske razstave poudaril tudi ravnatelj knjižnice Vili Leban. Številno občinstvo je s toplim sprejemom dalo priznanje avtorju. Kulturno priljubljenost (na sliki) so oplemetili z glasbenim nastopom Vasja Laharnar, Ada Klinton, Erika Bizjak in tri mlada dekleta iz Zatolmina.

AK

SLOVENIJA

SPREJETE SMERNICE RAZVOJA BRD

Občinski svet občine Brda je na zasedanju v četrtek, 18. marca, po daljši in polemiki razpravi sprejel smernice za razvoj Goriških Brd.

V smernicah je navedenih veliko podatkov in ugotovitev o stanju v vinogradništvu, sadjarstvu, obrti in drobnem gospodarstvu, pa v kulturi, šolstvu, telesni kulturi in na drugih področjih, ki so razvita v Goriških Brdih. Zapisano je, da se je vinogradništvo zelo razvilo, tako da zanj nimajo več primernih površin. Navajamo, da imajo v občini samo 171 ha njiv in vrtov, 466 ha sadovnjakov in kar 1976 ha vinogradov. Od 113 samostojnih vinarjev jih 70 vina tudi stekleniči, kar pomeni, da samostojno uveljavljajo svojo blagovno znamko na trgu. V Goriških Brdih pridelajo od 15 do 19 milijonov kg grozdja letno, odvisno pač od letine, pri čemer okoli 65% pridelka tržijo prek kmetijske zadruge oz. vinske kleti na Dobrovo, 35% od skupnega pridelka vina pa prodajo vinogradniki sami. Kljub vinski krizi se obnova vinogradov uspešno nadaljuje, del stroškov pa plačuje tudi ministrstvo za kmetijstvo.

Iz dokumenta povzema- mo, da imajo v Goriških Brdih kar 90 blagovnih znamk za kmetijske pridelke, v veliki večini za vina posameznih pridelovalcev. Kljub opozorilom in predlogom, da bi se morali sporazumeti samo za eno blagovno znamko, ki bi jo skupaj uveljavljali zasebniki, zadruga, razne strokovne organizacije in društva, v korist celotnih Brd, pa se doslej o tej zelo pomembni zadevi niso mogli sporazumeti.

PROTI IGRALNIŠTVU

Med razpravo o možnosti za uvajanje igralništva na Dobrovo je nastala polemika med svetniki. Župan je tudi v imenu svetnikov iz LDS, ZLSD in Liste zadrušnikov menil, da bi namestitev do 100 igralnih avtomatov, kar bi dovoljevala t.i. mala koncesija ministrstva za finance, lahko prispevala k razvoju gostinstva in turizma in povečala obisk gostov iz Italije. Takim naziranjem se je odločno zoperstavil prof. Peter Stres iz SKD, ki je dejal, "da moramo mlade rodove vzgajati v us-

tvarjalnem delu in izobraževanju, igralništvo pa, podobno kot mamila in druge droge, le ustvarja in pospešuje sanjski privid sreče. Igralništvo v Brdih bi pomenilo nazadovanje, kjer bi se tudi naši ljudje vedno bolj igrali s svojim premoženjem, za druge proizvodne dejavnosti pa bi se zmanjševal interes". V polemiki med županom in prof. Stresom je ta dejal, "da deluje kot svetnik opozicije" in zavrnil županovo trditev o tem, da so se politične stranke dogovorile, da "v občinskem svetu ne bo ne večine ne manjšine, ker morajo vsi svetniki delovati za korist Brd". Oglasila se je tudi svetnica Kati Pojavnik iz SDS, ki je poudarila, da je tudi njena stranka v briškem občinskem svetu v opoziciji.

Po polemiki izmenjavi stališč o igralništvu v Goriških Brdih so svetniki soglasno sprejeli smernice za prihodnji razvoj občine. Pri tem pa je 5 svetnikov SKD, SLS in SDS sprejelo skupno izjavo, v kateri opozarjajo, "da ne sprejemajo odgovornosti za posledice, ki bi jih povzročilo uvajanje igralništva v Brdih."

M.

KRATKE

TUDI GORIŠKA V OKVIRU MERCATORJA

Največja slovenska trgovska družba Mercator širi svojo dejavnost. Predsednik tega poslovnega sistema Zoran Jankovič zatrjuje, da bo tako velepodjetje v maloprodaji lahko kljubovalo konkurenci tujih trgovskih družb, ki prihajajo v Slovenijo, od domače industrije in drugih proizvajalcev potrošnega blaga pa izsililo znižanje cen. Mercator v raznih krajih gradi nove trgovine, tudi t.i. hiper markete. Čez nekaj mesecev naj bi odprli veleprodajalno v Kromberku pri Novi Gorici. V prejšnjem tednu je poslovni sistem Mercator prevzel trgovsko podjetje v Novi Gorici, kar je odobrila slovenska vlada. Mercator je od delničarjev Goriške - med njimi so bili tudi vsi zaposleni - odkupil delnice. Goriška bo v prihodnje poslovala kot šesta regionalna družba poslovnega sistema Mercator, zaposleni pa so ohranili delovna mesta.

POMEMBNI PREMII

BANKE NA UDARU

Prejšnjo nedeljo je italijanske finančne in politične kroge vznemirila novica, da sta upravna sveta denarnih zavodov Unicredit in Imi San Paolo formalizirali ponudbi za prevzem dveh družb: Comit oziroma Banco di Roma. Še zlasti zveza med Unicreditom in Comitom pomeni ustanavljanje velebanke, ki bi prevzela vodilno mesto v Italiji in gotovo pomembno mesto na evropski ravni. Milanska borza je ob začetku poslovnega tedna bogato nagradila obe banki, ki sta sprožili pobudo o širjenju.

Predstavniki Unicredita so v ponedeljek, 22. t.m., predstavili svoj načrt in napovedali, da bo nova Eurobanca - kot so jo neuradno že poimenovali - postala največja banka v Italiji, saj bi čisti dobiček narasel na več kot 6.000 milijard lir v prihodnjih treh letih, premoženje pa bi se povečalo na 26.500 milijard vrednosti. Največji dohodek bi Eurobanca imela z znižanjem stroškov poslovanja. Zelo zaskrblijoče pa je napovedano dejstvo, da bi s tovrstno združitvijo izgubilo zaposlitev kakih 3.700 ljudi. Italijanski sindikati so zato že napovedali boj proti krčenju delovnih mest. Naj še povemo, da bi se v novem bančnem združenju zaradi že obstoječih povezav s Comitom znašla tudi tržaška hranilnica CRT, ob ostalih petih hranilnicah oziroma bankah iz severovzhodnih italijanskih dežel.

Omenjene bančne povezave vnašajo radikalne spremembe v italijanski sistem in napovedujejo novo dobo v finančnem poslovanju, ki je vse bolj osnovano na pravih konkurenca - neizprosne motorja zahodnega tržišča.

POSVET V GORICI: ČEZMEJNI SISTEM ZEMLJIŠKE KNJIGE

Sekcija samostojnih poklicev pri Slovenskem deželnem gospodarskem združenju sporoča, da bo v Gorici 16. in 17. aprila posvet o zemljiškknjižnem sistemu z naslovom Čezmejni sistem zemljiške knjige. Študijski posvet, ki bo potekal v goriškem deželnem avditoriju, prirejajo Goriška hranilnica, Bančna grupacija Casse Venete in Sklad Goriške hranilnice. Predavali bodo ugledni strokovnjaki in izvedenci iz pristojnih sodišč, ministrstev, univerz, notarskih in odvjetniških zbornic iz Italije, Slovenije in Avstrije. Osnova za teme predavanj je primerjava izkušenj in prakse v treh mejnih okoljih na področjih prava, informatizacije, izobraževanja, publicitete pogodb, zemljiškknjižne sodne prakse, vodenja zemljiških knjig. Pri znanstveni organizaciji zelo zanimivega posveta so sodelovale deželni univerzi v Trstu in Vidmu ter univerzi v Mariboru in na Dunaju.

POMEMBNI PREMII V KMETIJSTVU

BIOLOŠKE KMETIJE: VIR DOHODKA IN OHRANJANJE ZDRAVEGA OKOLJA

V Italiji je več kot 30 tisoč kmetij, ki se obdelovanja tal in gojenja povrtine, poljščin in sadja ter reje domačih živali lotevajo na biološki ali celo biološko-dinamičen način. Skupno te kmetije obdelujejo 580.000 hektarov zemlje. V primerjavi s stvarnostjo v Avstriji, Nemčiji ali Švici so italijanske razmere še vedno zelo skromne, a gotovo ne zanemarjive predvsem, ker pomenijo začetek drugačnega, današnjemu času bolj primerne pristopa do zemlje in narave nasploh.

Če je še do nedavnega veljalo, da se s tem načinom kmetovanja ukvarjajo le redki in posebno osveščeni ljudje, se zavest o tem za naravo in človeka bolj zdravem načinu kmetovanja vse bolj širi. Tudi

potrošniki so vse bolj osveščeni in zato narašča povpraševanje za tovrstno blago, še zlasti pa je biološki način kmetovanja pomemben za vse tiste, ki želijo ponujati domače, značilne proizvode in redke sorte sadja, povrtine, redke sorte žita, kot je npr. pira, ter celo mlečne in suhomesnate izdelke, ki jih pridobivajo iz posebnih pasem živali ali na osnovi posebnih naravnih postopkov. O teh premikih se človek lahko prepriča na primer, ko gre po vsakdanjih nakupih in mu prodajalec daje na izbiro poleg običajnih sadov zemlje tudi tiste, pridobljene z biološkimi prijemi.

Še zlasti za male kmetije, ki imajo 3-5 ha površine pomena biološki način pridelave enega ključnih postavk za

preživetje, saj je zaslužek nekoliko boljši kot sicer, drugače so male kmetije obsojene na propad, razen če se ne posvetijo kaki tržno posebno zanimivi panogi (vinogradništvu, oljkarstvu, cvetličarstvu itd.). Tudi ministrstvo za kmetijstvo se zaveda te vloge in zato namerava spodbujati deželne uprave in njihove ustanove za razvoj kmetijstva, da prirejajo strokovne tečaje, ki naj bi čim bolj usposobili zainteresirane kmetovalce in vrtnarje, kajti biološki način kmetovanja zahteva veliko znanja, predvsem pa natančnosti in vestnosti pri izvajanju vseh agrotehnoških in preventivnih ukrepov, ki omogočajo upešno rast in dober pridelek vseh kultur.

KMETIJSKI NASVETI

O GOJENJU GOREČK

Gorečke so med najbolj priljubljenimi lončnicami, saj nas s svojim čudovitim cvetjem razveseljujejo od maja do konca poletja. Poznamo tri

vrste gorečk, in sicer *Pelargonium zonale*, *Pelargonium peltatum* in *Pelargonium mae-rantii*. Ta zadnja vrsta je manj razširjena, ker je zelo občutljiva. Te tri družine se delijo še na veliko podvrst in se razlikujejo predvsem po barvi in obliki cvetov.

V tem času si navadno nabavimo nove sadike gorečk oziroma jih presajamo v nove, večje posode. Tudi komaj kupljene gorečke bomo presadili, saj je običajno originalna vaza premajhna in tudi zemlja navadno ni primerna za gojenje rastlin na prostem. Izbrali bomo torej tako velik cvetlični lonec, da bo imela presajena roža dovolj prostora, da bo lahko prosto in enakomerno razvila korenine in da bo imela dovolj zemlje, ki naj ji zagotovi potrebne hranljive snovi in vlago. Navadno presajamo gorečke v lonce, ki je eno ali dve številki večji od tistega, v katerem je rastlina pravkar rastla. Važno pa je tudi, da ima na dnu dovolj veliko luknjo, ki bo omogočila odtok vode. Voda mora odtekat, saj bi zastoj vode v posodi povzročil zadušitev in posledično gnitje korenin. Razmnožile bi se tudi glivice,

ki povzročajo razne plesni in druge bolezni cvetja.

Gorečke presajamo v srednje kompaktno prst, tako da se ne suši prehitro. Zemljo lahko sami pripravimo, tako da v enakih delih premešamo dobro vrtno prst, humus, ki smo si ga sami pripravili iz listja ter srednje debelo mleti pesek. Gorečke najbolje uspevajo v zemlji s približno 6 do 6,5 pH. Glede gnojenja pa si lahko v semenarjih nabavimo posebno gnojila, ki so nalašč pripravljena za to cvetje, saj upoštevajo hranilne potrebe te rastline. V primeru, da bi morali pelargonijam pognojiti z drugim umetnim gnojem, pazimo, da bomo uporabili mešanice, ki imajo nizko stopnjo dušika, in večjo stopnjo kalija, predvsem pa, da imajo 2 odstotka magnezijevega oksida.

Glede vode priporočajo, da gorečke zalivamo vsak dan. Po možnosti vedno ob isti uri proti večeru, še zlasti, če je stran, kjer uspevajo, izpostavljena soncu. Potreba po vodi, se pravi po zalivanju, pa se zmanjša, če so cvetlični lonci velik del dneva v senci, če je v njih prst, ki se dobro prepoji z vodo in jo dobro zadržuje, oziroma če je v zraku dovolj visok odstotek vlage in so temperature nižje. Pri zalivanju skušamo uporabljati postano in prezračeno vodo, ki naj ima vsaj 18 do 20 stopinj Celzija. Ko zalivamo, pazimo, da ne zmočimo listov in cvetov. Še bolj priporočljivo je zalivanje v podstavek, saj rastline na ta način srkajo vodo na osnovi kapilarnosti. Tudi hranljive snovi jim lahko nudimo z zalivanjem.

NASVETI ZA GRAFIČNO OBLIKOVANJE

V lanskem letu je založba Pasadena iz Ljubljane izdala koristno knjigo o grafičnem oblikovanju. Spisal jo je Roger C. Parker v sodelovanju s Carrie Beverly, v slovenščino pa prevedel Boštjan Troha. Knjiga na 356 straneh prinaša prvine oblikovanja, to je uporabo oblikovalskih načel, organizacijskih pripomočkov, sestavine oblikovanja, umetnost ilustracije, sporočilnost fotografij in vrsto drugih podrobnosti, kot je delo z barvami, pravilna uporaba pisave. Nadalje knjiga razlaga, kako uporabiti pridobljeno znanje, zato opisuje vlogo reprografskega studia, biltene, tabloide in časopise, prodajno gradivo (kataloge, brošure, tiskovine itd.). Za vsakdanjo prakso pa bo za managerje, podjetnike, obrtnike, oblikovalce in druge, ki se želijo poglobiti s poslovnimi komunikacijami, koristno, če bodo proučili praktične nasvete o oglašnem gradivu, odzivih in njihovem zbiranju ter oblikovanju poslovnih komunikacij za lastno podjetje. V knjigi so še prikazana reševanja oblikovalskih težav, ogibanje običajnih napak, preoblikovanje... V dodatku h knjigi pa je angleško-slovenski slovar oblikovalskih in tiskarskih pojmov ter seznam pretvorb tiskarskih enot in formatov papirja.

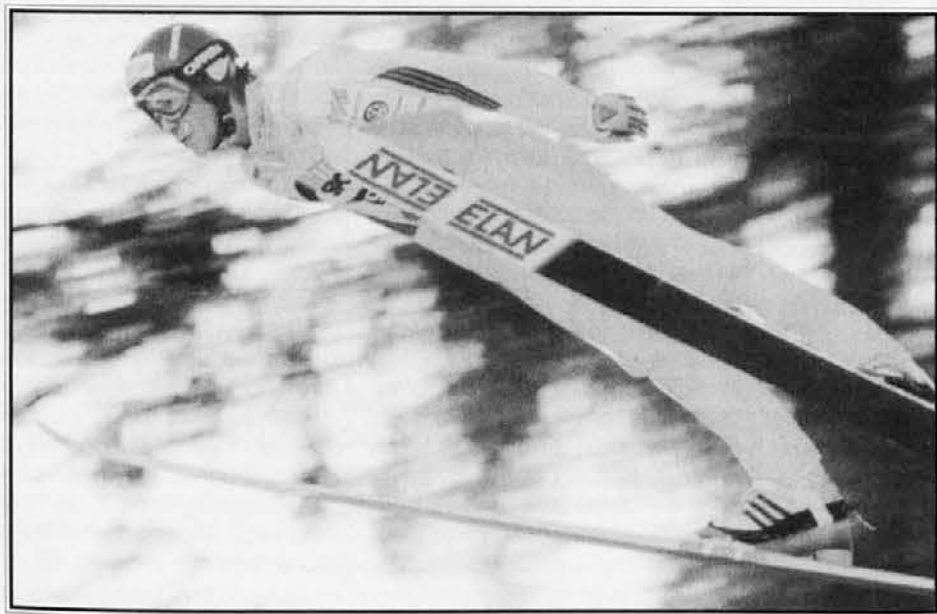
Preprosta pravila, ki jih priročnik posreduje, bodo lahko zainteresiranim prihranila čas in denar. Naučila jih bodo obvladati najboljše načine uporabe in prilagajanja besedil za objavljanje. Vrednost knjige je torej predvsem v praktičnih napotkih in opozorilih za pravilno oblikovanje tiskovin, pisem, prospektov, besedil itd.

GABRIJEL DEVETAK

SMUČARSKI SKOKI

V PLANICI SPET SLOVESNO

Kdor še ni bil v Planici, kjer so slovenski ljubitelji smučarskih skokov - med njimi omenimo vsaj legendarnega Bloudka - zgradili skakalnico in med njimi velikanko, ta gotovo ne ve, kako slovesno zna biti v dolini pod Poncami, ko se v Planico zgrne ogromna množica ljudi, da bi občudovale moderne likare, ki letijo na smučeh...

Smučarski skoki so od vedno navduševali najbolj drzne, tiste športnike, ki si upajo pogledati v oči sami sebi, ko z vzletišča odrinejo na smučeh v srhljivo praznino pod seboj. Velikokrat ste drzne smučarske skakalce že videli po televiziji, velikokrat ste rekli, da so nori. Če pa še niste bili na vrhu skakalnice velikanke, potem zares ne veste, kako grozno je pogledati v dolino, če tega niste vajeni.

Ta uvod tudi zato, ker je Planica izredno lepa tudi poleti, ko si človek lahko vzame čas za izlet. Ko boste torej parkirali svoje vozilo v dolini, si privoščite razkošje polurnega sprehoda na vrh velikanke. Ko boste prišli na vrh, se usedite na mesto, od koder se fantje z jeklenimi živci in velikim pogumom odženejo po vzletišču. Pomislite nase in na to, kaj bi se zgodilo, ko bi se vi morali pognati na dveh sicer res malce širših smučeh v dolino... In leden srh vam bo šel po hrbtenici.

Tudi letos je bilo v Planici izredno slovesno, veliko obiskovalcev je ponovno dokazalo, da je Planica za slovenske ljubitelje smučanja več kot le središče smučarskih skokov. Izjemna atraktivnost smučarskih poletov

pa je več kot le športni dogodek, na katerega ljubitelji poletov čakamo z nestrpnostjo. Na tihem si kar priznajmo, da vsako leto, ko so na vrsti smučarski poleti, pričakujemo, da se bo spet pojavil junak, ki bo skočil še dlje, ki bo potolkel dosedanj rekord. Tako je bilo tudi minuli konec tedna, ko so se rekordni poletniki vrstili, saj je že nemški skakalec Martin Schmitt v petek, 19. marca, napovedal, da bo Planica spet zapisana z zlatimi črkami v knjigo rekordov. Najprej

je skočil rekordnih 219 metrov, letel je celih sedem sekund, a se je začel prezgodaj veseliti pri doletu in je zato nerodno podrsal po tleh, kar je seveda preprečilo sodnikom, da bi mu rekord tudi uradno priznali. Ko pa je skočil Schmitt drugič, je poletel rekordnih 214,5 metrov in je tudi lepo pristal, tako da mu je žirija priznala rekord. Samo dan kasneje, v soboto, 20. t.m., pa je norveški skakalec Tommy Ingebrigtsen skočil še dlje in postavil nov svetovni rekord, saj je kot prvi

človek uspešno doskočil pri 219,5 metra in tako še za pol metra izboljšal ponosni poskus Martina Schmitta. Polet "letečega Norvežana", ki je svoj in svetovni rekord dosegel v predtekmovanju, je bil izjemno lep, videli pa so ga milijoni ljudi po vsem svetu, ker so seveda o njem poročale skoraj vse glavne televizijske hiše.

Seveda so tekme v Planici veljale za svetovni pokal, kajti prav v Planici običajno prirejajo finale. Končni zmagovalci svetovnega pokala v smučarskih skokih je letos postal Martin Schmitt, ki je po tekmi dejal, da je vesel, ker je zanj Planica srečen kraj. Lanskoletni zmagovalci v svetovnem pokalu, mladi slovenski as Primož Peterka, ki je letos skakal vso sezono zelo slabo, gotovo pa pod pričakovanji slovenskih navijačev, je bil na zadnji, nedeljski tekmi komaj štirinajsti na lestvici, kar pa seveda ni zadovoljilo niti njega samega, kaj šele zahtevne slovenske navijače.

Malce patetično, a naj bo: tudi letos je slavila Planica s svojo organizacijo in množicami ljudi, ki so prišli gledat smučarske polete in skoke, in so seveda prišli na svoj račun. Da je to res, pričča tudi podatek, da so planiške smučarske skoke v Nemčiji gledali kot nori in jasno navijali za svojega junaka. Pravijo, da si je finalno serijo skokov v Nemčiji ogledalo v nedeljo blizu deset milijonov ljudi. Če to za Slovenijo ni reklama... JUP

KOŠARKA

VALERIO BIANCHINI ZAPUŠČA KOŠARKO

Sloviti italijanski trener Valerio Bianchini, ki je v svoji karieri treniral več znanih italijanskih ekip, od Scavolinija do italijanske državne košarkarske reprezentance, ni več trener ekipe Pompea iz Rima. Vodstvo kluba ga je namreč odslovilo.

Bianchini je sedel na klopi Pompee le dva meseca, potem ko je nasledil prejšnjega trenerja Attilia Cajo, ki je bil doživel enako usodo kot njegov naslednik. V

svojem letošnjem rimskem obdobju, v katerem je bil na klopi Pompee na osmih tekmah, je od le-teh zmagal le eno, in sicer začetno proti ekipi Verone. Kljub temu se je Pompea uvrstila v play-off. V tej končni prvenstvu, kjer se bo razveljal boj za naslov državnega prvaka, bo rimsko moštvo vodil pomožni trener Marco Calvani.

Ob tem dogodku Bianchini ni skrnil svoje potrdosti in je v intervjuju za italijan-

ski dnevnik *La Repubblica* v torek, 23. marca, izjavil, da zapušča svet italijanske košarke. O le-tem ima odslovljeni Bianchini nič kaj laskavo mnenje: po njegovem hoče italijanska košarka oponašati nogomet, vendar za to nima moči, oblasti in pozornosti s strani sredstev javnega obveščanja, predvsem pa, razen bolonjskih klubov in morda tudi klubov iz Vareseja in Trevisa, nima finančnih sredstev, čeprav skuša to prikriti z bleščečo fasado. V resnici se mnogi klubi zadolžijo, dolgove pa krijejo potem "dobre osebe".

NOGOMET

LAZIO NASLOVU NAPROTI

Trener Interja Mircea Lucescu je po sramotno visokem porazu (njegovi varovanci so izgubili kar s štiri proti nič proti Sampdairiji) odšel v nedeljo, 21. t.m., neznano kam; niti na tiskovno konferenco ga ni bilo in ne na avtobus, s katerim so se igralci in vodstvo kluba odpeljali s stadiona v Liguriji proti Milanu. Na avtobusu so Ronaldo (na sliki) in tovariši najbrž razmišljali o tem, da so v začetku sezone veljali za favorite za osvojitve italijanskega nogometnega prvenstva, a tudi o tem, da sedaj igrajo nemogoče slabo. Za Ronaldo se ve, da je po nogometnem finalu proti Franciji, ki ga je z Brazilijo izgubil, povsem drug človek; tudi dejstvo, da se je za nogometišča nedostojno zredil, pričča o tem, da ima najbolje plačani nogometišča na svetu težave sam s seboj in seveda, kar je za ljubitelje nogometa najbolj važno, tudi z žogo in soigralci.

V ponedeljek se je že vedelo, da je Lucescu odstopil, vodstvo Interja pa je odstop z veseljem sprejelo. Sicer pa se v italijanskem prvenstvu nadaljuje odlična serija vodilnega Lazia, ki je sedaj zares najresnejši kandidat za končno osvojitve zaželenega državnega naslova, ker ima še vedno pet točk naskoka nad drugouvrščenim Fiorentino; ta dva kluba sta še edina resna kandidata za končno zmago. Če se lastniku Interja Morat-

tiju ponoči prikazuje kot mora ves denar, ki ga je vložil v svoj ljubljani klub, potem pa lastnik Lazia Cragnotti spi mirno, njegovi fantje igrajo kot za stavo.

Udinese iz Vidma je fantastično odigral srečanje s Parmo, ki jo je na kolena spravil najprej Sosa, nato mu je dal še eno roko vedno boljši Amoroso. Furlani in navijači Udineseja se že sedaj bojijo, da bo njihov podjetni "patron" - lastnik kluba Pozzo - po koncu prvenstva, v katerem lahko Udinese še dočaka evropske pokale, spet prodal za masten denar najboljši igralce in spet debelo zaslužil, kot to počenja že nekaj let. Se spominjate še Virdisa in ne nazadnje tudi nekega Bierhafa?

Milan in Juventus pa bosta morala razmišljati o novi sezoni. To potrjuje klavna remija, ki sta ju obe moštvi dosegli na domačem terenu, Juve proti Romi in Milan proti skromnemu Bariju.

AMATERSKI NOGOMET

MLADOŠTI ZADOSTUJE LE ŠE TOČKA

Doberdobski Mladosti zadostuje le še točka, da matematično doseže napredovanje v prvo amatersko ligo. Po zmagi nad ekipo Campanelle s 3:0 v 23. kolu doberdobsko moštvo premočno vodi na lestvici skupine D druge amaterske lige s 55 točkami (drugouvršeni Fincantieri jih ima 46). Pred koncem prvenstva pa so le še tri kola. V isti skupini pa Bregu po drugi strani ni šlo, saj je v gosteh izgubil proti Roianeseju s 3:2, v skupini E pa je Primorec doma izenačil proti Savogneseju z 1:1. V skupinah G in F tretje amaterske lige pa je 23. kolo prineslo zmago za Kras in Breg B ter poraz za Primorje B. V 25. kolu prve amaterske lige je šlandreška Juventusina do-

segla v gosteh proti tretje-uvrščeni San Giovanni pomembno točko z remijem brez gola. Ravno tako brez gola se je končala v Sovodnjah tekma med domačini in moštvom Edile Adriatica.

Petindvajseto kolo so odigrali tudi v promocijski ligi. Kriška Vesna, ki je sicer zadnja na lestvici, je poskrbela za lep podvig, saj je v gosteh igrala neodločeno nič proti nič proti drugouvrščeni Monfalconeju. Proseško Primorje je na domačem igrišču remiziralo proti Cividaleseju z izidom ena proti ena, ekipa Zarja/Gaja pa je v Škocjanu izgubila proti domači ekipi San Canzian z izidom dva proti ena.

SNEŽNE RAZMERE V DEŽELI FURLANIJI-JULIJSKI KRAJINI

23.03.1999	cm snega	odprte proge	delujoče vlečnice	zadnje sneženje	dostopne ceste	tekaške proge
KRAJ	MIN-MAX	ŠT. KM NA SKUPNIH	MED TEDNOM / NA KONCU TEDNA	DNE / KOLIČINA	(PV) PRIPOROČENE VERIGE (OV) OBVEZNE VERIGE (O) ODPRTE	SKUPNO KM / KM TEPTANIH
PIANCAVALLO tel. 0434 655258	40 - 70	15 / 21	3 / 7	22.3. / sneži	0	18 / 7,5
FORNI DI SOPRA VARMOST tel. 0433 88208	30 - 50	3 / 12	0 / 3	22.3. / sneži	0	15 / 0
RAVASCLETTO ZONCOLAN tel. 0433 66033	40 - 110	15 / 20	4 / 5	22.3. / sneži	0	5 / 5
TRBIŽ - SV. VIŠARJE tel. 0428 2967	30 - 110	14 / 14	7 / 7	22.3. / sneži	0	60 / 22,5
NEVEJSKO SEDLO tel. 0433 54026	65 - 160	7 / 9	4 / 6	22.3. / sneži	0	2,5 / 2,5

OD 28. MARCA DO 4. APRILA

VALIŽANI GOSTJE SOVODENJSKIH OSNOVNOŠOLCEV

Skupina iz Walesa - osem učencev, nekaj učiteljic, ravnatelj in predstavnik staršev - bo od 28. marca do 4. aprila letos na prijateljskem obisku - izmenjavi v Sovodnjah. Pobuda se uokvirja v delovanje evropskega projekta Comenius, pri katerem sodeluje sovodnjska osnovna šola Peter Butkovič-Domen že tretje leto. Comenius povezuje štiri manjšinske šole: poleg sovodnjske še srednje šole sv. Cirila in Metoda iz Trsta, omenjeno valižansko iz vasiice Chwilog (Velika Britanija) ter osemletko iz Irske, točneje iz kraja Rathcuil blizu Dublina. Šole se že tretje leto spoznavajo, si dopisujejo, se obiskujejo in poglobljajo prijateljstvo. Projekt se bliža tako svojemu zaključku, nabrane izkušnje pa bodo ostale in porodile morda novo navezo manjšinskih šol v Evropi, nov Comenius.

Razdalje se na naši celini krajšajo, saj bodo Valižani teden dni preživeli pri nas, med Sovodenjci. Skoraj istočasno bo tržaška srednja šola gostila skupino Ircev iz Rathcuila. Skupno srečanje vseh štirih sodelujočih šol bo v ponedeljek, 29. t.m., na stadionu 1. maja v Trstu ob 19. uri. Potekal bo Comenius day in bo prvič združil vse štiri šole, saj je doslej na podobnih srečanjih Wales manjkal. Večer bo namenjen družab-

nosti, nastopom posameznih šol in izmenjavi daril. Obe gostujoči šoli bosta imeli seveda še posebne dejavnosti na obeh slovenskih šolah. Valižani bodo najprej spoznali Sovodnje in vaše značilnosti. Zatem bodo obiskali Gorico, Bled, Ljubljano, Postojno, Oglej in Gratež ter Miramar. Bistvo gostovanja pa je bivanje otrok v družinah sovodnjskih vrstnikov, kar bo prispevalo k medsebojnemu spoznavanju. Seveda bo na programu tudi uraden sprejem gostov na županstvu.

Sodelujoče šole so v lanskem letu pripravile tudi pet knjižic, v katerih so s pomočjo stripov prikazale v petih jezikih osnove sporazumevanja: pozdravljanje in osnovna vprašanja o problemih. Brošurice bodo za učence nekak prvi slovarček in imajo zgovoren naslov: *Biti ali ne biti*. Ilustracije so seveda izvirno delo učencev.

Ob koncu kličemo gostom "cresolo!", kar je v njihovem jeziku "dobrodošli". Naj bi se kar najbolje počutili v naši sredi!

Sovodenjci bodo - kot se spodobi - tudi gostje, saj bodo konec maja letos odpotovali v Wales in okusili gostoljubnost tamkajšnjih ljudi, njihov veseli značaj in ljubezen do pevke kulture.

TS

PREJELI SMO

PRIBLIŽEVANJE ZNOTRAJ NAŠE MANJŠINE!

V Novem glasu sta bila 28. januarja priobčena kar dva članka, ki pišeta o sodelovanju med SSO in SKGZ.

Janez Povše ugotavlja, da "je prišlo znotraj naše manjšine do nekaterih približevanj." Samo od sebe se porodi vprašanje, v čem je to približevanje, na katerih področjih je sodelovanje uresničeno. Nehote nam da odgovor predsednik SSO Sergij Pahor. V isti številki Novega glasa je namreč objavljen pogovor z njim in na vprašanje o dobrih odnosih s SKGZ je odgovoril, da "je nesporno res, da sta se SKGZ in SSO zblížala, res pa je tudi, da smo šele na začetku nekega sodelovanja..." Nadaljuje, da so "skupaj vzpostavili jasnejše odnose s slovenskimi vladnimi in parlamentarnimi organi...", z Uradom za Slovence po svetu pa se pogovarjamo o uporabi materialnih sredstev, ki jih daje matična za manjšino. Ali naj bo to vse? Ali je dovolj le soglasje in sodelovanje glede uporabe materialnih sredstev? Res je to pomembno in učinkovito, ker se brez zadostnih gnotnih sredstev zelo težko oz. zelo malo naredi. Vendar če nas zadovoljuje samo ta plat sodelovanja, če se ne zedinimo še o čem drugem, je to enostaven "fifty-fifty". Pravilno je zapisal Povše, da "smo

približevanj lahko samo vesel", da pa "naša pot ni trdna, v kolikor ne dosežemo političnega dogovora."

Politični dogovor! Toda med kom naj se sklene, kdo naj ga potrdi, kaj naj vsebuje? Imamo eno samo samostojno slovensko politično stranko - Slovensko skupnost. Prenekateri zamejski Slovenec pa je noče ne poznati ne priznati in je raje vključen v nekatere italijanske stranke. Te imajo ideološke programe, različne od našega, in različni, povečini nasproten pogled na našo narodno manjšinsko stvarnost in našo zaščito. Povše je pravilno ugotovil, da politična razcepljenost škoduje našemu manjšinskemu sodelovanju in celo izniči tako odločilno zadevo, kot je zaščitni zakon. Vsega posluha in izvedbe vreden je njegov poziv, da "bi morali storiti vse, da bi politično razdrobljenost končno in dokončno presegl". Politični dogovor bi moral biti v programu, ki bi moral biti jasen in stvaren in bi ga bilo treba dosledno in skupno izvajati. Področja, ki naj bi jih program obravnaval, bi morala biti točno določena. Treba pa je računati, da bo pot do skupnega programa težka. Minimalni skupni program naj vsebuje vprašanje skupnega zastopstva, najbolj pa je potreben in nujen dogovor o vsebini zaščitnega zakona.

Povše sicer trdi, da "nas med drugim družijo šola, družijo nas šport, družijo nas izročilo vere, družijo nas isti narodnostni izvor." Toda ali nas to res družijo? Zdi se, da smo si res edini glede smisla in namena športa, glede namena šole pa že manj.

Zavest narodnostnega izvora res združuje vsaj vse tiste, ki se čutijo Slovenci. Koliko pa nas družijo vera? Res je, da smo bili vsi ali skoraj vsi krščeni. Toda biti krščen še ne pomeni, da imaš vero, da si kristjan v duhu. Obstajajo mnogi problemi, ki ločujejo duhove in po katerih bi se morali kot kristjani ravnati za njihovo rešitev po navodilih Cerkve: npr. neločljivost zakonske zveze, svetost življenja in splav, umetno oplojevanje, pravica Cerkve do religiozne vzgoje itd. Ali naj kristjani kot člani organizacij civilne družbe, kot državljani ali kot politično angažirani ljudje popustijo v takih etičnih in moralnih vprašanjih?

Možen in nujen pa je minimalen skupen program, ki sloni na slovenstvu, na zahtevah po uveljavitvi in uzakonitvi pravic narodne manjšine, na pravilnem odnosu do države, v kateri živimo, in do matične države Slovenije. To minimalno trajno sodelovanje je treba doseči, da bi bil tako, kot ugotavlja Povše, "naš delež v odnosu do celotnega narodnostnega prostora vplivnejši." Pogoj za to pa je, da "bi morali manjšinsko delovati celovito in istosmerno".

Začetek sodelovanja je tu. Javnega nasprotovanja med SKGZ in SSO ni več. Nastalo je neko premirje, ki pa nas ne sme uspavati in zadovoljiti z doseženim "fifty-fifty". Naša politična razdrobljenost obstaja naprej, čeprav se o njej ne piše. Nujnost uzakonitve zaščitnega zakona pa zahteva, da obe krovni organizaciji in politični forum temu vprašanju posvetijo vse sile in moči.

MK

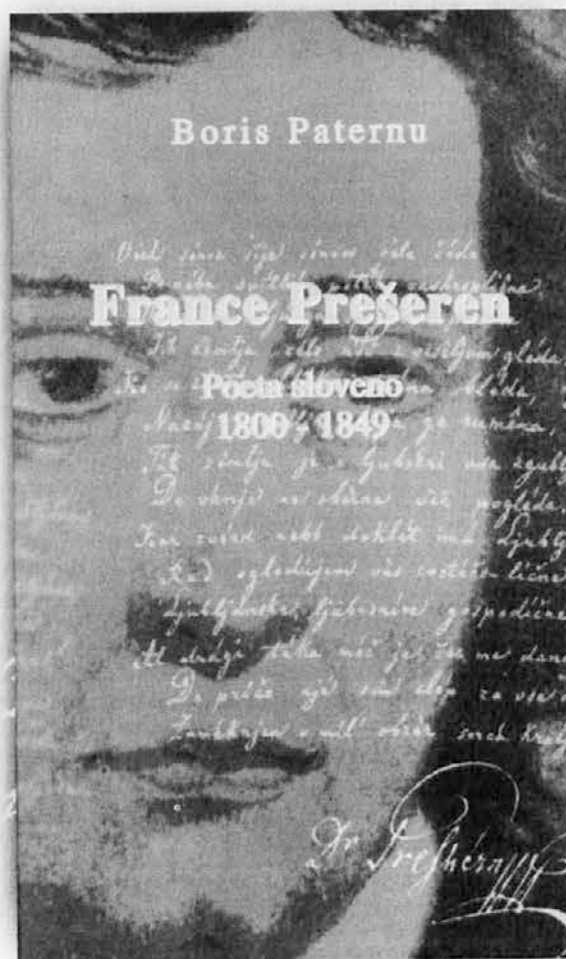
ново pri Goriški Mohorjevi družbi

BORIS PATERNU

FRANCE
PREŠEREN
1800-1849

France Prešeren je v širši svet "prodril predvsem kot poet zanimivega duha in mojstrskega izraza".

Z obsežno monografijo akademika Borisa Paternuja, ki je ob 150. obletnici Prešernove smrti izšla pri Goriški Mohorjevi družbi v italijanskem prevodu, želimo našega največjega pesnika predstaviti italijanskim ljubiteljem poezije in vsem tistim, ki bi radi Slovence in njihovo kulturo bolje spoznali.

GORIŠKA
MOHORJEVA DRUŽBA

PLACUTA 18, 34170 GORICA
TEL. 0481 533177
FAX 0481 536978